

Yrittäjyysopetuksen kehittämismahdollisuudet kevytyrittäjämäisessä toiminnassa hius- ja kauneudenhoitoalalla

Marika Lundahl

2020 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Yrittäjyysopetuksen kehittämismahdollisuudet kevytyrittäjämäisessä toiminnassa hius- ja kauneudenhoitoalalla

Marika Lundahl
Kosmetiikka-asiantuntijuuden kehittäminen ja johtaminen
Opinnäytetyö
Kesäkuu, 2020

Marika Lundahl

Yrittäjyysopetuksen kehittämismahdollisuudet kevytyrittäjämäisessä toiminnassa hius- ja kauneudenhoitoalalla

Vuosi 2020

Sivumäärä 84

Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta ovat tärkeä osa työelämän ja yhteiskunnan ajatus- ja toimintamallien uudistamisessa. Koulutukseen panostettavat yrittäjyyslinjaukset edistävät työn tekemisen ja työympäristön kehittymistä. Uudet, yrittäjyyden kontekstissa toteutuvat pedagogiset menetelmät ovat nousemassa kehittämisen kohteeksi.

Kehittämistyön tavoitteena oli pyrkiä selvittämään kevytyrittäjämäiseen toimintaan liittyviä vaatimuksia. Lisäksi tavoitteena oli kehittää hius- ja kauneudenhoitoalan ammatillisen perustutkinnon yrittäjyysopetukseen kevytyrittäjyyden toteutusmalli. Työn tarkoituksena oli selvittää opiskelijan mahdollisuuksia toimia kevytyrittäjänä sekä integroida kevytyrittäjämäinen toimintamalli hius- ja kauneudenhoitoalan tutkinnon osiin - ”Yritystoiminnan suunnittelu” ja ”Yrityksessä toimiminen”.

Tietoperustan keskeiset teemat olivat yrittäjyys ja työelämälähtöinen oppiminen. Tietoperustaa käsiteltiin kirjallisuuden, artikkeleiden ja tutkimuksien avulla. Lisäksi työssä perehdyttiin kevytyrittäjämäisen toiminnan yhteiskunnallisiin velvollisuuksiin ja opintososiaaliin etuuksiin opiskelijan näkökulmasta. Tietoperustassa esiteltiin kevytyrittäjämäisen toiminnan toteutusmalli.

Kehittämistyön tutkimuksellisessa osuudessa käytettiin konstruktivistista lähestymistapaa. Hius- ja kauneudenhoitoalan kevytyrittäjämäisen toteutusmallin kehittämisessä hyödynnettiin laadullisia menetelmiä, kuten yksilö- ja ryhmähaastatteluja asiantuntijoilta. Lisäksi hyödynnettiin virallisia dokumentteja kevytyrittäjämäisen toiminnan yhteiskunnallisten velvollisuuksien selvittämiseen.

Tuotoksena syntyi *Opiskelija Kevytyrittäjänä* - toteutusmalli hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyysopetuksen kontekstissa, huomioiden opiskelijan kevytyrittäjämäisen toiminnan velvollisuudet ja reunaehdot. Kehittämisohjeiden perusteella *Opiskelija Kevytyrittäjänä*-toteutusmalli tulee pilotoida yrittäjyysopetuksessa. Toteutusmalli on siirrettävissä ammatillisen koulutuksen muihin tutkintoihin.

Asiasanat: yrittäjyys, kevytyrittäjyys, yrittäjyysopetus, työelämälähtöinen oppiminen

Marika Lundahl

The Development Possibilities of Entrepreneurship and Entrepreneurial Activities in Light Entrepreneurship in the Fields of Hairdressing and Beauty Care

Year 2020

Pages

84

Entrepreneurship and entrepreneurial activity play an important role in the renewal of paradigms and procedures of work and society. Entrepreneurial guidelines invested in education enhance and improve working and working environment. New pedagogical methods that are actualized in the entrepreneurial context are becoming development goals.

The aim of this Master's thesis was to examine the requirements involved in light entrepreneurship. The purpose of this study was to develop an implementation plan of light entrepreneurship for entrepreneurship and entrepreneurial activities in the Vocational qualification in Hairdressing and Beauty Care. The goal of this study was to find out students' possibilities to operate as a light entrepreneur and to integrate a light entrepreneurship model into different units in the Vocational qualification in Hairdressing and Beauty Care - "Business planning" and "Working in a Company".

The central themes in the theoretical framework were entrepreneurship and work-based learning. The theoretical framework was dealt with utilizing literature, articles and studies. The study also examined the social responsibilities and socio-economic benefits of the entrepreneurial activity from the student's perspective. The implementation plan of light entrepreneurship was introduced in the theoretical framework.

The constructive method was applied in this thesis. In addition, the qualitative method was applied when developing the implementation plan of light entrepreneurship for Hairdressing and Beauty Care. Expert interviews, both individual and group, were carried out. In addition to this, official documents were utilized in order to find out the social responsibilities of light entrepreneurship activity.

The result of the study was an implementation plan called *Student as a Light Entrepreneur* for entrepreneurship and entrepreneurial activities in the Vocational qualification in Hairdressing and Beauty Care. The responsibilities and preconditions of a student as an entrepreneur were taken into account. According to development proposals, the implementation plan needs to be piloted in the entrepreneurship studies. It can be applied to other vocational qualifications.

Keywords: entrepreneurship, light entrepreneurship, entrepreneurship studies, working life oriented education

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Työelämän ja koulutuksen kehityssuuntia	8
2.1	Työn muuttuminen yhteiskunnassa	9
2.2	Koulutuksen muuttuminen yhteiskunnassa	11
3	Yrittäjyys.....	13
3.1	Yrittäjyyden vahvistaminen yhteiskunnallisesti	14
3.2	Yrittäjyyskasvatus.....	16
3.3	Yrittäjyystaidot.....	18
3.4	Hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyys	19
4	Kohti työelämälähtöistä oppimista.....	21
4.1	Yrittäjyysopetus.....	22
4.2	Oppimisympäristö	24
4.3	Työelämälähtöisiä toimintamalleja.....	26
4.3.1	70-20-10 toimintamalli.....	27
4.3.2	Learning by Developing - toimintamalli	28
4.4	Hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyysopetuksen kehittäminen.....	31
5	Opiskelija kohti kevytyrittäjyyttä	32
5.1	Kevytyrittäjämäisen toiminnan yhteistyötahot	33
5.2	Hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkinnon yrittäjyysopetuksen integrointi kevytyrittäjämäiseen toimintaan.....	34
6	Kehittämistyön tarkoitus ja tutkimusmenetelmät.....	38
6.1	Konstrukttiivinen lähestymistapa	39
6.2	Kehittämistyön menetelmät	40
6.2.1	Dokumentit.....	40
6.2.2	Haastattelu.....	41
6.3	Aineiston analyysimenetelmät.....	42
6.3.1	Dokumenttianalyysi	42
6.3.2	Haastatteluanalyysi	43
6.3.3	Sisällönanalyysi	43
6.4	Kehittämistyön prosessi.....	44
6.4.1	Aineistonkeruu ja tulokset.....	45
6.4.2	Eettisyys ja luotettavuus.....	54
7	Tuotokset	55
7.1	Kevytyrittäjämäisen toiminnan vaatimukset.....	56
7.2	Hius- ja kauneudenhoitoalan kevytyrittäjämäisen toiminnan toteutusmalli	59
8	Johtopäätökset	61

9	Pohdinta.....	63
	Lähteet	68
	Kuviot	76
	Taulukot	77
	Liitteet.....	78

1 Johdanto

Työssä ja työn sisällössä tapahtuvat yhteiskunnalliset muutokset asettavat vaatimuksia työmarkkinoiden kehittymiselle. Työntekijöiltä edellytetään lisääntyvässä määrin yrittäjämäisen asenteen ja toiminnan sisäistämistä. Yrittäjyyttä pyritään sisällyttämään koulutukseen, eri koulutusasteiden opetussuunnitelmien sisälle, opetus- ja kulttuuriministeriön asettamien yrittäjyyslinjauksien avulla. Yhteiskunnallisesti yrittäjyysopetuksen kehittäminen on tarpeellista. Yrittäjyyden toimintamuodot muuttuvat ja ne tarjoavat mahdollisuuden yrittäjyysopetuksen kehittymiselle. Opiskelijoiden sisäistämät taidot vaikuttavat yleisesti työelämässä toimimiseen ja sitä kautta yksilön ja yhteiskunnan hyvinvointiin. Ammattiin valmistuneet ottavat vastuun elämästään ja kilpailukyvystään työmarkkinoilla. Yrittäjyystaidot ja yrittäjyys ovat elinikäistä ja jatkuvaa yhteiskunnallista toimintaa. Stenlundin (2017) sanoin; ”Yrittäjyys toimintana tuottaa yrittäjyyttä”.

Opinnäytetyön aihe valikoitui henkilökohtaisen mielenkiinnon ja alan yrittäjyysopetuskokemuksen perusteella. Kauneudenhoitoalan yritystoiminnan tutkinnon osan opetusta toteutettiin ja osaamista todennettiin pääsääntöisesti liiketoimintasuunnitelman ja työssäoppimisen kautta. Vaihtoehdon perinteiselle yrittäjyysopetukselle mahdollisti Nuori Yrittäjyys ry:n, NY-Vuosi yrittäjänä ohjelma, joka integroitiin kauneudenhoitoalan yritystoiminnan tutkinnon osan toteutukseen. Ohjelman aikana opiskelijat perustivat harjoitusyrityksen (NY-yritys), harjoittivat liiketoimintaa ja likvidoivat yrityksen sekä jakoivat saadun tuoton. Opiskelijat siis toimivat kauneudenhoitoalan ”yrittäjinä” ohjelman keston ajan oppilaitoksessa. Tutkinnon osan tavoitteet ja osaaminen saavutettiin käytännön opiskelun kautta.

Lähtökohtana kehittämistyölle olivat yrittäjyysopetuskokemus, aiemmin saadut palautteet ja kehittämistyön (Fischer 2019) tulokset, joiden mukaan alakohtaisen yrittäjyysopetuksen tulee antaa parempia valmiuksia opiskelijoille yrittäjäksi siirtymiseen. Hius- ja kauneudenhoitoalan työllistyminen tapahtuu pääsääntöisesti itsensä työllistämisen kautta. Työllistymiskeinoina nähdään liikkeenharjoittajana, sopimus- tai vuokratuoliyrittäjänä toimiminen. Yrittäjyysopetuksen sisällön tulee ohjata opiskelijaa ajattelemaan ja toimimaan yrittäjämäisesti. Alakohtaisen yrittäjyysmuodon integroiminen opetukseen mahdollistaisi yrittäjyystaitojen ja yrittäjyysosaamisen sisäistymisen luonnolliseksi toiminnaksi ja madaltaisi kynnystä yritystoiminnan aloittamisen valmistumisen jälkeen. Tämä ohjasi kiinnostusta tarkastella kevytyrittäjämäisen toiminnan sopivuutta hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyysopetuksessa.

Työn tavoitteena on kevytyrittäjämäisen toiminnan vaatimuksien selvittäminen sekä hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkinnon yrittäjyysopetuksen toteutusmallin kehittäminen työelä-

mälähtöisemmäksi alan yrittäjyysmuotoa hyödyntäen. Työn tarkoituksena on pyrkiä selvittämään opiskelijan mahdollisuuksia toimia kevytyrittäjämäisessä kontekstissa opiskelun aikana sekä kehittää hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyysopetusta integroimalla tutkinnon osat - ”Yritystoiminnan suunnittelu” ja ”Yrityksessä toimiminen” kevytyrittäjämäiseen toimintamalliin.

Tämän kehittämistyön tutkimuksellisen osuuden lähestymistapana käytetään konstruktivistista tutkimusta ja laadullisia tutkimusmenetelmiä. Opinnäytetyön tarkoitus on selvittää toiminnan toteutusmahdollisuuksia ja kehittää uusi yrittäjyysopetusmenetelmä. Kehittämistyössä selvitetään opiskelijan mahdollisuuksia toimia kevytyrittäjämäisesti ja siihen liittyviä toiminnan vaatimuksia opiskeluaikana sekä luodaan uusi yrittäjyysopetuksen toteutusmenetelmä.

2 Työelämän ja koulutuksen kehityssuuntia

Professori Matti Pohjolan tutkimuksen ”Teknologia, investoinnit, rakennemuutos ja tuottavuus - Suomi kansainvälisessä vertailussa” (2020) mukaan talouskasvu ilmenee yleisesti innovaatioina, teknologian kehittymisenä ja talouden rakenteiden uudistumisena. Kansainvälisessä vertailussa Suomi ei ole pysynyt uuden teknologian hyödyntämisen ja tuottavuutta lisäävän talouden rakennemuutoksen vauhdissa kuten aiempina vuosikymmeninä. Suomen kannattaa hyödyntää tämänhetkisen teknologian ja murroksen aika nostamalla elintaso ja kasvattamalla hyvinvointia yhteiskunnallisesti. Toimintoihin, jotka tukevat uusien ideoiden syntymistä, käyttöottoa, leviämistä ja mitkä edistävät tuotantoa siirtymään taantuvilta aloilta tulevaisuudessa kasvaville toimialoille, tulisi investoida. Kehittymiseen vaaditaan panostuksia koulutukseen, uuteen teknologiaan, kilpailun edistämiseen ja sääntelyn purkamiseen. Teknologian murroksen ja kansantalouden rakennemuutoksen kautta pyritään tarjoamaan uusia mahdollisuuksia julkiselle sektorille tuottavuuden edistämiseksi.

Aaltosen (2019, 84) mukaan suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuus on uudelleen organisoitumisen edessä. Suomeen on rakentunut historiansa aikana sopimuksia ja käytänteitä, joista osasta on muodostunut lakeja sekä asetuksia ihmisten ja organisaatioiden välille. Tulevaisuuden muutostarpeesta voidaan käyttää esimerkkinä kansalaisten kiinnostus omaa hyvinvointia kohtaan. Tällä hetkellä ihmiset ovat passivoituneet itsensä huolehtimisesta. Julkisen sektorin odotetaan ottavan vastuun asiasta. Muutoksen aika on käsillä.

Sitran (2020) Megatrendit julkaisussa nykyhetken kehityssuunnat ja muutokset sekä erilaiset näkemykset tulevaisuudesta on nostettu tarkastelun kohteeksi. Megatrendien avulla pystytään hahmottamaan tulevaisuutta ja suunnittelemaan siinä toimimista. Vallitsevina megatrendeinä nähdään tällä hetkellä ekologinen kestävyys, väestörakenteen ikääntyminen ja monimuotois-

tuminen, yhteiskunnallisten järjestelmien vahvistuminen, teknologian sulautuminen yhteiskunnan rakenteisiin ja ihmisten arkipäivään sekä talousjärjestelmän muutospainet. Tulevaisuuden yhteiskuntaan ja työelämään pyritään vaikuttamaan megatrendien ennustettavuuden ja huomioinnin kautta.

SOTE- ja Suomi 2040 - raportin johtopäätöksessä tuodaan esille digitalisaatio ja sen merkitys eri tasoilla. Yhteiskunnan ja yksilön tulee sopeutua muuttuvaan maailmaan. Työn sisältö ja sen muuttuvat vaatimukset sisältävät teknologian tarjoamia uusia mahdollisuuksia. Palvelujen tuotteistamista tulee laajentaa toimijoiden välistä yhteistyötä ja yhteiskunnan tulee mahdollistaa työelämässä kiinnipysyminen. (Aaltonen 2019, 86-87).

Pedersen, Hvid, Sirén ja Siilasmaa (2017, 6, 11-12) esittävät muuttuneen maailman olevan globaali ja eksponentiaalinen. Digitaalisia tuotteita ja palveluita kehitetään jatkuvasti ja siirtyminen informaatioyhteiskunnasta äly-yhteiskuntaan asettaa yhteiskunnan toimiin uusia tarpeita. Tekoälyä hyödyntävät laitteet ja koneet nähdään osana tavallista arkea. Nämä muutokset tulevat vaikuttamaan ja näkymään elämässä sekä työn ja työtehtävien sisällössä. Teknologiakehitystä yhdistetään ihmisen tekemään työhön ja osaamiseen. Ihmisen nähdään olevan kaiken keskiössä, joten yksilön asiantuntijuuden merkitys ei ole vähenemässä, vaan lisääntymässä. Yhteiskunnan ja kansalaisten tulee ymmärtää teknologiakehityksen olevan toiminnan peruslähtökohtia.

Aaltonen (2019, 87) näkee ihmisten asenteen muuttuneen työtä kohtaan. Työstä tulee pitää, siitä tulee saada palkkaa ja työn tulee kohdata työntekijän arvomaailma. Työn sisällön merkityksellisyys vaikuttaa itsensä työllistämisen haluun. Yhteiskunnassa tapahtuvassa jatkuvien muutoksien ketjussa tulee huomioida tulevaisuuden vaatimuksia. Hiltunen (2019, 28) esittää kehityksen loppuvan tyytyväisyyteen.

Tutkimusten ja tutkijoiden näkemyksissä on havaittavissa yhdensuuntaisia tulkintoja. Kansalaisia tulee ohjata osallistumaan ja lisätä päätösvaltaa entistä enemmän yhteiskunnallisiin toimintoihin. Tiukkoja sääntöjä, asetuksia, lakeja ja toimintamalleja tulisi muuttaa ja kehittää joustavammiksi sekä helposti saavutettaviksi. Teknologian kehittymisen myötä digitalisuudesta ja sen hyödyntämisestä voidaan löytää osittainen vastaus tulevaisuuden muutostarpeille.

2.1 Työn muuttuminen yhteiskunnassa

Haapala (2016, 41, 47-48) esittää työelämän muuttuvan perinteisestä palkkatyöyhteiskunnasta epätyypillisten työsuhteiden, prekariaattien, yleistymiseen. Prekariaatilla tarkoitetaan työsuhteen muotoja, jotka eivät ole kokoaikaisia, toistaiseksi voimassa olevia. Epätyypilliseksi työsuhteiksi voidaan luokitella määräaikainen, osa-aikainen, vuokratyösuhde ja itsensä työllis-

tävälle toimeksiantosuhte. Prekarisaatiota voidaan käyttää myös keinona pienentää henkilökustannuksia, jolloin yritys maksaa vain tarvitsemastaan työstä työntekijälle. Tulevaisuuden työn nähdään koostuvan työsuhteista, joissa työntekijää työllistetään työn tarpeen ja osaamisen mukaan. Itsensä työllistäjien, yksinyrittäjien määrä on kasvanut kahdessakymmenessä vuodessa yli 60 000:lla. Tähän on vaikuttanut epätyypillisten työsuhteiden lisääntyminen. Eri-laiset pätkä- ja keikkatyöt sekä määräaika- ja osa-aikaiset työsuhteiden määrät ovat nousseet. (Hiltunen 2019, 133).

Ahvenniemi (2018, 9, 21) näkee työn tekemisen ja työympäristön muutoksien vaativan ajatus- ja toimintamallien muuttamista. Yleensä tällaisessa tilanteessa pyritään pitämään kiinni totutusta, perinteisestä tavasta ja siirtyminen uuteen toimintaan voi pelottaa ja tuntua järjettömältä. Tulevaisuudessa joudutaan työn, osaamisen ja ammattitaidon kautta hahmottamaan työnkuvaa ja sen vaatimuksia, asiantuntijuuden syventämiseksi. Perinteinen esimies-alainen - johtamistapa siirretään työntekijöiden aktiiviseksi toiminnaksi, kuten oman työn johtaminen ja tehtävän työn arvioiminen.

Hiltunen (2019, 122, 129) esittää työmarkkinoiden muutoksien vaativan jatkuvaa uudistumista yhteiskunnallisesti. Teknologian kehityksen myötä pohditaan robottien, automaation ja tekoälyn käytön osuutta tulevaisuuden työskentelyssä. Työn ja ammattien muuttuessa aiempia toimialoja on kadonnut ja uusia on tullut tilalle. Tämä kehitys tulee muuttamaan työelämän osaamistarpeita ja lisäämään osaajapulaa, ellei osaamista jatkuvasti päivitetä. Tulevaisuuden osaamista varten tulee kehittää tarkoituksenmukaisia työvälineitä ja työntekijöiden ammatillinen kasvu, innostus ja luovuus tulee hyödyntää monipuolisesti (Ahvenniemi 2018, 6).

Pedersen ym. (2017, 94-95) esittävät muutoksen ihmisten työtehtävissä olevan rajua. Suuri osa ihmisten suorittamista työtehtävistä korvataan teknologian kehityksen myötä. Työtehtävät automatisoidaan. Työntekijöiden, ihmisten tekemät työtehtävät korvataan laitteiden ja koneiden tekoälytoiminnoilla. Esimerkiksi taksiautoilijat tullaan vaihtamaan robottiautoihin, opetus ja kirjanpito tullaan toteuttamaan koneiden avulla ja valokuvamallit tulevat olemaan virtuaalisia.

Opetushallituksen pääjohtaja O.-P. Heinonen (podcast-haastattelu 12.1.2020) kertoo jatkuvan oppimisen yksilö- ja organisaatiotasolla olevan toimintakulttuurin muuttumisen ydinstrategia. Nykyään ja tulevaisuudessa niin yksilöt kuin organisaatiotkin ovat riippuvaisia toisistaan. Olennaista on osata elää sellaisessa toiminnassa, jossa kaikki muuttujat ovat riippuvuussuhteessa toisiinsa. Yleensä organisaatioiden toimintatavat perustetaan valtaelementin tai rationaaliseen mallin käyttöön, jossa käskyjen avulla tai järkipärisesti selittämällä ohjataan toimintaa ja puuttuva osaaminen haetaan ulkopuolelta. Näitä keinoja pidetään vajavaisina ja riittämättöminä syvempää kehittymistä varten. Heinonen esittää oppimisen johtamisen olevan yksi vaihtoehto toimintakulttuurien muutostyössä. Yksilö- ja organisaatiotasolla tekemällä

oppimisen sekä teorian ja käytännön yhdistämisen avulla muodostetaan muutoksen tekemisen kestävyys. Tarkoituksena on saada yksilöt ymmärtämään omat muutostarpeet ja miten he haluavat muuttua. Organisaatiotasolla tavoitellaan toimintakulttuuria, jossa viedään koko organisaatiota eteenpäin. Oppiminen tässä ajassa nähdään yksittäisten ihmisten ja organisaatioiden kannalta keskeisenä selviytymisen keinona.

2.2 Koulutuksen muuttuminen yhteiskunnassa

Yhteiskunnassa tapahtuvat työn, työmarkkinoiden ja teknologian muutokset vaativat koulutuksen kehittämistä. Työn tekemisen muuttuminen laaja-alaisemmaksi nähdään lisäävän muutospaineita työntekijöiden osaamiseen ja erityistaitoihin. Koulutuksen kehittämisessä tulee huomioida työelämän ja työmarkkinoiden tarpeet sekä kansalaisten osaamisedellytykset. Koulutuksen tulee olla helposti saavutettavissa, yksilön osaamistarpeita vastaavana ja tehokkaana sekä digitaalisia taitoja kehittävänä. Tulevaisuudessa tarvitaan taitoja, kuten medialuku- ja esiintymistaito, kulttuuriosaaminen, luovuus, empatia, kriittinen ajattelukyky, itsetuntemus, ryhmätyöskentely ja yrittäjyys. Näitä taitoja korostetaan entistä enemmän yhteiskunnallisessa muutoksessa. (Hiltunen 2019, 131).

OECD, Organisation for Economic Co-operation and Development eli Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön julkaisussa *Continous learning in working life in Finland (2020)* suositellaan Suomen koulutustarjonnan monipuolistamista. Koulutukseen lisätään työelämän tarpeiden vastaavuutta ja ihmisiä ohjataan päivittämään osaamistaan taloudellisilla kannusteilla. OECD:n arvion mukaan kehittämisen kohteina nähdään lisä- ja uudelleen koulutus sekä jatkuvan oppimisen kokonaisuus ja sen huomioiminen koulutusjärjestelmässä ja koulutuksen taloudellisissa kannusteissa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön (2017a) linjauksen mukaan koulutuksen uudistamisessa otetaan entistä enemmän huomioon työelämän osaamistarpeet sekä koulutuksen ja työelämän yhteistyömahdollisuudet. Linjauksina nähdään yrittäjyyden edistäminen, yrittäjyyskoulutuksen ja yrittäjyyskasvatuksen lisääminen kaikille kouluasteille. Yrittäjyyslinjausten kautta suunnataan, kehitetään ja ohjataan eri koulutusasteiden yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen edistäviä toimenpiteitä. Koulutuksessa painotetaan myönteisiä asenteita, yrittäjämäistä toimintatapaa ja yrittäjyyteen liittyviä perustietoja ja -taitoja. Yritystoimintaan liittyviä valmiuksia lisätään toisella asteella sekä korkea-asteella.

Tulevaisuuden työskentelyssä vaaditaan työhön sitoutumista ja sisäistä yrittäjyyttä. Työntekijät nähdään moniosaajina, jotka hallitsevat työtehtävät laajasti ja osaavat käytännön työn tekemisen. Johtajien työnkuva muotoutuu pääosin resurssien jakamiseen ja toteutusten seurantaan. Työntekijöiden sitouttaminen tulevaan muutokseen, kehittämiseen ja toiminnan suunnitteluun toteutetaan osallistamalla heidät jokaiseen suunnitteluvaiheeseen. Saman kalta-

sesti opintojen aikana opiskelijoita tulee sitouttaa osaamisen kertymiseen kohdistuvaan suunnitteluun ja sen toteutukseen. Tätä kautta lisätään opiskelijoiden itseohjautuvuutta. Annettujen ohjeistuksien kautta kontrolloimalla ei edistetä opiskelijan itseohjautuvuutta, toki ohjataan työelämää varten. (Ahvenlampi 2018, 87, 91).

Pedersen ym. (2017, 85-86) mukaan yhteiskunnan kehityksen kiihtyminen vaatii koulutukselta suuria muutoksia. Kehityksen nähdään tapahtuvan kolmessa aallossa. Nykyhetkellä toteutuu kehityksen ensimmäinen aalto, joka koostuu oppimiselämyksien digitalisoitumisesta ja sisältöjen demokratisoitumisesta. Toisessa aallossa tekoälyn keinoilla oppimiselämyksien nähdään yksilöllistyvän ja nousevan uudelle tasolle. Kolmannessa aallossa kehoon lisättäisiin ulkoisia osia, kuten muistia tukevia ja oppimisprosesseja nopeuttavia koneita.

Ahvenlampi (2018, 103) näkee koulutuksen tehtävänä valmistaa osaajia tulevia työmarkkinoita varten. Perinteisiä työtehtäviä on siirtynyt roboteille ja palveluja digitalisoidaan. Oppimiseen teknologiaa tullaan hyödyntämään ja työelämävalmiuksia lisäämään entistä enemmän. Tulevaisuuden työskentelyssä tulee hallita taitoja, joita liitetään yhteistyöhön, luovuuteen, stressinhallintaan, ongelmanratkaisuun ja muutosvalmiuteen.

Yhteiskunnalliset muutokset lisäävät koulutuksen kehittämisen tarpeita. Opetuksen työympäristöjen, -välineiden ja menetelmien tulee vastata työpaikalla tehtävän työn vaatimuksia. ESBZ-koulu perustettiin vuonna 2007 Berliinissä. ESBZ-koulussa toteutetaan Teal-toimintamallia. Oppimisen ideologian, vertaismentorointimaisen ja projektimaisen toimintamallin mukaisesti oman osaamisen kehittyminen suunnitellaan ja toteutetaan yksin ja yhteistoiminnallisesti edistyneempien ja aloittaneiden oppijoiden välisen yhteistyön kautta. (Evangelische Schule Berlin Zentrum 2020). Oppijoiden oppimisympäristöjen luominen ja niissä toimiminen koulun sisä- tai ulkopuolella koetaan tärkeäksi osaksi opiskelijakeskeisen vuorovaikutuksen, ongelmaratkaisu- ja vuorovaikutustaitojen kehittymiselle. Opettajan rooli nähdään enimmäkseen ohjaajana ja valmentajana. (Ahvenlampi 2018, 103).

Suomalaisen koulun tulevaisuus koetaan haasteellisena. Suomi on menestynyt hienosti aiemmissa PISA-tutkimuksissa. Nykypäivänä oppimistuloksien on havaittu heikentyneen ja tutkimuskohteena tulisi pyrkiä selvittämään syitä, miksi näin on tapahtunut. Kehittämisen kohteiksi esitetään yhteiskunnallisten muutosten ja teknologian kehittymisen hyödyntämistä, koulutusjärjestelmän ja opettajankoulutuksen ajantasaisuutta ja kehittämistä sekä opiskelumuotivaation ylläpitämistä. (Savolainen, Vilkkonen & Vähäkylä 2017, 133-135).

Valtion nuorisoneuvoston ja Nuorisotutkimusseura ry:n tekemä nuorisobarometri 2019-tutkimuksessa esitetään suomalaisten nuorten, 15-29 vuotiaiden, arvoja ja asenteita yhteiskunnassa ja työelämässä. Tutkimuksen mukaan nuorten suhde työhön nähdään erilaisena kuin vanhemman sukupolven. Työ ja työllistyminen koetaan tärkeiksi, mikäli työ on merkityksel-

listä ja nuoren arvoja vastaavaa. Barometrin tutkimustulosten mukaan yrittäjyyden ja yrittäjämäisen asenteen koetaan olevan monella tasolla noususuhdanteessa ja läsnä kaikessa työssä. Yrittäjyyttä pidetään tulevaisuuden työllistymiskeinona ja sen odotetaan yleistyvän työskentelymuotona. (Haikkola & Myllyniemi 2020, 247-248).

3 Yrittäjyys

Käsite yrittäjyys nähdään pohjautuvan suomen kielen sanaan, substantiiviin yrittäjä, joka muodostetaan verbistä yrittää. Yrittää sanalla tarkoitetaan aktiivista toimimista eli tehdä aloite toiminnasta. Ranskankielinen sana *entreprendre* ja englanninkielinen sana *entrepreneur* ovat monipuolisempia tarkoitukseltaan ja lisäävät yrittää-sanana merkitystä. Sanoilla kuvataan yrittämiseen liitettäviä toimintoja, kuten tilaisuuteen tarttumista, aloitteen tekemistä ja kiinnittymistä sekä päämäärätietoista pyrkimistä, ajattelua, ahkerointia ja ponnistelua. (Möttönen 2019a, 15; Ristimäki 2004, 17).

Yrittäjyyteen vaikutetaan yhteiskunnallisen arvomaailman muutoksen kautta. Yrittäjyys on alkanut symboloida luovuutta, vapautta, tehokkuutta ja edistystä byrokratian vastapainona. Yrittäjyys on alkanut läpäistä julkisen sektorin politiikkaa ja ihmisten toimintaa yhteiskunnassa. Palvelujen kilpailutuksessa yrittäjyydellä havaitaan olevan suuri merkitys. Julkiset ja yksityiset toimijat nähdään rinnasteisessa asemassa ja tasa-arvo-, työvoima- ja koulutuspolitiikan linjanvedoissa, politiikkaohjelmissa ja toimenpiteissä. (Brunila & Mononen-Batista Costa 2010, 207, 210-211).

Stenlundin (2017, 18-19) mukaan yrittäjyys-käsitteellä tarkoitetaan laaja-alaisempaa näkemystä kuin vain liiketoiminnan harjoittamista yritysten juridisessa ja rakenteellisessa toiminnassa. Yrittäjyyden koetaan perustuvan inhimilliseen toimintaan, jossa itsenäisyyden, vapauden ja kekseliäisyyden avulla muovataan yrittäjän ja yrityksen identiteettiä. Yleensä yrittäjyydellä viitataan yritystoiminnan ja taloudellisen toiminnan konteksteihin. Siihen liitetään tavaroiden ja välineiden omistamista, tuoton tekemistä ja varallisuutta. Yrittäjyys nähdään perinteisesti ammattina tai urana. Ristimäki (2004, 17) esittää yrittäjyys-käsitteellä liitettävän perinteisesti yrittäjään, joka harjoittaa omistamassaan yrityksessä liiketoimintaa. Kuoppala ja Hytinkoski (2012, 20) esittävät Gibbiin (2005) viitaten yrittäjyyden olevan tapa tehdä, nähdä, tuntea, kommunikoida, organisoida ja oppia asioita.

Seikkula-Leino (2009, 52) esittää, ettei yrittäjyydelle ole yhtä yksiselitteistä ja yhtenäistä määritelmää. Yrittäjyys ymmärretään käsitteenä moniselitteisenä ja käsitteet vaihtelevat määrittelijän mukaan. Yrittäjyyden määritelmä koetaan haastavana ja monipuolisena eri näkökulmista tarkasteltuna. Kuoppala ja Hytinkoski (2012, 20) esittävät historiallisen tulkinnan ja eri tieteenalojen, kuten talous-, kansantalous- ja liiketaloustiede sekä käyttäytymistiede,

luovan ristiriitaista näkemystä yrittäjyydestä. Yrittäjyys ymmärretään monesti liian kapeana käsitteenä, pohjautuen yritystoiminnan omistuksellisuuteen. Kuitenkin eri tutkijoiden ja koulukuntien tulkinnat sekä määritelmät yrittäjyydestä hyväksytään yleisellä tasolla. (Ristimäki 2004, 23; Stenlund 2017, 19).

Yrittäjyyskäsitteen määrittely liitetään osaksi yrittäjyyskasvatuksen teorian muodostamiseen. Yrittäjyyskasvatuksen määrittely koetaan tarpeelliseksi kouluja ja koulutusjärjestelmää varten. Yrittäminen nähdään tavoitteellisena ajatteluna, pyrkimisena, ahkerointina, ponnisteluina sekä tahtomisena. Yrittäjyyttä määrittävät tekijät ovat riskit ja riskien hallinta, omistuksellinen yritystoiminta, toiminnan katalysaattorina toimiminen ja innovatiivisuus. Yrittäjyyttä ei määritä yritystoiminnan omistaminen. (Kallionpää 2014, 6; Ristimäki 2004, 24).

3.1 Yrittäjyyden vahvistaminen yhteiskunnallisesti

Oosi, Jauhola, Kortelainen, Luukkonen ja Karinen (2020, 13-14) painottavat Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisussa kansallisen talouden ja työllisyyden kehityksen olevan laaja-alaisesti kasvussa lähivuosina. Positiivista kehitystä arvioidaan esiintyvän kaivos-, auto-, meri-, sellu-, paperi-, kartonki- ja rakennusteollisuudessa, biotaloudessa, matkailussa. Työvoiman saamisen haasteet koetaan yleistyvän suureksi ongelmaksi.

Yrittäjyyspolitiikan tulee olla nykyistä selkeämpää ja tavoitteellisempää, vaikka hallitus pyrkii toiminnoillaan edistämään yrittäjyyttä aktiivisesti. Tulevaisuuden kehityssuuntina esitetään yritystoimintaan ja yrittäjyyteen vaikuttavan itsensä työllistäminen, digitaalinen alusta- ja jakamistalous ja ns. kevytyrittäjyyden yleistymisen sekä maahanmuuton ja kansainvälisen liikkuvuuden lisääntyminen. (Järventaus & Kekäläinen 2019, 24).

Möttösen (2019a, 27, 36) mukaan Suomessa yrittäjyyden havaittiin kehittyneen historian alusta maanviljelijöiden, maatalouden ja metsä- ja paperiteollisuuden parista elannon saaneiden kautta. Uusimpia yrittäjyyden esiintyminä nähdään teknologiateollisuus ja sen uusimpana ilmiönä peliteollisuus. Muita vaikuttavia aspekteja yrittäjyyttä kohtaan havaitaan olevan yksilön ominaisuudet, tausta- ja tilannetekijät. Tällä hetkellä murros nähdään pirstoutuneina työurina, hajaantuneina työympäristöinä ja useina toimeentulon lähteinä. Tulevaisuudessa työtä tehdään pirstaleisena, osa-aikaisesti ja ostopalvelun keinoin, kokopäiväisen palkkatyön sijasta. Pien- ja sivutoimiyrittäjyys sekä itsensä työllistäminen ovat työllistymiskeinoja. (Järventaus & Kekäläinen 2019, 29).

Muutosprosesseihin ja uuden kehittämiseen tarvitaan erilaisia työvaiheita ja asiantuntijoita, jotka toteuttavat ja ratkaisevat uuden polun, toiminnon mallin. Yliopistojen ja tutkimuslaitosten kautta tuotetaan innovaatioille vaadittua tietoperustaa ja saadaan tutkimustuloksia, joiden perusteella kehittämiskohteet tulevat näkyville. Näin synnytetään jatkuvia tarpeita uusien polkujen kehittämistyöhön ja niiden toteuttamiseen käyttökelpoiseen muotoon. Toiminta

mahdollistetaan taloudellisten resurssien ja virkamiestasoisten laki- ja asetusmuutoksien avulla. (Berninger ym. 2017, 169-173).

Berninger ym. (2017, 29, 45-49) näkevät polkuriippuvuuden olevan yrittäjyyden ja innovatiivisen toiminnan kehittymisen esteenä. Polkuriippuvuudella tarkoitetaan vakiintunutta toimintamallia, joka ylläpitää itse itseään sen ympärillä olevien rakenteiden kautta ja siihen liittyvien toimintojen tukiessa sitä, kuten perinteiset työskentelytavat. Innovaatioiden kehittymiselle tulee löytää uusia menetelmiä, polkuja, joiden avulla polkuriippuvuudesta päästään irti. Åhlbergin (2013, 95) korostaa toiminnan tai tuotteen olevan ihmiselle, asiakkaalle tai kansalaiselle korkealaatuinen, kun se kehitetään loppukäyttäjän todellisia tarpeita vastaavaksi. Yhteiskunnalliset ja yritysmaailman muutokset vaativat jatkuvaa tutkimusta kansalaisten ja asiakkaiden tarpeista sekä niiden kehittämistä.

Järventauksen ja Kekäläisen (2018, 9) mukaan työ nähdään olevan tällä hetkellä suuressa murroksessa ja työn tekemisen uudet muodot liitetään läheisesti yrittäjyyteen. Haapala (2016, 175) esittää työn murroksen ja sen muutosprosessin edellyttävän yhteiskunnassa toimivien instituutioiden toimintatapojen uudistamista. Uudistuksien tulee kohdistua kehittäviin, ylläpitäviin, ja uusintaviin työtapoihin, joita kehittämällä pyritään vaikuttamaan luovuuteen, kehitystoimintaan ja koulutukseen. Muutoksen tulee tapahtua eniten ajattelun ja asenteen tasolla, koska talous ja yhteiskunta ovat ihmisten kehittämiä järjestelmiä ja halutessa niitä voidaan muuttaa. (Haapala 2016, 241.)

Yrittäjyystaitojen ja yrittäjämäisen toiminnan edistämisen kasvava tarve huomioidaan yhteiskunnallisesti kansallisen koulutuksen suunnittelemisessa ja kehittämisessä. Yrittäjyyden ydinosaamisen opetuksessa nähdään kehittämisen kohteita. Ydinosaamista tulee lisätä koulutukseen uravalintojen ja ammatillisen koulutuksen sisälle, jolloin alakohtainen yrittäjämäinen toiminta saadaan näkyväksi. (Laine & Hämäläinen 2015).

Tutkimusten, hankkeiden ja tietoperustan perusteella yrittäjyyttä pidetään tärkeänä muutoskohteena yhteiskunnallisesti sekä henkisellä että fyysisellä tasolla, asenteina ja toimintoina. Yrittäjyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa pyritään vahvistamaan yhteiskunnallisesti kaikissa sen toiminnoissa, koska yrittäjyys on pitkälle säädelty työllistymis- ja työllistämiskeino. Erilaisia yrittäjyyttä tukevia koulutuksia, ohjelmia ja opetusmenetelmiä kehitetään yksityisellä ja julkisella sektorilla. Oppilaitosten sekä viranomaisten yhteistyöhön tulee liittää yrittäjyysopetuksen kehittäminen konkreettisilla toimenpiteillä. (P. Ojala, yrittäjyyspedagogiikan luento 7.4.2020).

3.2 Yrittäjyyskasvatus

Seikkula-Leinon (2007, 26) mukaan yrittäjyyskasvatus nähdään kansalaiskasvatuksena, jonka avulla lisätään yritteliäisyyttä kohdistuen taitoihin, käyttäytymiseen ja uskomuksiin. Yritteliäisyyden kehittämiseen nähdään vaikuttavan yksilön henkilökohtainen elämä sekä ammatillisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen. Yrittäjyyskasvatuksessa tulee huomioida ja tavoitella uusien yritysten perustamiseen, yritysten toiminnan tehostamiseen sekä liikeideoiden kehittämiseen liittyviä koulutuksia.

Ristimäen (2004, 25) mukaan yrittäjyyskasvatuksen sisällöksi tulee lisätä yrittäjyyden ilmeneminen muutenkin kuin liiketoiminnan harjoittamisena. Ristimäki (2004, 24-26) esittää Cassonin (1990) viitaten yrittäjämäisen toiminnan koostuvan yrittäjyyden funktionaalinen määritelmän ja indikatiivisen määritelmän näkökulmista. Funktionaalinen, yrittäjämäinen toiminta nähdään yrittäjyyden ymmärtämistä laajempänä ilmiönä, jossa yrittäjämäinen toiminta-, ajattelu- ja suhtautumistapa on kaiken keskiössä. Yrittäjyyden indikatiivisessa määritelmässä voidaan havaita yrittäjyyden ilmenevän konkreettisten tunnusmerkkien mukaan, kuten statukseen, sopimussuhteet muihin osapuoliin tai yhteiskunnalliseen asemaan.

OPM:n julkaisussa - Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat (2009,12) esitetään yrittäjämäisen toiminnan olevan perusta yhteiskunnan kehittymiselle. Möttösen (2019a, 164) mukaan yrittäjyyskasvatuksen kautta vaikutetaan ihmisten yrittäjyyttä koskeviin asenteisiin ja valmiuksiin. Sen avulla edistetään ihmisten yritteliäisyyttä ohjaamalla omatoimista, aktiivista, rohkeaa ja määrätietoista toimintaa. Jokaiselle tarjotaan mahdollisuus oppia ja kasvaa yrittäjäksi.

Yrittäjyys nähdään jatkuvana henkilökohtaisena, sosiaalisena ja yhteiskunnallisena oppimisen prosessina, joka perustuu yrittämiseen ajattelu- ja toimintatapaan sekä käytännön työstä saatuihin kokemuksiin. Kokemukset ohjaavat tekemistä, jonka avulla kehitetään ja luodaan uusia toimintamalleja. Yrittäjyyden oppimiseen ja kehittämiseen liittyvät kysymykset tulee nähdä kokonaisvaltaisena yrittäjyyden ja oppimisen teorian yhdistelmänä. Oppimisen kautta lisätään osaamista ja osaamista tulee jatkuvasti kehittää. (Stenlund 2017, 27-29).

Suomessa yrittäjyyskoulutuksen kehittäminen käynnistettiin 1970 - 80-luvulla. Yrittäjien ammattitaidon lisääminen yhteiskuntaa ja yksilöä varten ymmärrettiin. Koulutuksen kehittäminen on jatkunut ja laajentunut toiselle asteelle, korkeakouluihin ja yliopistoihin. Nykyisin yrittäjyyttä lisätään toisen asteen ammatillisiin perustutkintoihin, yrittäjille suunnattuihin yrittäjyyttä vahvistaviin ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen erilaisten kurssien ja opetusohjelmien avulla. Kuitenkin voidaan havaita, että panostuksia yrittäjyyteen tulee lisätä koulutuksen kautta. (Möttönen 2019b, 51-54)

Tunstall (2018, 36-38) toteaa yliopisto- ja korkeakoulutettujen yrittäjyysnäkökulman olevan liian sidoksissa yhteiskunnan ideologisiin, poliittisiin ja taloudellisiin sitoumuksiin. Mikäli yrittäjyysnäkökulmaa halutaan kehittää uudelleen, tulisi yrittäjyysopetuksen muuttua. Perinteisesti yrittäjyyden opiskelu toteutetaan erillisenä oppiaineena yliopistojen ja korkeakoulujen koulutettavien opetuksessa. Toisin sanoen yrittäjyyttä pidetään vielä suurelta osin erillisenä oppiaineena, vaikka yrittäjämäinen toimintatapa ”on läsnä kaikkialla ja koskee kaikkia”. Yrittäjyyskasvatuksen ja -opetuksen kehittymiselle vaaditaan tavoitteiden kirjoittamista opetussuunnitelmiin kaikilla opiskelutasoilla. (Hannula 2015, 52).

Järventauksen ja Kekäläisen (2018, 190-110) mukaan yrittäjyysosaamisen kasvava tarve lisääntyy työelämän, digitalisaation ja yritysten toimintaympäristön nopean muutoksen vuoksi. Muutoksen hallitsemiseksi edellytetään liiketoiminta- ja teknologiaosaamisen haltuunottoa. Yrittäjyyden ja osaamisen on havaittu olevan voimakkaassa yhteydessä toisiinsa ja yrittäjyysvalmiudet ovat muodostuneet kansalaistaidoiksi. Koulutusjärjestelmässä ja sen kehittämisessä tämä huomioidaan kaikilla koulutusasteilla. Järventaus ja Kekäläinen kokevat tämän hetkisen yrittäjyysosaamisen olevan riittämätöntä ja pohtivat onko ministeriöllä koulutuspoliittisen strategian kehittämiseen ja toimenpanoon riittäviä ohjausvälineitä, joiden avulla määritetään yhteiskunnallisia tavoitteita ja resursseja sekä kuinka niitä kohdennetaan koulutuksen toteuttamiseen.

Kakouris ja Georgiadis (2018, 64) esittävät yrittäjyyskoulutuksen lisäävän osaamista ja onnistumista yritystoiminnan harjoittamisessa. Yrittäjyyskoulutukselle nähdään olevan tarvetta. Yrittämisen ja yrittäjyyden alue voidaan havaita laajentuneen yhteiskunnassa uudelleen ja monenlaiseen yrittäjyyteen. Yrittäjyyden vaihtoehdoilla tarjotaan työllistymismahdollisuuksia ja tuloja työmarkkinoilla perinteisten rinnalle. Yrittäjyyskoulutuksen keinoilla saavutetaan yhteiskunnan ja yrittäjyyden kehityksen tukemisen mahdollisuus. Yrittäjyyden integroimisella yleiskoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen edesautetaan yrittäjän ammattiuralle lähtemistä. Samanaikaisesti ymmärrys yrittäjyydestä lisääntyy ja yrittäjämäinen asenne työelämää varten sisäistetään. (Möttönen 2019b, 53-54).

Ristimäki (2004, 25-27) esittää yrittäjämäisen toiminnan, funktionaalisen yrittäjyyden, soveltuvan yrittäjyyskasvatuksen käyttöteoriaksi opetussuunnitelmiin ja kouluun. Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteet voidaan jakaa osiin, jossa toisessa edistetään opiskelijoiden yrittäjämäistä toimintaa ja toisessa yrittäjyys nostetaan ammatillisena vaihtoehtona. Tavoitteena on tarjota opiskelijalle ymmärrystä ja tietoa yrittäjyyden vaatimuksista sekä yksilön soveltuvuudesta työntekemisen rooliin. Yrittäjyyttä tulee integroida oppiaineisiin ja koulun toimintaan.

Möttönen (2019a, 165) näkee yrittäjyyskasvatuksen koulutuksen kehittämisenä. Opetusministeriön tavoitteena on yksilöiden yrittäjämäisen asenteen vahvistaminen ja yrittäjyyden hou-

kuttelevuuden lisääminen yhtenä uravaihtoehtona. Yrittäjyyttä tulee vahvistaa läpi koulutusjärjestelmän. Opetusministeriö esittää toimialoillaan yrittäjyyskasvatuksen tavoitteiden liittyvän ”osallistuvan ja aktiivisen kansalaisuuden kehittämiseen, luovuuden ja innovaatiotoiminnan vahvistamiseen koulutuksessa, vapaa-ajalla sekä työelämässä. Valtakunnallisesti ja alueellisesti myönteisen yrittäjyyskulttuurin ja asenneilmapiirin kehittämiseen” sekä ”uuden yritystoiminnan käynnistämiseen, toimivien yrittäjien ja heidän yritystensä kehittämiseen sekä omistajanvaihdosten tukemiseen” (OPM 2009, 14).

3.3 Yrittäjyystaidot

Yrittäjyyteen liitetään taitoja, kuten luovuus, innovaatiokyky, vastuullisuus ja riskienhallinta sekä suunnittelukyky, tavoitteiden asettaminen ja toiminnan johtaminen tavoitteiden saavuttamiseksi. Näiden yrittäjyystaitojen merkitystä korostetaan aiempaa enemmän muuttuvassa työelämässä. Nämä taidot voidaan oppia. (Opetusministeriö 2017).

Achtenhagenin ja Johannissonin (2018, 77) mukaan yrittäjyysopetuksessa tulee kiinnittää huomiota yrittäjyyden teoriaviitekehysten ja pedagogiikan lisäksi opiskelijoiden yrittäjämäiseen suhtautumistapaan ja sen oppimiseen. Opiskelijoita ohjataan haluun ja kykyyn sietää epävarmuutta, ottamaan vastuuta ja ennakoimaan toimintoja. Rönkkö ja Lepistö (2016) näkevät päätöksenteon ja siitä saatavien kokemusten liittyvän osana opiskelijoiden toiminnoissa ja käyttäytymisessä. Yritystoimintaan liittyvien päätöksien nähdään sisältävän riskien ottamista ja virhearviointien hyväksymistä. Oppijat ovat mukavuusalueensa ulkopuolella, joka kehittää yrittäjämäistä toimintaa ja yrittäjyystaitoja.

Ruskovaara, Pihkala, Rytkölä, & Seikkula-Leino (2011) esittävät yrittäjyystaitojen integroimista jokaiseen opiskeltavaan aiheeseen, opetussuunnitelman sisälle. Opiskelijoiden tulee opetella ottamaan vastuuta toimistaan ja oppimisestaan, mikä lisää luovuutta, vaikuttamismahdollisuuksia ja yhteisöllistä toimintaa. Yrittäjämäisen asenteen oppimisen ja sisäistämisen tulee olla opetuksen ytimessä.

Dinon (2015) näkemyksen mukaan luovuus on jatkuvasti läsnä uusien ideoiden syntyessä. Ideoiden toteuttamisen kautta kehitetään uusia innovaatioita, jotka tekevät ideoista käyttökelpoisia. Yrittäjämäinen toiminta- ja ajattelukyky muovaavat innovaatioille rajattuja toteutusmahdollisuuksia, riippuen siitä, mitä ollaan kehittämässä. Uuden toiminnon suunnittelua ja toteutusta valvotaan annettujen reunaehtojen avulla, jolloin sen kokonaisuus on hallittavissa. Tämän pohjalta saadaan aikaiseksi lopputulos, jossa ratkaistaan olemassa oleva ongelma. Kehitetty uuden toiminnon nähdään lisäävän innovaation arvoa.

Laine ja Hämäläinen (2015) käsittelevät artikkelissaan yrittäjyyskasvatukseen vaikuttavia tekijöitä ammatillisessa peruskoulutuksessa. Huomioimalla ja tukemalla yrittäjyystaitoja, kuten aloitekykyä, itseluottamusta, verkostoitumis- ja yhteistyötaitoja ja innovatiivisuutta, pyritään

vaikuttamaan opiskelijoiden yrittäjämäiseen asenteeseen ja käyttäytymiseen. Oppilaiden vastuunotto ja kontrollointi omasta toiminnasta kehittää yrittäjämäisiä taitoja elämää varten. He kykenevät toimimaan paineen alaisuudessa odottamattomissa ja ongelmanratkaisua vaativissa tilanteissa. (Arpiainen, Lackeus, Täks & Tynjälä 2013).

Ristimäki (2004, 65) esittää yrittäjämäisten ominaisuuksien persoonallisuuden ja elämäntavan olevan opittavissa ja kasvatettavissa. Yksilöille tulee luoda edellytykset ja mahdollisuudet kehittyä ja kehittää itseään yrittäjämäisen toimintaan. Kyseessä on opiskelijan henkilökohtainen oppiminen ja kehittyminen, joka luodaan olosuhteiden ja edellytyksien kautta. Opettaja nähdään oppimisen mahdollistajana, hänen auttaessaan opiskelijaa löytämään ja vahvistamaan itsestään näitä ominaisuuksia.

Pedagogisilla toimintatavoilla voidaan vaikuttaa opiskelijoiden kykyyn oppia ymmärtämään yrittäjyyttä, lisätä tietoisuutta, miten tulla yrittäjäksi ja kuinka olla yrittäjä. Opettajan tehtävänä on integroida monipuolisesti erilaisia yrittäjyystaitoja opetukseen. Opettajan toimintaa yrittäjyystaitojen kehittymisessä pidetään merkityksellisenä. Yleisesti opetuksessa tulee löytää kriittiset pisteet, joissa opettajan tuki ja erilaiset pedagogiset menetelmät kohtaavat. Näiden keinojen kautta opiskelijoita tuetaan yrittäjyystaitojen oppimisessa. (Laine & Hämäläinen 2015).

3.4 Hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyys

Haapala (2016, 122) kuvaa itsensä työllistäjiksi pääsääntöisesti ammatinharjoittajat, yksityisyrittäjät, freelancerit, jotka ovat toimeksiantosuhteissa ja joille palkansaajien työehdot eivät kuulu. Tämän hetkiset työllistymismuodot hius- ja kauneudenhoitoaloilla toteutetaan lähes poikkeuksetta itsensä työllistämisen kautta. Elinkeinojen harjoittajan muotoina nähdään liikkeenharjoittajan lisäksi, vuokratuoliyrittäjyys, sopimusyrittäjyys tai kevytyrittäjyys. Näiden yrittäjyysmuotojen yhteisenä tekijänä pidetään liiketoiminnan aloittamista olemassa olevassa liikkeessä tai tilassa, joissa ovat valmiina toimintaedellytykset ja fyysinen työympäristö. Tällaista toimintamallia pidetään huomattavasti riskittömämpänä kuin hius- tai kauneudenhoitoalan liikkeen perustamista. Yrittäjä käytännössä tarvitsee ammattitaidon ja henkilökohtaiset työvälineet työn tekemiseen. Näissä kaikissa yrittäjyysmuodoissa yrittäjä mielletään yksityiseksi elinkeinonharjoittajaksi.

Yksityinen elinkeinonharjoittaja on elinkeinotoimintaa harjoittava luonnollinen henkilö, ammatin- tai liikkeenharjoittaja, toiminimiyrittäjä, joka solmii kaikki sopimukset omalla nimellään ja vastaa kaikista sitoumuksista henkilökohtaisella ja liikkeeseen kuuluvalla omaisuudellaan. Toiminimiyrittäjää tai toiminimiä käytetään yleiskielen ilmauksina, joilla tarkoitetaan yksityistä elinkeinonharjoittajaa. Todellisuudessa toiminimellä tarkoitetaan yrityksen nimeä, yhtiömuodosta riippumatta. (Yritä.fi 2020; Suomen yrittäjät 2020).

Sutisen ja Viklundin (2005, 34) mukaan liikkeenharjoittaja harjoittaa ulkoista yrittäjyyttä. Ammatinharjoittaja myy ammattitaitoa ja osaamistaan eli harjoittaa elinkeinotoimintaa fyysisessä liiketilassa, usein toisen yrityksen tiloissa tai missä tahansa. Ammatinharjoittaja ja liikkeenharjoittajia käytetään termeinä erityyppisistä elinkeinoharjoittajista. Molemmat termit luetaan yksityiseksi elinkeinoharjoittajaksi, yrittäjäksi. Kaikki sitoumukset ja sopimukset tehdään omalla nimellä, ollen vastuussa niistä henkilökohtaisesti. (Ilmoniemi, Järvensivu, Kyläkallio, Parantainen & Siikavuo 2009, 66; Suomen yrittäjät 2020).

Sopimusyrittäjä

Sopimusyrittäjyydessä on kyse kahden yrityksen välisestä keskinäisestä sopimuksesta (B2B), jonka avulla määritetään liikkeenharjoittajan ja ammatinharjoittajan välinen palveluiden osto- ja myyntisopimuksen sisältö. Sopimuksessa käytetään korvauksena prosenttiosuutta kuukauden liikevaihdosta, yleisesti korvausmäärä lasketaan 30-50 prosentin välillä jokaisesta tehdystä asiakastyöstä. Perinteisesti sopimuksen sisällössä sovitaan työssä käytettävät kalusteet, laitteet, tuotteet, tarvikkeet, ajanvarausjärjestelmä, puhelin, kassa ja markkinointi. Sopimusyrittäjäsopimuksen sisältöä voidaan muokata yrittäjien tarpeiden mukaisesti. Sopimusyrittäjät ovat yleensä yksityisyrittäjiä, joilla on toiminimi ja joiden velvollisuutena on hoitaa saamastaan osuudesta tilitettävät verot, kirjanpito ja muut yrittäjille kuuluvat velvollisuudet. (I Love Hair 2020).

Vuokratuoliyrittäjä

Vuokratuoliyrittäjä on itsenäinen yrittäjä, joka maksaa kiinteää vuokraa liikkeenharjoittajalta vuokratusta tilasta. Vuokratuoliyrittäjä kustantaa itse yritystoiminnan harjoittamiseen tarvittavat laite-, tuote- ja tarvikehankinnat pääsääntöisesti. Tuolivuokrasopimuksessa ilmenee yrittäjän ja vuokranantajan oikeudet ja velvollisuudet yritystoiminnan harjoittamisessa tarpeiden mukaisesti. Yleensä keskeisenä erona sopimusyrittäjän ja tuolivuokralaisen välillä on se, että työtilan vuokrannut toimii asiakkaaseen nähden itsenäisenä yrittäjänä ja sopimusyrittäjä toimii asiakkaaseen nähden vuokranantajan nimissä. (Suomen Kosmetologien Yhdistys 2020).

Kevytyrittäjä

Kevytyrittäjyys nähdään yhtenä itsensä työllistämisen muotona. Työllistyminen tapahtuu pää- tai sivutoimisesti. Päätoimisella itsensä työllistäjällä tarkoitetaan henkilöä, joka toimii yksityisyrittäjänä, ammatinharjoittajana, apurahansaajana tai freelancerina. Kevytyrittäjän käsite on laskutuspalveluyritysten käyttämä markkinointitermi ja sitä käytetään vakiintuneesti puhekielessä. Kevytyrittäjyyttä ei pidetä virallisena terminä. Kevytyrittäjinä toimivat luokitellaan palkansaajiksi tai yrittäjiksi näkökulmasta riippuen. (Koramo, Keinänen, Oosi & Wennberg 2017, 13-14, *Busines.fi* 2020).

Laskutuspalvelujen hyödyntäminen eli ”kevytyrittäjyys” on kehitetty tilapäisen työn ja keikkatyön lisääntyessä. Suomessa yleisimpinä laskutuspalveluyrityksinä voidaan pitää Ukko.fi, Eezy, Omapaja, OP-Kevytyrittäjä, Odeal ja kassavirtanen.fi. Laskutuspalvelun perusideana on vastata laskutuksesta laskutuspalvelun, siihen erikoistuneen palveluntarjoajan avulla. Laskutuspalvelu hoitaa laskutuksen tehdystä työstä ja myös lakisääteiset velvollisuudet eli toimii ”byrokratiapalveluna” palvelun ostajan, työn suorittajan ja viranomaisten velvollisuuksien hoitajana. Laskutuspalvelut veloittavat palkkiona sovitun prosenttiosuuden laskutushinnasta. (Koramo ym. 2017, 25-26; Omapaja 2020; Suomen yrittäjät 2020).

Hybridiryrittäjä

Hybridiryrittäjä harjoittaa yritystoimintaa palkkatöiden lisäksi, jolla tarkoitetaan sivutoimista yrittäjyyttä. Hybridiryrittäjät voivat kokeilla liikeideansa toimivuutta, ja samalla varmistaa palkkatyöllä elantonsa. Yrittäjyydestä kiinnostunut henkilö voi kokeilla yrittäjyyttä pienemmällä riskillä palkkatöiden ohessa. Hybridiryrittäjyydestä voidaan muodostaa myös työskentelyn pysyvä muoto. (Viljamaa, Varamäki, Vainio, Korsbäck & Sorama 2014, 7-8, 13)

Eskelinen ja Saleva (2016, 11-12) esittävät hybridiryrittäjyyteen siirtymisen syitä. Yksilöt voivat haluta lisätuloja palkkatyön lisäksi tai yhdistää ei-rahallisten toimintojen, kuten harrastuksen tai muun osaamisensa yrittäjyyteen. Hybridiryrittäjyyttä voidaan pitää siltana yrittäjyyteen siirtymisessä palkkatyöstä. Se nähdään myös työuran jatkamisen keinona eläkkeelle jäämisen jälkeen.

4 Kohti työelämälähtöistä oppimista

”Ammatillinen koulutus uudistetaan osaamisperusteiseksi ja asiakaslähtöiseksi kokonaisuudeksi. Lisäksi lisätään työpaikoilla tapahtuvaa oppimista ja yksilöllisiä opintopolkuja sekä puretaan sääntelyä ja päällekkäisyyksiä.” Näillä sanoilla ammatillisen reformin tarkoitus ja tavoitteet esitettiin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017b). Se, miten nämä toteutettiin käytännössä, olivat jokaisen oppilaitoksen ja niissä työskentelevien opetushenkilöstön suunnitellun lopputulosta. Samanaikaisesti ammatillisen koulutuksen rahoitusta leikattiin, joka vaikutti lähiopetustuntien määrään eli opetuksen vähenemiseen. Tämä on osaltaan vaikuttanut suuressi oppimiseen.

Savolaisen, Vilkon ja Vähäkylän (2017, 8-9) mukaan viestinnän kehittyminen digitalisoituneessa yhteiskunnassa uusin muotoihin muuttaa oppimisen, tietämisen ja osaamisen sisäistämistä. Opiskelijoiden oppimisen ja kasvun kannalta tiedollisten lähtökohtien lisäksi tulee huomioida yhteisöllinen toiminta, johon liittyvät sosiaaliset ja emotionaaliset ulottuvuudet. Oppimista tapahtuu jatkuvasti elämässä, erilaisissa ympäristöissä koulussa ja vapaa-ajalla, mihin

vaikuttavat yksilön ikä ja ominaisuudet. Opetuksen kehittyessä ja kehittämisessä tulee huomioida, kuinka saatua informaatiota hyödynnetään tulevaisuudessa oppimisprosesseissa.

Järven (2013) mukaan ammatillisessa koulutuksessa tulee korostaa yrittäjyyden oppimista toiminnan kautta aidoissa toimintaympäristöissä. Oppijat sisäistävät yrittäjämäistä ajattelutapaa, kehittyvät virheiden tekemisestä ja saavat päätöksentekoon liittyvästä tiedosta itsevarmuutta. Yrittäjämäinen oppiminen ilmenee ennakoivana toimimisena, haluna tehdä itse, kokeilla uusia toimintamenetelmiä ja kehittää uutta, tehdä toisin kuin on totuttu. (Burman 2019, 53-54.)

4.1 Yrittäjyysopetus

Opetusministeriö (2009, 21) esittää kehittämisen painoalueiksi ammatillisessa koulutuksessa työelämäyhteistyön vahvistamista työpaikkaohjaajille ja ammatillisille opettajille, yrittäjyyden ja yritystoiminnan näkökulmien laajentamista opetussuunnitelmiin ja oppimisympäristöihin sekä yrittäjyyttä edistävän aineiston ja materiaalin rakentamista. Kehittämisen painoalueena nähdään myös työssäoppimisen yrittäjyysnäkökulma, jossa edistetään työssäoppimisen sisältöjen ja opiskelijoiden yrittäjyyden kehittymistä.

Yrittäjämäisen tai yrittäjyyteen suuntaavan toimintakulttuurin painotetaan nousevan oppilaitosten menestystekijäksi. Oppijoita tulee ohjata ottamaan vastuuta itsestään ja tekemisistään, tarttumaan rohkeasti uusiin asioihin ja kehittää valmiuksia sekä keinoja vaikuttamaan ja osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan. Tärkeää on huomioida tulevaisuushakuinen ote. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 16).

Berglung ja Verdujin (2018, 158-160) esittävät yrittäjyysopetuksen laajentamista eri tieteiden osa-alueille. Tämä mahdollistaa uudenlaisen synteessin kehittymistä yrittäjyysopetuksen käsitteelle ja sen keskiössä toimijoille. Itseohjautuvuuden lisäämisen kautta opiskelijaa osallistetaan ottamaan enemmän vastuuta oppimisesta. Burman (2019, 50) näkee yrittäjämäisen oppimisen toteutuvan opiskelijan omaksuessa uusien tapojen kautta tekemään, tuntemaan ja näkemään sekä viestimään oppimaansa ja ajatuksiaan. Yrittäjyyteen oppimisena nähdään kykyä tunnistaa mahdollisuuksia ja toimia havaintojen perusteella sosiaalisessa vuorovaikutuksessa yrittäjämäisesti liiketoiminnan aloittamisessa, järjestämisessä ja johtamisessa.

Yrittäjyystaidot ovat opiskelijoiden yrittäjämäisen ajattelun ja toiminnan kehittymisen voimavara. Dinon (2015) näkemykset tukevat päätelmää liittää yrittäjyystaidot osaksi yrittäjyysopetusta, oppilaitoksissa käytettävään pedagogiikkaan. Pedagogisen toimintamallin tulee olla sellainen, joka turvaa oppimisen tasolla luovuuden, innovatiivisuuden ja yrittäjämäisen ajattelun ja toimintakyvyn soveltamisen käytäntöön. Yrittäjyysopetuksen kehittäminen vaatii näitä kolmea ilmiötä ja niiden välisten rajapintojen yhdistämistä.

Seikkula-Leinon (2007, 31) mukaan Blenker, Dreisler & Kjedsen (2006), Jack & Anderson (1999) Rae (2000) ovat todennut yrittäjyyskasvatuksen pedagogiikan perustuvan lähtökohdiltaan kokemukselliseen oppimiseen. Oppimisprosessissa oppimisyhteisö nähdään keskeisessä roolissa. Kokemuksellisen oppimisen malli, Kolb (1984) on sovellettavissa yrittäjyyskasvatuksen pedagogiseksi malliksi. Kyseessä on syklimäinen, jatkuva oppiminen, jonka mukaan oppija prosessoi kokemusten kautta ymmärrystään, toimintaansa ja oppimistaan eri tasoisesti.

Kuvio 1: Kolbin kokemuksellisen oppimisen malli mukaillen (1984)

Kupias ja Peltola (2019, 59-60) toteavat Kolbiin (1984) viitaten kokemuksellisen oppimisen näkemyksen olevan erittäin käyttökelpoinen. Oppiminen etenee kehässä vaiheittain oppijan kokemuksista, havainnoinnista, käsitteellisen jäsentämisen kautta aktiiviseen kokeiluun. Kokeilun avulla tuotetaan uusia kokemuksia ja kehällä aloitetaan oppiminen uudella tasolla. Kokemuksellisen oppimisen mallia kritisoidaan liian yksilökeskeiseksi, mutta tieteellisissä tutkimuksissa sitä käytetään paljon kokemuksellisen oppimisen lähtökohtana. Perusteluina käytetään syvällisen oppimisen pohjautumista oppimisen yksilökohtaiseen kokemukseen, jossa oppija tarkastelee ja analysoi opittua asiaa, jäsentää tietoja ja kokeilee uutta käytäntöä. (Kuvio 1).

Ruskovaara ym. (2011) näkevät yrittäjyysopetuksen tehokkuuden olevan sidoksissa opettajien pedagogisiin taitoihin, valittuihin työmenetelmiin ja -tapoihin sekä työympäristöön. Järven-
taus & Kekäläinen (2018, 111) painottavat opettajien yrittäjyysasenteilla ja yrittäjyyteen liit-
tyvällä osaamisella olevan keskeinen merkitys yrittäjyyskasvatuksen ja -opetuksen onnistumi-
seen. Yrittäjyysopetuksen toteutuksen keskiössä perinteinen opettajan rooli muutetaan oppi-
misprosessin ohjaajaksi, jotka mahdollistavat yllättävät, käytännönläheiset ja aktivoivat toi-
minnot yrittäjyysopetuksessa.

Burman (2019, 48) huomioi opettajien kokevan yrittäjyysopetuksen yleensä haasteellisena,
koska yrittäjyyden käsitteet nähdään olevan epäselviä. Yrittäjyystaitojen ja yritystoimintaan
liittyvällä oppimisella tarkoitetaan eri asioita. Kupias ja Peltola (2019, 112-113, 132) korosta-
vat valmennuksen ja valmennusotteen eli valmentajan roolin olevan kyseessä oppimisen edis-
täjänä. Valmentajalla on erilaisia rooleja, jotka jaetaan opettaviin ja opastaviin sekä ohjaa-
viin oppimisen oivalluksiin tukeviin. Valmentajan tulee tukea oppijan oppimista oman osaami-
sensa kautta.

Koulutuksen ja osaamisen kehittäminen koetaan tärkeäksi yhteiskunnan, kansalaisten osaami-
sen kehittymisen ja talouden kannalta. Yrittäjyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa pidetään kei-
noina selviytyä tulevaisuuden työelämän haasteissa ja itsensä työllistämässä. Osoituksena
yrittäjyyden koulutuksen kehittämistarpeesta voidaan pitää Opetus- ja kulttuuriministeriön
järjestämää hanketta. Rekisteröidyille yhdistyksille ja säätiöille tarjottiin mahdollisuus han-
kepohjaisiin valtionavustuksiin, joiden tavoitteena alle 29-vuotiaiden yrittäjyys-, talous- ja
työelämätaitojen edistäminen. Hankkeiden toteutusmuotojen sisällöksi vaadittiin nuorille
suunnattua koulutukseen liittyvää, tiedottamista tai nuorten parissa työskentelyä. (Opetusmi-
nisteriö 2019).

4.2 Oppimisympäristö

Manninen, Koivunen & Passi (2007, 16) esittävät oppimisympäristön määritelmän keskeisinä
piirteinä olevan fyysisen tai virtuaalisen paikan tai tilan lisäksi yhteisön, jonka ihmiset muo-
dostavat. Oppimisympäristö on se kokonaisuus, jossa oppimisen tulee tapahtua. Nuikkisen
(2009, 31) mukaan oppimisympäristö sisältää opetettavan aiheen sekä fyysisen, sosiaalisen ja
kulttuurisen toimintaympäristön kokonaisuuden, jossa oppiminen ja opiskelu tapahtuvat.

Oppimisympäristöt laajenevat yhteiskunnallisesti ja yhteisöllisesti. Muuttuvan ja ympäröivän
tietoyhteiskunnan läsnäolo ja globaalien toimintaympäristöjen sekä teknologian kehittyminen
nähdään vaikuttavan koulutukseen ja oppimisympäristöjen muodostumiseen. Koulutuksessa
tulee huomioida informaaliset, elämässä tapahtuvat, oppimismahdollisuudet. Yhdistämällä ne
formaaliin, muodolliseen oppimiseen, laajennetaan oppimisympäristöä ja mahdollistetaan

osaamisen lisääntyminen. Opetusta tulee tarjota tavoilla ja menetelmillä, jotka tukevat oppimisympäristön avoimuutta ja opiskelijan henkilökohtaisia valintoja. (Kuuskorpi 2012, 64-65, 160).

Tulevaisuudessa tekoäly tulee muuttamaan opetusta ja oppimisprosesseja. Sen avulla opetus muuttuu yksilöllisemmäksi ja virtuaalisemmaksi. Tekoälyn avulla voidaan valita opetusmateriaalit ja tehtävät opiskelijan heikkouksien ja vahvuuksien mukaisesti iästä riippumatta. Virtuaaliympäristöllä korvataan fyysistä opetusympäristöä. On myös huomioitava opiskelijan tiedon tarpeen käsittely. Opiskelija nähdään hankkivan tarpeellista tietoa silloin, kun sitä tarvitaan. Oppimista nopeutetaan ja aikaa käytetään vain ydinasioiden oppimiseen. (Pedersen ym. 2017, 86-87).

Tulevaisuusorientoituneen ajattelun ja yhteiskunnallisen muutoksen merkitystä korostetaan koulun oppimisympäristöjä kehittämisessä. Oppilaitosten tulee uudistaa toimintaansa tavoitteellisemmaksi ja aktiivisemmaksi. Opetuksen ja oppimisympäristön tulee muovautua yhteiskunnan ja työelämän vaatimuksiin. Fyysistä oppimisympäristöä koostetaan monista osatekijöistä, jotka vaikuttavat sen laatuun, joustavuuteen ja muunneltavuuteen. Tilat, niiden varustukset sekä oppimis- ja opetusprosessit muodostavat kokonaisuuden, jossa tuetaan nykykäytäntöä ja muuttuvaa toimintakulttuuria. (Kuuskorpi 2012, 74-75, 171-172).

Oppimisympäristössä opiskelija voi vaikuttaa oman osaamisensa kehittymiseen käyttämällä olemassa olevia tiloja opiskeltavan aihe-alueen mukaan. Pääosin oppimisympäristöjen digitalisuuden kehittäminen nähdään toteutuvan luokkatiloissa. Ammatillisessa koulutuksessa oppilaitoksen fyysiset tilat varustuksineen ovat niitä, joissa osaamisen kehittäminen aloitetaan. Ammatillisen reformin (Opetusministeriö 2017b) mukaan oppimisen tulee tapahtua suurilta osin työpaikoilla. Todellisuudessa tämä ei toteudu kaikilla koulutusaloilla. Omaa substanssia ja kokemusta hyödyntäen on todettavissa hius- ja kauneudenhoitoalan koulutussopimuspaikkoja olevan vähän tarjolla, jolloin opetussuunnitelman vaatimuksien mukainen ammatillinen osaaminen ei mahdollistu työelämässä. Tässä tilanteessa oppiminen toteutetaan pitkälti oppilaitoksessa.

Oppimisympäristöön kuuluu myös opettaja. Opettaja nähdään oppimisen mahdollistajana ja oppimisprosessin toimijana. Kuuskorpi (2012, 78-79) esittää opettajan työn kuvan olevan murroksessa. Tiedon opettamisen sijasta opettajan tehtävänä on ohjata opiskelijaa hankkimaan tietoa ja soveltamaan sitä muuttuvissa tilanteissa. Opettaja tarjoaa opiskelijalle oppimisympäristössä erilaisia mahdollisuuksia saavuttaa osaamista, jossa vaaditaan opettajalta joustavuutta sekä laaja-alaista asiantuntijuutta. Opettajan pedagogiset valinnat ohjaavat oppimisprosessin onnistumista. Saman aikaisesti opettajan tulee kehittää osaamistaan sekä pyrkiä vaikuttamaan ja uudistamaan organisaation toimintaa.

Oppijoille tarjotaan oppilaitoksissa erilaisia oppimisympäristöjä. Pedagogiset ratkaisut muodostetaan yleensä fyysisten, sosiaalisten ja digitaalisten työvälineiden ja -laitteiden kokonaisuutena. Oppimisympäristön tulee luoda puitteet uutta luovan oppimisen prosessiin, jonka avulla tuetaan oppimista moniulotteisesti ja innostavasti. Oppilaitoksen ulkopuolisia oppimisympäristöjä pyritään hyödyntämään paljon, jolloin oppijoille tarjotaan monimuotoisia oppimiskokemuksia. (Lonka & Vaara 2016, 41; Kangas, Kopisto & Krokfors 2016, 81).

Opiskelijoiden huonot kokemukset ja vaikeudet vuorovaikutuksellisessa toiminnassa, kuten ryhmätehtävissä, vaikuttavat oppimiseen. Opiskelijoiden toiminta ja oppiminen ei ole silloin tehokasta. Opettajien tulee kehittää yhteistyötä luovia oppimisprosesseja pedagogisin keinoin. Työskentelyä tuetaan luomalla positiivinen ilmapiiri ja toimiva oppimisympäristö. (Laine & Hämäläinen 2015.)

Savander-Ranne ja Lindfors (2013, 14) tuovat esille oppimisympäristön tärkeyden yrittäjämäisten valmiuksien kehittymisen ja yrittäjyysopetuksen onnistumisen kannalta. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilöiden mahdollisuuksia harjoitella ja harjaantua yrittäjämäisessä ajattelu- ja toimintakyvyssä. Tutkijoiden näkemykset puoltavat alakohtaisten oppimisympäristöjen rakentamista ja uusien pedagogisten toimintamallien kehittämistä yrittäjyysopetuksen kontekstiin.

4.3 Työelämälähtöisiä toimintamalleja

Oppimista tulee tapahtua koko ihmisen työelämän ja eliniän ajan. Yksilön tiedoissa, taidoissa, tunteissa tai ajattelussa tapahtuu syvenemistä, vahvistumista, laajenemista tai muuttumista. Oppiminen yksilöllistyy ja oppimisympäristöt muokataan teknologiankehityksen myötä. (Kupias & Peltola 2019, 11; Hiltunen 2019, 132).

Kotila, Mäki, Vanhanen-Nuutinen, Moisio, Pettersson & Aura (2016, 5-6) esittävät työn opinnollistamisen lähtökohtana olevan osaamisen hankkimisen työtä tekemällä. Käytännön työtä sovelletaan teoretietoon ongelmanratkaisua vaativissa tilanteissa, asenteita ja taitoja unohdettamatta. Opiskelijoiden tyytyväisyys opintoja kohtaan lisääntyy ja sitoutuminen työhön sekä siirtyminen työelämään helpottuu. Opinnollistamisen kautta voidaan havaita ja arvioida työssä kehittyvää osaamista. Se nähdään vaihtoehtoisena tapana lisätä ja kehittää osaamista monitasoisesti.

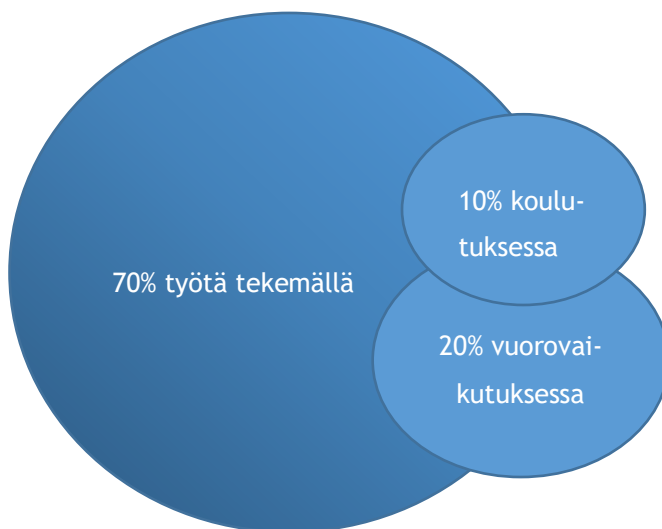
Yrittäjyysopetuksen oppimisympäristöjen ja opiskelun tulee toimia siellä missä työelämä ja yritykset ovat. Yleensä oppilaitoksien toiminta on erilaista ja suuremmille massoille tarkoitettua kuin alakohtaisten yritysten toiminta, varsinkin mikroyritysten kohdalla. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että oppilaitoksien yrittäjyysopetus ja siihen liittyvät toiminnot eristetään muusta työelämästä. Mitä lähemmäksi työelämää opiskeluvaiheessa päästään, sitä paremmat

mahdollisuudet yrittäjäyystaitojen ja yritystoiminnan harjoittamisen kehittymiselle tarjotaan. (Stenlund 2017, 87-88.)

4.3.1 70-20-10 toimintamalli

Kupias ja Peltola (2019, 23) esittävät työssä oppimisen 70-20-10-mallin siitä, miten oppiminen tapahtuu työpaikoilla. Mallin perustana käytetään oppimisen jakautumista erilaisissa ympäristöissä, 70 prosenttia oppimisesta nähdään tapahtuvan työn äärellä eli työtä tekemällä, 20 prosenttia vuorovaikutuksessa muiden kanssa, kuten mentoroinnin ja perehdytyksen keinoin ja 10 prosenttia lukemisen ja koulutuksen kautta. Lompardon ja Eichingerin (1996) esittelemää 70-20-10-mallia kritisoidaan sen epätarkkuudesta, koska sen taustana on käytetty vain kyselytutkimusta, joka ei ole verrannollinen tieteelliseen tutkimukseen.

Kupiaksen ja Peltolan (2019, 24-28) mukaan 70-20-10-mallin kautta voidaan havaita, millä keinoilla oppimista ja kehittymistä edistetään työpaikalla. *Työtä tekemällä* saadaan kokemuksia, jotka tarjoavat oppimismahdollisuuksia. Työtä tulee käyttää oppimisympäristönä, jota hyödynnetään oman toiminnan ja työn kehittämiseen. Kokeilut, erilaiset projektit, kehittämiss tehtävät ja niiden kautta saavutetut onnistumiset sekä virheet antavat palautetta tehdystä työstä ja lisäävät osaamista. Yleensä työpaikalla ollaan ja tehdään työtä *vuorovaikutuksessa muiden kanssa*. Ympärillä olevat ihmiset vaikuttavat oppimiseen olennaisesti. Yhteiset keskustelut arjessa, palaverit sekä tiedon ja osaamisen jakaminen työstä vahvistavat yhteisöllisyyttä ja ammattitaitoa. Näiden seikkojen kautta todennetaan vuorovaikutuksen ja työn tekemisen liittyvän läheisesti toisiinsa ja yhdessä toimimisen nähdään olevan välttämätöntä nyt ja tulevaisuudessa. Muodollista koulutusta tarvitaan työn tekemisen ja vuorovaikutuksen lisäksi. *Järjestyillä koulutuksilla* tarkoitetaan kursseja ja koulutuksia muutoksiin, uusiin näkemyksiin tai valmennusta muuttuvaa toimintaa varten, kuten työvälineisiin.

Kuvio 2: 70-20-10 -malli työssä oppimisessa mukailten (Kupias & Peltola 2019, 24)

Sanonta ”työ tekijäänsä opettaa”, pitää paikkansa. Työpaikalla ja työssä opitaan ammattitaitoa, toimintamalleja sekä asenteita ja tunteita. Ihmiset oppivat myös toinen toisiltaan. Koulutukset liittyvät toimintojen kehittymiseen ja lisäävät osaamista uudenaikaiseen tapaan tehdä työtä. (Kupias & Peltola 2019, 11-12).

70-20-10-malli voisi olla hyvä lähtökohta yrittäjyysopetuksen toteuttamiseen. Työpaikalla, joko alakohtaisissa yrityksissä tai oppilaitoksen rakentamissa työelämää jäljittelevässä ympäristössä, opiskelijat toimisivat alakohtaisina yrittäjinä, jolloin he saisivat työtä tekemällä kokemuksia ja kehittäisivät ammattitaitoaan. Työpaikalla on mahdollista jakaa kokemuksia vuorovaikutuksessa ohjaajan, yrittäjän tai toisten opiskelijoiden sekä asiakkaiden kanssa. Opiskelijan osaamisen tason mukaisesti hänelle tarjotaan täsmäopetusta uusiin haastaviin toimintoihin, kuten kirjanpitoon tai alakohtaisten laitteiden käyttöön. Prosentuaaliset osuudet yrittäjyysopetuksen mallissa voidaan mukauttaa opetuksen ja opiskelijoiden osaamisen tarpeiden mukaisesti, kuten 65-20-15.

4.3.2 Learning by Developing - toimintamalli

Learning by Developing (LbD) on Laurean ammattikorkeakoulussa kehitetty kehittämispohjaisen oppimisen toimintamalli, joka pyritään integroimaan oppimiseen, tutkimiseen- ja kehittämiseen työelämälähtöisesti ja yhteisöllisesti. Menetelmässä opiskelijan ammatillisen osaamisen ja kasvun kehittämisessä hyödynnetään ja sovelletaan uusien toimintatapojen luomista työelämälähtöisesti. LbD - menetelmä on kansainvälisesti auditoitu ja todettu innovatiiviseksi oppimiskeinoksi. (Raij 2007, 26-27; Ora-Hyytiäinen 2009, 7; Henriksson, Korhokangas & Mantere 2014, 7).

Learning by Developing toimintamallin pedagoginen tausta nähdään pohjautuvan pragmaattiseen kasvatusfilosofiaan, jonka mukaan elämänprosessit muovaavat oppimista. Raij (2007, 20) mukaan oppimisprosessissa painotetaan oppijan kokemuksellista ja vuorovaikutuksellista merkitystä. Elämässä tapahtuvat muutokset ja sitä kautta saadut kokemukset koetaan luontaisina ja oppimisen edistymiseen vaikutetaan aidosti elämään ja ympäristöön liittyvällä toiminnalla. Uusien asenteiden ja mielenkiinnon kohteiden kehittymisen kautta motivoidaan ja edistetään oppimista. LbD-toimintamallissa voidaan havaita samankaltaisia elementtejä tutkivan, kokemuksellisen, ekspansiivisen, ongelmaperustaisen ja konstruktivisen oppimiskäsitysten kanssa. (Raij 2014b, 7; Henriksson ym. 2014, 8).

Kokemuksellista oppimista tarkastellessa voidaan havaita toiminnan alkavan kokemuksesta edeten reflektiiviseen havainnointiin ja abstraktiseen käsitteellistämiseen ja niiden kautta aktiiviseen kokeiluun. Oppijaa ohjataan tiedostamaan ja refleктоimaan kokemuksiaan, jonka kautta toimintaa voidaan muokata ja uudistaa (Henriksson ym. 2014, 8). Poikelan (2005, 14) mukaan refleктоimattoman toiminnan kautta tuotetaan satunnaista oppimista. Reflektion tulee yhdistää oppimisen tavoite uusien näkökulmien ja prosessien kehittämiseksi.

Henriksson ym. (2014, 8-9) ja Raij (2007, 9) mukaan tutkivaa oppimista tapahtuu oppimisprojekteissa. Tavoitteena on aktivoida opiskelijoita tuottamaan uusia ideoita ja ajatuksia tiimityöskentelyn kautta. Opiskelijat suunnittelevat ja toteuttavat annetun tehtävän tai projektin, jossa asiantuntijuutta jaetaan ja kehitetään yhteisöllisesti. Opettajan ohjauksen avulla opiskelijoita rohkaistaan uuden luomiseen ja tutkittavien ilmiöiden syventämiseen. Tutkivassa oppimisessa asiantuntijuuden johtavia osatekijöitä voidaan kehittää kontekstin ja työskentelyteorioiden luomisen, ongelmien asettamisen, kriittisen arvioinnin avulla sekä syventävän tiedon etsintänä. (Hakkarainen, Lonka & Lipponen 2004, 202-205).

Ekspansiivisessa oppimisessa tuotetaan uutta. Oppimisen kohteena pidetään kokonaisuuden hahmottamista toimintajärjestelmässä, jossa painotetaan sosiaalisia käytänteitä, kuten organisaatioita ja erilaisia systeemejä. Työkäytänteitä tarkastellaan eri toimintatapojen ja näkökulmien kautta kollektiivisesti, yhdessä keskustellen. Tavoitteena on kehittää toimintaa ja siirtää uusia tapoja työskentelyyn. Oppiminen tapahtuu käytäntöjen analysoinnin, ongelmien tunnistamisen, ratkaisumallien kehittämisen ja testaamisen kautta. Oppimisprosessi nähdään pitkäkestoisena ja yhteisöllisenä. (Raij 2007, 12; Henriksson ym. 2014, 9).

Henriksson ym. (2014, 9) esittävät ongelmaperustainen oppimisen eli Problem based Learning (PbL) olevan enemmän lähestymistapa oppimiseen, kuin opetustekniikka. Oppijoiden toimintaan kiinnitetään huomiota ohjaamalla ja auttamalla toistuvissa keskusteluissa, johdattamalla tilanne päätöksenteon vaiheisiin ja tukemalla mahdollisissa ryhmätyöongelmissa. Poikela ja Poikela (2001, 101-102) korostavat ongelmaperustaisen oppimisen (PbL) olevan kokonaisvaltaista sisältöjen käsittelyä, jossa oppija integroi teoretietoa ja käytännön toimintaa oppimisen prosesseissa. Opiskelun nähdään perustuvan oppijan valitsemiin ongelmiin ja tutkivaan toimintaan koko prosessin ajan.

Henriksson ym. (2014, 9) näkevät konstruktivisen oppimiskäsityksen keskiössä olevan oppija ja ongelmanratkaisu. Oppija nähdään aktiivisena, tavoitteellisena ja itseohjautuvana tiedon käsittelijänä eri ilmiöiden ja pirstaleisen ajattelun pohjalta. Oppiminen rakennetaan monien muuttujien kautta, jotka lisäävät ymmärrystä aiemmin opitun pohjalta. Raij (2007, 13) näkee konstruktivistisessä oppimiskäsityksessä oppijoiden hyödyntävän kokemuksia oppimistehtävissä, jonka perusteella arvioidaan oppimista, toimintaa sekä käyttäytymistä. Tämä johtaa uuteen ymmärrykseen, syvemmän tiedon hankkimiseen ja ongelmien määrittelyyn.

LbD-mallissa oppiminen toteutetaan todellisessa ja työelämälähtöisissä projekteissa. Tietojen ja taitojen ohella oppijan ryhmätyötaitoja kehitetään ja kokemusta työelämästä ja ympäristöstä yhteiskunnasta lisätään. Oppija etsii aktiivisesti tietoa, kehittämällä tiedonhankinnan taitoja, mikä lisää ajattelun luovuutta. Oppimistulosten saavuttamiseksi tulee sitoutua opiskeluun, joka lisää vastuunottokykyä omasta ja muiden oppimisesta. Opettajan rooli muotoutuu ohjaavaksi ja opastavaksi sekä oppijaksi. Opettaja seuraa työskentelyä, antaa ohjeita ja

on läsnä aktivoimalla oppijaa toimimaan itsenäisesti tiedon haussa ja sen käytössä. Oppijan tiedonhankintataitoja kehitetään erilaisten tietolähteiden käytön ja uudenlaisten oppimisympäristöjen kautta. Samanaikaisesti opettajan osaaminen päivittyy ja kehittyy. (Henriksson ym. 2014, 11; Raij 2014a, 16).

Kuvio 3: LbD-toimintamalli (Ora-Hyytiäinen 2009)

Raij (2007, 22) mukaan LbD-mallin autenttisuudella tarkoitetaan aitoa työelämälähtöistä koulussa toteuttavaa projektia, joka perustuu olemassa olevaan ongelmaan tai käytäntöjen uudistamiseen tai uuden innovaation luomiseen. Projektissa oppijat osallistetaan toimimaan vuorovaikutuksessa lähiyhteisön kanssa ja projektin toimintaympäristö muodostuu samanaikaisesti oppimisympäristöksi osallistujille. Kumppanuuden nähdään perustuvan projektissa toimijoiden, oppijoiden, opettajien ja työelämäyhteistyökumppaneiden yhteistyöhön, osaamisen jakamiseen ja yhdessä oppimiseen. Vuorovaikutteisessa toiminnassa edellytetään projektin asiasällöstä sopimista, roolien jakamista sekä sitoutumista. (Henriksson ym. 2014, 11).

Kokemuksellisuus nähdään pohjautuvan oppijan aktiiviseen ja vastuulliseen tiedonkäsittelijän rooliin, joka kehittyy projektin ja oppimisprosessin edetessä. Kokemuksia ja tietoa jaetaan sekä hyödynnetään yhteisöllisesti, mikä edistää ymmärryksen syntymistä. Tutkimuksellisuudella viitataan tutkimuspohjaiseen ja kriittiseen työskentelytapaan, mikä perustuu tutkitun tiedon hyödyntämiseen osaamista kehitettäessä. Tutkivan lähestymistavan koetaan olevan siinä projektissa, jossa johdetaan luovuuden käyttöä. Uusien ideoiden ja ratkaisujen kehittäminen toteutetaan luovuuden avulla. (Raij 2007, 23).

Ammatillisessa koulutuksessa opiskelijoiden osaamisen hankkiminen voi tapahtua erilaisissa oppimisympäristöissä, kuten oppilaitoksessa ja työpaikalla, niitä joustavasti yhdistelemällä. Työelämässä tapahtuvan oppimisen tarkoituksena on pyrkiä kehittämään opiskelijan osaamista työpaikalla käytännön työtehtäviä tekemällä. Tällä hetkellä ammatillisessa koulutuksessa tarjotaan työpaikalla tapahtuvan oppimisen muotoina koulutusopimusta ja oppisopimusta. Molempiin sopimusmuotoihin vaaditaan alakohtainen työpaikka, työympäristö ja työpaikkaohjaaja. (Opetushallitus 2020).

4.4 Hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyysopetuksen kehittäminen

Fischerin (2019) kehittämistyön otoksista voidaan todeta valmistuvien hius- ja kauneudenhoitoalan opiskelijoiden yrittäjyystaitojen olevan puutteellisia ja irrallisia käytännön työskentelystä. Opinnäytetyö koostuu kehittämishankkeesta, jossa tutkitaan hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyyden vaihtoehtoja. Aineistonkeruu perustuu alan liikkeenharjoittajien näkemyksiin ja kokemuksiin. Opinnäytetyön yhteenvedossa tuodaan esille näkemys, jonka mukaan yrittäjyyden oppiminen ja yrittäjäksi kehittyminen vaatii käytännön työtehtäviä ja sitä kautta saatuja kokemuksia. Yrittäjyyttä voidaan opiskella teoriapohjaisesti, mutta se on epärealistisempää. Ainostaan alakohtainen käytännön työ ja yrittäjyyden monialaiset vaatimukset ohjaavat yrittäjää yritystoiminnan ollessa käynnissä. Kehittämishankkeen tulokset ovat erittäin tarpeellisia yrittäjyysopetuksen kehittämisen kannalta. Kehittämishankkeesta ilmenneet tulokset ovat alakohtaista tietoa, mitä ei ole muuten saatavilla.

Yhteiskunta, työelämä ja työ ovat kokoaikaisen muutoksen kohteena. Työssä vaadittavaa osaamista ja ammattitaitoa saavutetaan tiedollisen ja taidollisen joustavuuden, luovuuden, ennakoivan oppimiskyvyn sekä kommunikointi- ja viestintätaitojen kautta. Se, miten ne rakennetaan osaksi oppimisympäristöä, on haasteellista ja kehittämisen kohde. Yrittäjyyskasvatusta pyritään tukemaan uusien pedagogisten ratkaisujen, opetusmenetelmien hyödyntämisen sekä yrittäjyyteen ja yrittämäiseen tekemisen mahdollisuuksien näkemisen kautta. (Opetusministeriö 2009, 16).

Niemen (2016, 26-27) mukaan opettajien tulevaisuuden taitoina nähdään yhteistyötaidot, jae- tun asiantuntijuuden, oppijan oppimisprosessin syvemmän ymmärtämisen sekä uusien oppimisympäristöjen ja -materiaalin kehittämisen. Yhteistyön tulee ulottua oppilaitoksen sisäpuolelta ulkopuolelle, asiantuntijayhteisöä tulee hyödyntää toisten ihmisten osaamisen kautta ja on huomioitava oppimisen tapahtuvan myös oppilaitoksen ulkopuolella sekä valittavia oppimisympäristöjä ja -materiaaleja tulee hyödyntää mielekkäällä tavalla.

Alakohtaisen yrittäjän toimeentulo on yksilön, oppijan omasta kilpailukyvyistä ja ammattitaidosta kiinni (Haapala, 2016, 169). Yrittäjyysopetuksen tulee antaa mahdollisimman työelämä-

lähtöiset, ammattitaitoiset sekä kilpailukykyä lisäävät tiedot ja taidot. Yrittäjyys tai yrittäjyyden harjoittelun tulee toimia punaisena lankana alakohtaisten kädentaitojen lisäksi ammattia opiskellessa.

5 Opiskelija kohti kevytyrittäjyyttä

Nuorten tulosperustaiset hankinnat - tutkimuksen (2020) tavoitteena oli tukea nuorten aktiivoitumista ja voimaantumista työllisyyden ja yrittäjyyden osalta sekä kasvupalvelumarkkinoiden rakentumista. Tutkimuksen johtopäätöksissä nuorten asiakkaiden työllistymiskokeilussa vaikuttavimpina keinoina havaittiin kontaktimahdollisuudet yhteistyökumppaneiden kanssa, palvelujärjestelmien tuntemus, aiemmat kokemukset vastaavan tyyppisistä palveluista ja palveluntuottajan henkilöstön kyky kohdata nuoria asiakkaita sekä nuorten omaa aktiivisuutta lisäävät toimenpiteet. Tutkimuksessa olleiden pilotointien perusteella tärkeintä vaikuttaa olevan syvällinen ja henkilökohtainen kohtaaminen, joka toteutetaan nuorille sopivilla tavoilla ja toimintaan soveltuviissa ympäristössä. (Oosi ym. 2020, 100).

Kupias ja Peltola (2019, 28-29) esittävät työn olevan hyvä oppimisympäristö. Oppimisympäristöltä edellyttää tietoa omasta työstä ja vaatimuksista sekä itseohjautuvuutta, kykyä ja halua soveltaa osaamista ja kokemuksia sekä ratkaista opitun pohjalta käytännön ongelmia. Hius- ja kauneushoitoalojen yrittäjyysopetuksessa tulee tarjota opiskelijoille mahdollisuus toimia yrittäjämäisesti tai yrittäjänä. Pääsääntöisinä alojen työllistymismuotoina nähdään vuokra- tai sopimusyrittäjyys sekä uudempi toimintamalli, kevytyrittäjyys (Fischer 2019). Näitä alan yrittäjyysmuotoja tulee soveltaa yrittäjyysopetukseen, jonka kautta voidaan kehittää niihin pohjautuva uusi pedagoginen toimintamalli. Opetuksen toteutuksen työkalut helpottaisivat siirtymistä työelämään aidoksi yrittäjäksi valmistumisen jälkeen. Valmiudet yrittäjyyden vaatimuksien kohtaamiseen olisivat paremmat.

Opetushallitus (2020) määrittelee työelämässä oppimisesta seuraavasti: ”Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta kutsutaan työelämässä oppimiseksi” ja ”Työpaikalta edellytetään, että siellä on järjestettävän koulutuksen ja näyttöjen kannalta riittävästi tuotanto- ja palvelutoimintaa, tarpeelliset työvälineet, ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevä henkilöstö. Samalla arvioidaan työpaikan turvallisuutta opiskelijalle.” Oppilaitoksessa tapahtuva opetus perustuu työelämälähtöiseen toimintaan. Oppilaitoksen kauneushoito- tai parturi-kampaamo toimii aitona työelämää muistuttavana opetusympäristönä, jossa työskentely toteutetaan yrittäjämäisesti. Oppilaitoksen tarjoama soveltuva toimintaympäristö ja opettajien tuki yrittäjyyden kontekstissa kevytyrittäjämäisen toiminnan kautta edistää opiskelijan yrittäjämäisten taitojen kehittymistä ja lisää motivaatiota yrittäjämäiseen toimintaan sekä työskentelyyn.

Käytännössä opiskelijat toimivat kevytyrittäjämäisesti oppilaitoksessa tai mahdollisesti koulutussopimuspaikassa. Alakohtaisen toiminnan mukaisesti asiakashankinnan, hinnoittelun, sovitusten töiden, työajan määrittelyn ja yhteistyösopimusten tekemisen asianosaisten kanssa ovat opiskelijoiden vastuulla. Opetuksen sisällön ja keston ajan kevytyrittäjämäinen toiminta toteutetaan osa- tai kokoaikaisesti. Opiskelijat harjoittelevat asiakastöiden lisäksi yrittäjämäistä toimintaa ja ottavat riskejä opettajan ohjauksen alaisuudessa turvallisessa ympäristössä. Oppilaitoksessa toteutuvalle kevytyrittäjämäiselle toiminnalle ei ole työympäristön näkökulmasta esteitä.

5.1 Kevytyrittäjämäisen toiminnan yhteistyötahot

Kevytyrittäjämäisessä toiminnassa, kuten liiketoiminnassa yleensä, yritystoimintaan liittyvät viranomaisten määräämät velvollisuudet ja muut taloudelliset tekijät vaikuttavat yrittäjyysopetuksen toteutusmahdollisuuteen. Opiskelijan näkökulmasta kevytyrittäjämäisessä toiminnassa tulee huomioida viranomaisten vaatimukset, kuten henkilö- ja yritystoimintaan liittyvä verotus, työeläkevakuutusasiat, opintososiaaliset edut ja erilliset sopimukset yhteistyökumppanien kanssa. Seuraavaksi esille tulevat eri tahojen rajoitusten vaikutuksia opiskelijan näkökulmasta tarkasteltuna. (Ukko.fi 2020).

Verohallinto on Suomen viranomainen. Verohallinnon tehtäviin kuuluu huolehtia verojen keräämisestä yhteiskuntaa varten. Veroja kerätään pääsääntöisesti henkilö- ja yritysverotuksen kautta. Henkilöverotus määräytyy yleensä palkkatulojen perusteella, jossa määritellään ennakonpidätysprosentti työtulojen mukaan. Verotukseen vaikuttavat omaisuuteen liittyvät muutokset. Yritysverotuksen perusteena pidetään yrityksen tuloverotusta. Yritystoiminnassa maksetaan välillistä kulutusveroa, arvonlisäveroa (alv), joka kohdistuu tavaraan tai palveluun. Kerätyillä verotuloilla rahoitetaan julkista taloutta. (Verohallinto 2019, Verohallinto 2020; Veronmaksajat.fi 2019).

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä (YTJ) on patentti- ja rekisterihallituksen sekä verohallinnon yrityksille ja yhteisöille tarjoama yhteinen palvelukanava. Viralliset yritystoimintaan liittyvät perustamisilmoitukset tehdään tätä kautta, josta tiedot välittyvät viranomaistahoille. Ilmoituksen perusteella jokaiselle yritykselle annetaan yrityskohtainen Y-tunnus. (YTJ 2020).

Eläketurvakeskuksen tehtävänä on työskennellä päätöksentekijöiden tukena työeläkejärjestelmän ja työeläketurvan toteutumiseksi. Eläketurvakeskus edistää työeläketurvan sekä eläkejärjestelmän toimeenpanoa ja kehittämistä. Se tuottaa palveluita, joiden avulla työeläketurvaa toimeenpannaan, arvioidaan ja kehitetään. (Eläketurvakeskus 2018).

Kansaneläkelaitos (KELA) huolehtii suomalaisten sosiaaliturvasta, kuten lapsiperheiden tuesta, sairausvakuutuksesta, kuntoutuksesta, työttömän perusturvasta, vammaisuuksista ja vähimmäiseläkkeistä sekä perustoimeentulo- asumis- ja opintotuista eri elämäntilanteissa.

Ammatillisen koulutuksen opiskelija voi hakea opintojensa etenemisen tueksi opintotukea, opintorahan oppimateriaalilisää, opintolainaa, koulumatkatukea ja yleistä asumistukea. (Kela 2020).

Työ- ja elinkeinotoimistot (TE-toimisto) toimivat työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa. TE-toimistojen palvelujen tarkoituksena on auttaa kansalaisia työhaussa, ohjata ja järjestää työnhakijoita koulutuksiin, osaamisen ylläpitämiseen sekä huolehtia työttömien velvollisuuksien ja oikeuksien toteutumisesta, joiden perusteella sosiaaliset edut määräytyvät. TE-toimiston palvelun asiakkaita ovat työnhakijat, jotka ovat suurilta osin työttömiä sekä työtä tarjoavat työnantajat. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020).

Työllisyysrahasto on työmarkkinaosapuolten hallinnassa oleva organisaatio. Sen tehtävänä on opastaa ja ohjata työttömyysvakuutusmaksu- ja aikuiskoulutusetuusasioissa asiakkaitaan, työnantajia ja palkansaajia. Toimintaa rahoitetaan kerätyillä työttömyysvakuutusmaksuilla, jotka käytetään ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan ja edistämään osaamisen kehittymistä aikuiskoulutusetuuksilla, kuten aikuiskoulutustuki ja ammattitutkintostipendi. (Työllisyysrahasto 2020).

Laskutuspalveluyritys mahdollistaa kevytyrittäjänä toimimisen, joka tarkoittaa itsensä työllistämistä. Toiminnan perusideana on helpottaa työllistymistä yrittäjämäisen toiminnan kautta. Kevytyrittäjä tekee tarjoamansa työn, luo asiakkaalle laskun ja saa palkkion tililleen asiakkaan maksamasta laskusta. Palkkion maksamisen yhteydessä laskutuspalveluyritys veloittaa palvelumaksun, joka muodostuu prosenttiosuudesta, arvonlisäverosta ja mahdollisista sosiaaliturvamaksuista. Kevytyrittäjä on laskutuspalveluyritysten kehittämä epävirallinen termi. (Ukko.fi 2019; Yritä.fi 2019).

5.2 Hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkinnon yrittäjyysopetuksen integrointi kevytyrittäjämäiseen toimintaan

Opetusministeriön (2009, 17) mukaan työelämälähtöisiä oppimisympäristöjä tulee vahvistaa ja oppimistilanteet tulee viedä yrittäjyyden lähelle. Hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyysopetuksen kehittäminen edellyttää uusia pedagogisia lähestymistapoja, joissa yrittäjyystaitoja mahdollistetaan ja edistetään vastaamaan nykypäivän ja tulevaisuuden työtehtävien tarpeita vastaaviksi. On oletettavaa, että yritystoiminnan harjoittaminen oppilaitoksessa opiskeluaikana lisää opiskelijoiden yrittäjyystaitoja. Opiskelijat saavat ohjausta yritystoimintaan liittyvissä päätöksissä ja harjoittavat ammattia valvotuissa olosuhteissa. Tätä kautta luodaan turvallisuuden tunnetta ja lisätään uskallusta yrittäjänä toimimisessa. Oppimisympäristönä oppilaitos tarjoaa fyysisten tilojen lisäksi sosiaalisia vuorovaikutus- ja yhteistyömahdollisuuksia.

Ammatillisen koulutuksen tutkintojen perusteissa, hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkinnossa yrittäjyysopetustutkinnon osat ovat ”Yritystoiminnan suunnittelu” ja ”Yrityksessä toimiminen” (Taulukko 1). (ePerusteet 2019.) Tutkinnon osat kuuluvat valinnaisiin tutkinnon osiin eli opiskelija voi valita ne osaksi opintojensa sisältöä. Yritystoiminnan suunnittelu - tutkinnon osassa ammattitaitovaatimukset osoitetaan yritystoiminnan perustamiseen liittyvillä toiminnoilla, kuten liiketoimintasuunnitelman tekemisellä. Yrityksessä toimiminen - tutkinnon osassa ammattitaitovaatimukset osoitetaan yritystoiminnan harjoittamiseen liittyvillä toiminnoilla, kuten asiakaspalvelutöitä tekemällä.

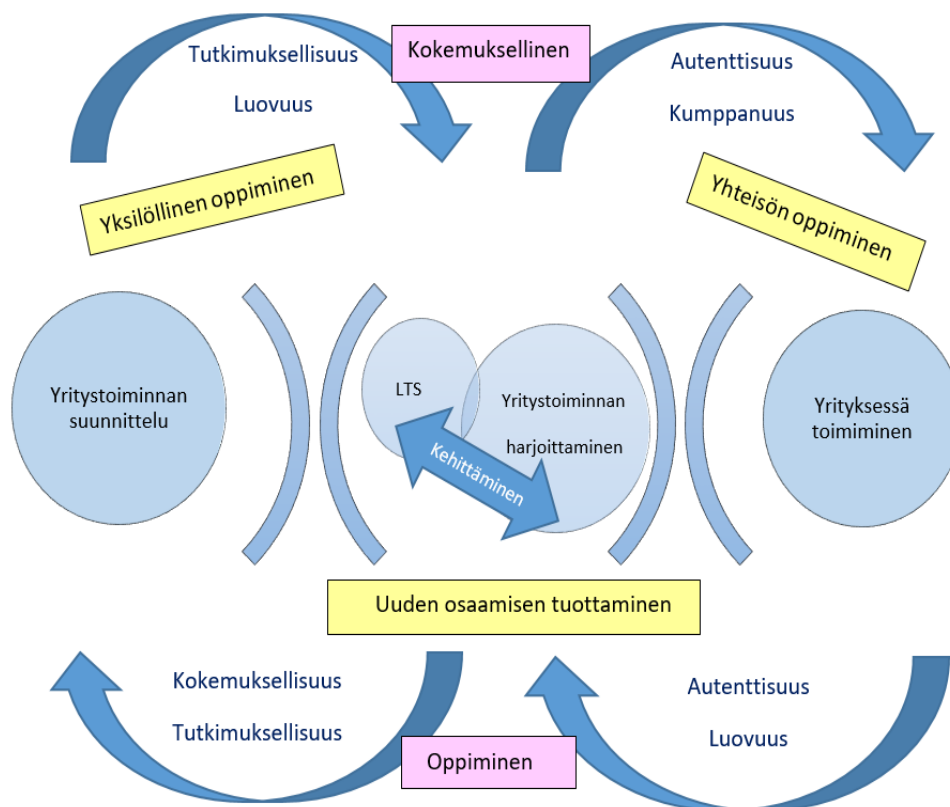
Yritystoiminnan suunnittelu 15 osp.	Yrityksessä toimiminen 15 osp.
arvioida omia vahvuuksia ja osaamistaan etsiä ja ideoida liiketoimintamahdollisuuksia kehittää liikeidean ja laatia sille liiketoimintasuunnitelman verkostoitua sidosryhmien kanssa laatia yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat.	suunnitella yrityksen liiketoimintaa rakentaa liiketoimintaa edistäviä yhteistyöverkostoja harjoittaa yritystoimintaa arvioida ja kehittää yrityksen toimintaa.

Taulukko 1: Hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyysopetuksen tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset (ePerusteet 2019)

Tällä hetkellä työelämän muutoksellisuus ja alakohtainen mikroyrittäjyys ohjaavat yksilöitä itsensä työllistäjiksi. Yrittäjyysopetuksessa ja sen kehittämisessä tulisi huomioida alakohtaiset yrittäjyysmuodot. Tämä lisää ammattialan yrittäjyyteen liittyvän tiedon kertymistä ja edistää yrittäjyysvalmiuksia sekä madaltaa kynnystä yritystoiminnan aloittamiseen. Yrittäjyysopetuksen sisältöön tulee kehittää malli liiketoiminnan harjoittamisesta, jota voidaan soveltaa opiskelijan osaamisen ja tarpeiden mukaisesti. Kevytyrittäjämäinen toiminta ammatillisessa koulutuksessa alakohtaisen kontekstin mukaisesti tarjoaisi mahdollisuuden kokeilla yrittäjyyttä ja harjoittaa yritystoimintaa koulutuksen aikana. Koulutuksen aikana yrittäjyyteen kuuluvat käytänteet ja yrittäjämäinen tapa toimia sisäistyisivät ja vahvistaisivat yritysosaamista ja yrittäjämäisten taitojen kehittymistä tulevaisuutta varten.

Työpaikalla tapahtuvien opetusmuotojen toteutuminen vaatii hyvää yhteistyötä oppilaitoksen ja yhteistyökumppanien, yritysten kanssa. Julkisuudessa on keskusteltu opetuksen siirtymisestä työpaikoille. Tämä huolestuttaa yrityksiä ja niiden työntekijöiltä vaadittavia resursseja. Ammatillisen koulutuksen yrittäjyysopetuksen kehittäminen voi mahdollistaa ja tarjota uuden toimintamallin koulutus- ja oppisopimuksen lisäksi, kuten kevytyrittäjämäisen toiminnan. Toimintamallissa koulutussopimuspaikka ja opiskelija saisivat tuloja tehdystä työstä. Uusi toimintamalli lisäisi ammatillista osaamista työelämässä oppimisen ja alakohtaisen yrittäjyyden yhdistelmänä, varsinkin niillä aloilla, joista työllistytään pääsääntöisesti yrittäjiksi.

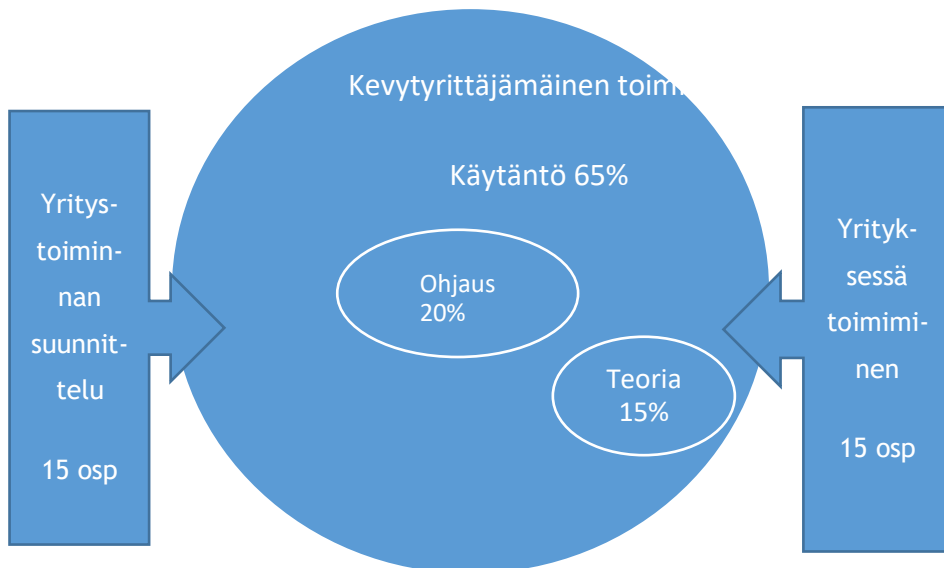
Hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyysopetuksen toteutusmalli pohjautuu tutkinnon osien ”Yritystoiminnan suunnittelu” ja ”Yrityksessä toimiminen” ammattitaitovaatimuksiin ja niiden integroimiseen LbD-menetelmään (Raij 2007), 70-20-10 -malliin (Eichingerin ja Lompardo 1996) sekä Kolbin (1984) kokemuksellisen oppimisen malliin. Oppimismallit perustuvat työelämälähtöiseen, eteenpäin vievään ja vaiheittaiseen sekä oppijan aktiiviseen toimintaan, vuorovaikutuksessa muiden toimijoiden kanssa (kuvio 4).

Kuvio 4: Hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyysopetuksen tutkinnon osien integrointi pedagogisiin malleihin (Lundahl 2020)

Raij (2014a, 8) mukaan LbD-menetelmässä painotetaan toimimista projekteissa tosi elämän tilanteissa, jotka ovat sidoksissa vuorovaikutukseen muiden kanssa. Oppimista pidetään työkaluna, jolla mahdollistetaan työelämässä tarvittavan uuden osaamisen saavuttaminen. Opiskelijoiden oppiminen aidoissa työelämäprojekteissa vaatii erityyppisten tietojen integrointia ammatillisen oppimisen eri komponenttien yhteydessä. Tuloksina voidaan nähdä yksilöllinen oppiminen, yhteisöoppiminen ja tuotetut innovaatiot. Kevytyrittäjämäisessä toteutusmallissa opiskelija toimii työelämälähtöisesti ja kehittämispohjaisesti toteuttaessaan tutkinnon osien ”Yritystoiminnan suunnittelu” ja ”Yrityksessä toiminen” sisällöistä koostuvan projektin. Opiskelija kehittää ja uudistaa toimintaansa käyttämällä luovuutta vuorovaikutuksessa toimintaympäristön kanssa. Kevytyrittäjänä toimiessa opiskelija sisäistää itsensä työllistävän alakohdallisen yrittäjyysmallin käytänteitä.

Kevytyrittämäisessä toteutusmallissa 70-20-10 -mallia sovelletaan ohjaamaan oppimisen ja opetuksen jakautumista eri toimintaympäristöissä (kuvio 5). Asiakaspalvelutöiden tekeminen ja sen sisältö ovat opiskeluajan pääasiallista toimintaa, johon käytetään 65 prosenttia aikaa opiskelusta. Kupias ja Peltola (2019, 24) korostavat käytännön työn kautta saatujen kokemusten lisäävän oppimista. Opiskelija käyttää tutkinnon osien opiskeluajasta 15 prosenttia perehtymiseen, tiedon etsimiseen ja yritystoiminnan suunnitteluun. Oppiminen toteutuu 20 prosenttia ohjauksen ja vuorovaikutuksen kautta. Palautteet ja palautekeskustelut tarjoavat mahdollisuuden kehittää ja muuttaa työn tekemisen sisältöä. Samanaikaisesti opiskelija todentaa osaamistaan jatkuvana näyttönä.

Kuvio 5: Kevytyrittäjämäisen toiminnan toteutuminen yrittäjyysopetuksessa mukailien 70-20-10 työssä oppimisen mallia (Eichingerin & Lombardo 1996)

Kupias ja Peltola (2019, 59-60) korostavat Kolbin (1984) mallin todentavan opiskelijan kokemuksellisen ja yksilöllisen oppimisen kehittymistä. Kokemuksellinen oppiminen etenee vaiheittaisesti kokemuksen, pohdinnan, käsitteellistämisen ja aktiivisen toiminnan kautta. Kevytyrittäjämäisessä toiminnassa opiskelija saa yksilöllisen oppimiskokemuksen toiminnan suunnittelun, tiedon etsimisen, havaintojen ja aktiivisen kokeilun kautta. Oppiminen etenee kehämäisesti ja saadun oppimiskokemuksen pohjalta opiskelija aloittaa kehällä uudella, syvemmällä oppimisen tasolla.

Oppilaitoksessa kevytyrittäjyyteen pohjautuva toteutusmenetelmä voisi olla varteenotettava vaihtoehto, koska alakohtaista kokemusta työelämästä ja yritystoiminnasta on rajallisesti. Tätä tukee Kolbin (1984) kokemuksellisen oppimisen malli (kuvio 1). Opiskelijat lisäävät ammattitaitoaan ja yrittäjyyttä työtä tekemällä sekä siitä saadun kokemuksen pohjalta. Kokemusta kevytyrittäjyydestä, yritystoiminnan harjoittamisesta ja alakohtaisesta käytännön työskentelystä saavutetaan yhtäaikaaisesti. Yrittäjyyttä kannattaa lähteä kokeilemaan työelämä- lähtöisen, joustavan, sekä ohjatun mallin kautta.

6 Kehittämistyön tarkoitus ja tutkimusmenetelmät

”Tutkimuksella on aina jokin tarkoitus tai tehtävä.” toteavat Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2009, 137). Kehittämistyön tarve nähdään jatkuvaksi. Uudet, muuttuvat työtehtävät ja toimenkuvat vaativat jatkuvaa uuden luomista tai vanhan parantamista, kuten toimintatapojen, käytänteiden ja menetelmien osalta. Kehittämistyötä pidetään tarpeellisena nykyhetken muuttuvissa olosuhteissa ja laaja-alaisemman asiantuntijuuden kehittämisessä. Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena on etsiä käytännön ongelmiin ratkaisuja, synnyttää uutta, tuotteistaa, toteuttaa ja saattaa lopputulos osaksi käytäntöä. Käytännössä tällä tarkoitetaan uusien toimintamallien kehittämistä tai parantamista ja niiden aktiivista käyttöönottoa. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 11-16).

Tutkimukselliset lähtökohdat valikoituvat tutkimuksen tekijöiden tutkimukselliseen lähestymistapaan. Tutkimusstrategialla tarkoitetaan menetelmällisten ratkaisujen kokonaisuutta, jonka taustalla on tutkimustehtävän tai tutkimuksen lähtökohta. Tutkimustyyppit jaotellaan kolmeen ryhmään, joita ovat kokeellinen tutkimus, survey-tutkimus ja tapaustutkimus. Kokeellisessa tutkimuksessa mitataan muuttujan vaikutusta numeerisesti. Survey-tutkimuksessa kerätään tietoa joukolta ihmisiä, jonka perusteella pyritään selittämään ilmiötä. Tapaustutkimuksen (case study) lähtökohtana on selvittää yksityiskohtaista tietoa yksittäisistä tai pienistä joukoista tapauksia. (Hirsjärvi 2009, 132-135).

Tutkimusmenetelminä käytetään kvantitatiivista eli määrällistä tai kvalitatiivista eli laadullista lähestymistapaa. Kvantitatiivisen tutkimuksen ominaispiirteissä painotetaan teorioita,

käsitteitä ja hypoteesejä. Tutkimuksessa käytetään aineistoja, jotka soveltuvat määrälliseen, numeeriseen mittaukseen ja päätelmät rakentuvat tilastollisen analysoinnin perusteella. Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen mahdollisimman kokonaisvaltaisesti luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa. Tarkoituksena on pyrkiä löytämään tai paljastamaan tosiasioita. Tutkija, yksilö toimii tiedonkerääjänä, pyrkien tarkastelemaan laadullisesti kerättyä ainutlaatuista aineistoa yksityiskohtaisesti. (Hirsjärvi 2009, 163-164).

Tämä opinnäyte on tutkimuksellinen kehittämistyö, jonka tarkoituksena on selvittää opiskelijan mahdollisuuksia toimia kevytyrittäjämäisesti opiskelun aikana ja kehittää konkreettinen yrittäjyysopetuksen toteutusmalli, jota voidaan hyödyntää hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyysopetuksessa. Tässä kehittämistyössä lähestymistapana on konstrukttiivinen tutkimus. Konstrukttiivinen lähestymistapa edellyttää konkreettisen tuotoksen, suunnitelman tai mallin luomista käytännönläheiseen ongelmaan. (Ojasalo ym. 2014, 65-66.)

6.1 Konstrukttiivinen lähestymistapa

Konstruktiviselle tutkimusotteelle on tunnusomaista luoda, keksiä ja kehittää jotain uutta ja konkreettista. Konstruktio on abstrakti käsite, jolla tarkoitetaan ihmisen kehittämiä konkreettisia tuotoksia käytännön ongelmien ratkaisemiseksi, kuten menetelmiä, käsikirjoja, tietojärjestelmiä ja organisaatorakenteita. Konkreettisia tuotoksia keksitään ja kehitetään, niitä ei löydetä. (Lukka 2014; Oyegoke 2011).

Konstruktivisen tutkimuksen kehittämistehtävä nähdään perustuvan uuden rakentamiseen tai vanhan uudistamiseen ja se on luonteeltaan kokeellista. Konstruktivisen tutkimuksen tavoitteena on kehittää ja luoda ideaali tuotos, jonka avulla ratkaistaan käytännönläheinen ongelma. Konstruktivisessa tutkimuksessa käytäntöä sovelletaan tietoperustaan. Tutkimusprosessi aloitetaan havainnoimalla tutkimusongelma, joka on selkeä kehittämisen kohde. Kehittämistyön taustaksi tulee hankkia syvälinen teoriatietoperusta ja soveltaa se käytännön toimintaan. Tietojen ja osaamisen perusteella tuotetaan uusi konstruktio, jota testataan ja sen toimivuutta arvioidaan. Lopullisten tuloksien saavuttaminen voi tapahtua myös pidemmällä aikavälillä pilotoinnin jälkeen. (Ojasalo ym. 2014, 65-70; Lukka 2014).

Konstruktivisessa tutkimuksessa ja tutkimuksellisen kehittämisen prosessissa havaitaan yhtäläisyyksiä. Ojasalon ym. (2014, 19-24, 38) mukaan tutkimuksellista kehittämistyötä ohjaavat ensisijaisesti käytännölliset tavoitteet, joihin haetaan vahvistusta tietoperustasta. Tutkimuksellinen kehittämistyö perustuu teorian ja käytännön vuoropuheluun, jossa teoriapainotteinen tieto siirretään käytäntöön. Konstruktivisessa tutkimuksessa käytännön ongelmaa pidetään kehittämiskohteena, jota lähdetään tarkastelemaan teoreettisen ja käytännön tiedon keskiössä. Saatujen tietojen avulla laaditaan ratkaisut, joita testataan. Lopuksi tarkastellaan konstruktion käytännön toimivuutta ja arvioidaan tuotoksen hyödyllisyyttä.

Tämä kehittämistyö pohjautuu konstruktiiiviseen tutkimusotteeseen. Kehittämiskohteina opinäytetyön tutkimuksellisessa osiossa on käytännön ongelmina kevytyrittäjyyteen pohjautuvan yrittäjyysopetuksen toteutusmahdollisuuden selvittäminen ja yrittäjyysopetuksen toteutusehdotuksen kehittäminen. Tietoperusta rakentuu tieteelliseen kirjallisuuteen, artikkeleihin ja tutkimuksiin, mukaan lukien viranomaisten dokumentit, tiedonannot ja ohjeistukset. Konstruktiiivisen tutkimusotteen mukaisesti teoriatietoa sovelletaan käytännön tietoon, mitä hankitaan tiedonhankinnan menetelmillä. Hankittujen tietojen ja analyysien perusteella pyritään selvittämään opiskelijan kevytyrittäjämäisen toiminnan mahdollisuuksia ja suunnitellaan hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyysopetukseen Opiskelija Kevytyrittäjänä toteutusmalliehdotus. Toteutusmalliehdotusta analysoidaan asiantuntijahaastatteluiden perusteella ja kehitetään saatujen palautteiden pohjalta.

6.2 Kehittämistyön menetelmät

Ojasalon ym. (2014, 68) sekä Oyegoken (2011) mukaan konstruktiiivisessa tutkimusotteessa voidaan käyttää erilaisia menetelmätapoja kuten haastatteluja, kyselyjä ja havainnointia. Aineiston hankinnassa tutkimuksen tekemisen kannalta on tärkeä ennakoida ja miettiä miten aineisto hankitaan. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa yleensä määritellään perusjoukko ja valitaan siitä edustava otos. Otokseen mukaan määritellään tulosten tarkkuustavoitteiden saavuttaminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistona voidaan käyttää yhtä tapausta, yhden henkilön tai ryhmän haastatteluja. Kerätyn aineiston ja siitä esille tulevan tiedon tavoitteena on ymmärtää tutkimuskohdetta. (Hirsjärvi 2009, 180-182).

Hirsjärvi (2009, 191-192) esittää aineiston keräämisen koostuvan niistä tavoista ja käytännöistä, jotka tutkimusmenetelmään valitaan. Valintaa ohjaa se, minkälaista tietoa, keneltä ja mistä sitä etsitään. Aineistonkeruun perusmenetelminä käytetään kyselyä, haastattelua, havainnointia ja dokumentteja. Tässä kehittämistyössä aineistonkeruumenetelmiksi valikoidaan dokumentit ja haastattelut. Kevytyrittäjämäisen toiminnan vaatimuksia selvitetään internetsivujen, viranomaisten ja julkisten tahojen ohjeiden ja tiedonantojen kautta. Aineistoa kevytyrittäjämäisen yrittäjyysopetuksen toteutusmalliehdotuksen soveltuvuudesta hankitaan haastattelujen kautta.

6.2.1 Dokumentit

Tutkimusaineistona käytettävät kirjalliset materiaalit jaetaan yksityisiin dokumentteihin ja joukkotiedotuksen tuotteisiin. Joukkotiedotustuotteilla tarkoitetaan elokuvia, radio- ja tv-ohjelmia, sanoma- ja aikakauslehtiä sekä internetissä julkaistuja materiaaleja. Yksityisiä dokumentteja ovat esimerkiksi puheet, päiväkirjat, muistelmat, esseet, kirjeet ja sopimukset. Dokumentteja voidaan käyttää tarkoituksenmukaisesti monella eri tavalla, kuten itsensä ilmaisemisessa kirjallisesti tai analysoimalla kerättyjä mielipidekirjoituksia sosiaalisesta mediasta. (Tuomi & Sarajärvi 2018).

Hirsjärven ym. (2009, 217-218) mukaan dokumentteja käytetään kvalitatiivisessa tutkimuksessa, jonka tavoitteena on pyrkiä ymmärtämään toimijoita narratiivisen, kertomuksellisen tutkimuksen kautta. Aineistoa kerätään elämänkertojen, päiväkirjojen, kirjeiden, muistelmien tai virallisten dokumenttien avulla.

6.2.2 Haastattelu

Ojasalo ym. (2014, 105) esittävät tyypillisinä laadullisina menetelminä teema-, avoin- ja ryhmähaastattelun. Hirsjärven ym. (2009, 204-208) mukaan haastattelua käytetään kvalitatiivisen tutkimuksen päämenetelmänä. Haastattelun aikana tutkittavan kanssa ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa ja yksilö nähdään tutkimustilanteessa subjektina. Haastattelun tarkoituksena on tuottaa kohteesta uutta tietoa ja ymmärtää ilmiötä kokonaisvaltaisesti. Haastattelun avulla saadaan paljon tietoa käsiteltävästä asiasta ja perusteltua onkin antaa haastattelukysymykset tai aiheet etukäteen tutustuttavaksi. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan kvalitatiivisen tutkimuksen haastattelija esittää kysymykset ja kirjoittaa saadut vastaukset muistiin. Haastateltavat on harkitusti valittu ja tutkija on lähellä tutkittavia sekä yleensä osallistuu toimintaan. Tutkijan tehtävä on pitää haastattelu aiheessa, kuitenkin antaen haastateltavan puhua vapaasti. Haastattelulla saadaan kerättyä syvällistä tietoa kehittämisen kohteesta ja nostettua esille uusia näkökulmia. Sen tehtävänä on syventää tai selventää käsiteltyjä asioita. (Ojasalo ym. 2014, 105-107).

Ojasalo ym. (2014, 106) ja Hirsjärvi ym. (2009, 208-210) esittävät haastattelujen tyypittelyinä lomake-, teema- tai avoimia haastatteluja, jotka voidaan toteuttaa yksilö-, pari- tai ryhmähaastatteluina. Lomakehaastatteluja käytetään pääsääntöisesti määrällisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä. Lomakehaastattelun kysymykset ovat yleensä strukturoituja eli vastausvaihtoehdot ovat valmiiksi määritellyjä. Teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu perustuu etukäteen valittuihin teemoihin. Haastattelun aikana voidaan esittää tarkentavia ja syventäviä kysymyksiä saatujen vastausten perusteella. Teemahaastattelun avulla pyritään löytämään vastauksia tutkimuksen ongelmanasetteluun tai tutkimustehtävään. Avoimessa haastattelussa käytetään avoimia kysymyksiä ja haastattelun sisältöä ohjaa tutkittava ilmiö. Avoimessa haastattelussa haastateltava kertoo huomaamistaan asioista oman ymmärryksensä mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Tuomi ja Sarajärvi (2018) näkevät haastattelun etuina mahdollisuudet väärinkäsityksien oikaisemiseen ja käytettyjen sanamuotojen selventämiseen. Haastattelija voi myös esittää kysymykset haluamassaan järjestyksessä ja haastattelun yhteydessä voidaan havainnoida haastateltavaa. Haastattelija voi valikoida haastateltavat ilmiön kokemusperäisyyden perusteella. Haastattelun heikkoutena tiedostetaan ajan käyttö.

6.3 Aineiston analyysimenetelmät

Kerätyn tutkimusaineiston pohjalta tehdään analyysi, joka toteutetaan monivaiheisesti. Tutkimusaineistosta voi löytyä virheellisyyksiä ja puutteita. Aineiston keruusta saatu data tulee tarkistaa, mahdollisesti täydentää ja järjestää uudelleen. Kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen aineistojen järjestelyn toimenpiteet eroavat toisistaan. Määrällisessä aineistossa käytetään koodaamista, muuttujaluokitusta ja laadullisessa aineistossa litterointia, aineiston kirjoittamista sanallisesti. (Hirsjärvi 2009, 221-222).

Hirsjärven ym. (2009, 223) mukaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistoa kerätään yleensä monissa vaiheissa eri menetelmillä. Analyysin tekeminen voidaan aloittaa myös samanaikaisesti aineiston keräämisen kanssa, kun taas kvantitatiivisessa tutkimuksessa analyysin tekeminen aloitetaan yleensä kerätyn aineiston jälkeen.

Laadullisen tutkimuksen aineistossa voi ilmetä kiinnostavia asioita, joihin ei ole osannut etukäteen varautua. Tutkittava ilmiö tulee rajata tarkasti ja siitä tulee tuoda oleellinen tieto esille. Aineisto litteroidaan tai koodataan, josta edetään luokitteluun, teemoittamiseen ja tyypittelyyn. Luokittelua käytetään yleensä kvantitatiivisena analyysin aineiston järjestämisen muotona. Teemoittelun avulla aineistoa pilkotaan ja ryhmitellään aihepiiriin mukaisesti. Tyypittelyssä näkemyksistä muodostetaan yleistyksiä tietyn teeman sisältä ja ne ryhmitetään tyypeiksi. (Tuomi & Sarajärvi 2018).

Hirsjärven ym. (2009, 223-224) mukaan aineiston analyysi pyritään selvittämään pääsääntöisesti kahdella lähestymistavalla. Ymmärtämiseen pyrkivässä lähestymistavassa käytetään yleensä laadullista analyysia ja päätelmiä, jossa teemoittelu ja tyypittely ovat usein käytettyjä menetelmiä. Selittämiseen pyrkivässä lähestymistavassa aineisto suodatetaan tilastollisen analyysin ja päätelmien kautta.

6.3.1 Dokumenttianalyysi

Dokumenttianalyysillä pyritään tekemään päätelmiä kirjalliseen muotoon saatetusta verbaalisesta, symbolisesta tai kommunikatiivisesta aineistosta. Dokumentit voivat olla esimerkiksi internetsivuja, vuosikertomuksia, keskusteluja, raportteja, piirroksia ja kaikki ilmiöstä puhutut, kuvatut tai kirjoitetut materiaalit. Dokumentteja analysoidaan ja luodaan selkeä sekä sanallinen kuvaus kehitettävästä asiasta. (Ojasalo ym. 2014, 136).

Dokumenttianalyysin tiedonhankinta perustuu kahteen analyysitapaan, sisällön analyysiin ja sisällön erittelyyn. Sisällön analyysillä kuvataan dokumenttien sisältöä sanallisesti, tavoitteena etsiä tekstin merkityksiä. Sisällön erittelyllä tarkoitetaan tekstin sisällön kuvausta määrällisesti, numeroin. Kerätyn aineiston käsittely pohjautuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan. Aineisto pilkotaan, käsitteellistetään ja rakennetaan uudestaan. Analyysiyksikkönä voidaan

käyttää esimerkiksi sanaa, lausetta, kirjainta, ajatuskokonaisuutta tai sivujen määrää. Kehittämistehtävä määrittelee analyysiyksikkövalinnan. (Ojasalo ym. 2014, 136).

Dokumenttianalyysin prosessin kulku aloitetaan aineiston valmistelulla, kuten www-sivujen numeroinnilla. Seuraavaksi valitaan aineistolähteinen, teoriaohjaava tai teorialähtöinen analyysitapa. Aineistolähteisessä sisällönanalyysissä aineistoa pelkistetään rajaamalla pieni määrä näkökulmia, joissa esiintyy yhteisiä nimittäjiä tai piirteitä. Alkuperäisaineisto ryhmitellään tarkasti läpi käymällä ja etsimällä samankaltaisuuksia tai eroja kuvaavia asioita. Lopuksi tehdään abstrahointi, jonka tarkoituksena on yleiskäsitteen muodostaminen. (Ojasalo ym. 2014, 136).

6.3.2 Haastatteluanalyysi

Haastattelun analysointi aloitetaan litteroidun tekstin lukemisella, jonka jälkeen aineistoa puretaan teema-alueittain. Aineistossa tarkastellaan asioita tai ilmiöitä, jotka ovat haastatelluille yhteisiä. Haastattelujen perusteella ilmenneiden säännönmukaisuuksien yhteyksien tarkastelu tekee analyysistä syvempää. Haastatteluanalyysin keinoina käytetään tyypittelyä, ääriyhmittelyä ja poikkeamien etsimistä. Tyypittelyn kautta ilmiöt ryhmitellään päätetyn yhteisen piirteen mukaisesti, ääriyhmittelyssä etsitään vastakohtia ja säännönmukaisuudesta etsitään poikkeamia. Haastatteluaineiston määrää ei voida määritellä, vaan kehittämistehtävä ohjaa sitä. Kylläntyminen eli saturaatiopisteen saavuttaminen on analyysissä oleellinen, jolloin haastattelut eivät tuota lisää uutta tietoa. (Ojasalo ym. 2014, 110-111).

Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen (2010) esittävät haastatteluanalyysissä käytettävän litteroinnin olevan aineiston ja tutkijan välinen kommunikointitapa. Litterointia käytetään keino tutustua ja rajata aineistoa, jonka pohjalta aineistoa luokitellaan ja teemoitetaan. Tutkijan tulkinta, käsittelytapa ja jäsentäminen ohjaavat tarkasteltavan aineiston tutkimuskysymyksen suuntaa ja valintoja.

6.3.3 Sisällönanalyysi

Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan laadullisen tutkimuksen menetelmät kuuluvat pääasiallisesti sisällönanalyysiin, jos aineistoksi valikoituvat kirjoitetut, kuullut tai nähdyt sisällöt. Aineistoa kerätään, luokitellaan, teemoitetaan tai tyypitellään. Luokittelun avulla määritellään, kuinka monta kertaa luokittelun kohteena oleva asia esiintyy. Teemoittelussa on kyse sanallisen aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä teeman, aihepiirin mukaan. Ryhmittelyn jälkeen aineistosta etsitään tietyn aihepiirin mukaisia näkemyksiä, tyyppejä. Tyypittelyssä aineistosta kuvataan tietyt tyypit, kuten aihepiirien sisältä havaittuja yhteisiä näkemyksiä ja niistä muodostetaan yleistys.

Sisällönanalyysin keinoin analysoidaan dokumentteja. Sisällönanalyysi tarkastelee dokumenttien sisältöä tutkien tekstin merkitystä. Aineisto järjestetään ymmärrettävään ja tiiviiseen muotoon teemoittelun ja tyypittelyn keinoin. Saadusta datasta tehdään johtopäätöksiä sekä tuotetaan selkeä ja sanallinen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Laadullisen aineiston analysointi lisää informaatiota ja luo selkeyttä aineistoon johtopäätöksien tekoa varten. Aineiston käsittely perustuu loogiseen päättelyyn. (Tuomi & Sarajärvi 2018).

Aineistoa järjestetään tiiviiseen ja selkeään muotoon ilman sisällön muuttumista tai katoamista. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi on prosessi, joka toteutetaan eri vaiheiden kautta. Aineistonkeruun jälkeen toteutetaan redusointi eli pelkistäminen, jonka avulla karsitaan epäolennaiset asiat ja tarpeelliset tiedot pilkotaan tai tiivistetään. Ryhmittelyvaiheessa aineistoa kootaan samankaltaisuuksien tai eroavien ilmaisujen perusteella, jotka ryhmitellään samaa asiayhteyttä kuvaavan käsitteiden mukaisesti. Abstrahoinnissa eli käsitteellistämisyvaiheessa erotetaan ydintieto, jonka kautta teoreettiset käsitteet ja johtopäätökset muodostuvat. (Tuomi & Sarajärvi 2018).

6.4 Kehittämistyön prosessi

Tämä kehittäminen perustuu kvalitatiiviseen tutkimukseen, jossa aineistoa kerätään kevytyrittäjyyden ja yrittäjyysopetuksen konteksteissa. Laskutuspalveluyritysten ja julkisten viranomaisten jakamaa informaatiota kerätään dokumenttiaineistona, jota tarkastellaan ja analysoidaan dokumentti- ja sisällönanalyysin keinoin. Opiskelijan kevytyrittäjämäisen toiminnan toteutusmallin käytettävyyttä ja soveltuvuutta kartoitetaan asiantuntijoiden yksilö- ja ryhmähaastattelujen kautta. Dokumenttiaineiston, internetsivujen, tiedonantojen ja ohjeistuksien avulla selvitetään opiskelijan näkökulmasta kevytyrittäjämäiseen toimintaan sidoksissa olevat yritystoimintaan ja kevytyrittäjän velvollisuuksiin sekä opiskeluaikaisiin opintososiaalisiin etuihin ja henkilökohtaiseen verotukseen liittyvät vaatimukset. Yksilö- ja ryhmähaastattelujen avulla saadaan palautetta hius- ja kauneudenhoitoalan kevytyrittäjämäisestä toteutusmallista sekä mahdollisia jatkokehitysehdotuksia käytännön toteutukseen.

Kehittämistyölle asetetaan kaksi pääasiallista kehittämiskysymystä, jossa ensimmäisessä hyödynnetään tietoperustaa ja aineistonkeruumenetelmänä dokumentteja. Toiseen kehittämiskysymykseen sovelletaan tietoperustaa ja aineistonkeruumenetelmänä haastatteluja. Molempien aineistojen analyysimenetelmäksi valikoituu sisällönanalyysi. Kehittämiskysymyksinä ovat:

1. Onko opiskelijan mahdollista toimia kevytyrittäjämäisesti ja mitä vaatimuksia opiskelijan tulee huomioida kevytyrittämässä toiminnassa opiskeluaikana?
2. Soveltuuko kevytyrittäjämäinen yrittäjyysopetusmenetelmä hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyysopetukseen ja mitä huomioita menetelmästä voidaan havaita?

6.4.1 Aineistonkeruu ja tulokset

Dokumentit

Dokumenttiaineistoa ja dokumenttianalyysiä päädyttiin käyttämään tämän kehittämistyön toisena tutkimusmenetelmänä. Aineistoa löytyy pääsääntöisesti internetistä laskutuspalveluyrityksien sivuilta ja mainoksista, yritystoimintaa edistävien toimijoiden sekä rahoitus- ja vakuutusyhtiöiden sivuilta, lehtien artikkeleista, blogeista sekä ammattikorkeakoulutasoisista opinäytetöistä. Aineisto on yleisluontoista, kevytyrittäjyydestä kertovaa ja opinäytetöiden kehittämistyöhön liittyvää tapauskohtaista tietoa.

Selailun tuloksena aineistoa päädyttiin aluksi rajaamaan laskutuspalvelua tarjoavien yritysten sivustoille, koska sivustot tarjoavat oleellista tietoa kevytyrittäjyydestä. Sivustoilta selvitettiin mitä kevytyrittäjyydellä tarkoitetaan, mitä laskutuspalveluyritys tarjoaa ja mitä vaatimuksia heidän asiakkailtaan edellytetään. Laskutuspalveluyritykset taulukoitiin. Käytettävän aineiston ja pois otettavan aineiston kriteereiksi valikoituivat laskutuspalveluyritysten sivustojen ajantasaisuus eli päivitykset, jotka rajattiin vuonna 2019 alkaviksi. Käytettävän aineiston kriteeriksi rajattiin myös opiskelijalle tarkoitetut informaatiot sekä tarkat ohjeistukset kevytyrittäjyyden vaatimuksista. (Taulukko 2.) Aineistona käytetyt dokumentit, laskutuspalveluyritysten internetsivut ovat liitteessä 1.

Laskutuspalveluyritys	Käytettävä aineisto (päivitys, opiskelija, tarkat ohjeistukset)	Poistettava aineisto
Eezy	2020, vähän opiskelija, tarkat ohjeistukset	
Free-laskutus	ei päivitystietoa, opiskelija, osittain tarkkoja ohjeistuksia	
Ukko.fi	päivitys, vähän opiskelija, tarkat ohjeistukset	
Eurowork		ei päivitystä, ei opiskelija, vain rakennusala
Kassavirtanen	ei päivitystä, opiskelija, tarkat ohjeistukset	

Laskutuspalveluyritys	Käytettävä aineisto (päivitys, opiskelija, tarkat ohjeistukset)	Poistettava aineisto
Omapaja	2020, opiskelija, tarkat ohjeistukset	
Floy	2019, opiskelija	tarkkoja ohjeistuksia, osa tiedoista vanhentuneita
OP-Kevytyrittäjä	ei vuosilukua, opiskelija, tarkka ohjeistus	
Odeal	ei vuosilukua, ohjeistusta	ei opiskelijaa
Suomen palkkiopalvelu	ei vuosilukua, ohjeistusta	ei opiskelijaa
4ezeWorks	2019, opiskelija, tarkat ohjeistukset	
Invoicery	2020, ohjeistuksia	ei opiskelijaa
Työt Rahaksi	2020, opiskelija, ohjeistuksia	
Pooli	2020, opiskelija, soveltuvuus, ohjeistuksia	

Taulukko 2: Dokumenttianalyysin ensimmäisen vaiheen aineiston kriteerit

Aineiston analyysissä käytettävien laskutuspalveluyritysten internetsivut olivat haasteellisia tutkimuksellisesti ja selailuun käytettiin paljon aikaa. Taulukoissa olevat hakusanat eivät tuottaneet välillä toivottua tulosta ja laskutuspalveluyritysten sivustot selailtiin tarkasti. Aikaa käytettiin jokaisen sivuston välilehtien tarkasteluun sekä yritysten blogeihin ja asiakastarinoihin tarvittavan aineiston hankkimiseksi. Valikoitunut aineisto päädyttiin merkitsemään keltaisella. (Taulukko 2.)

Aineistonkeruun yhteydessä havaittiin joidenkin palveluntarjoajien käsittelevän syvällisemmin kevytyrittäjyyteen liittyviä velvollisuuksia, kuten yritystoiminnan verotuksen, palkan maksun, eläkevakuutusmaksujen osalta sekä opiskelijan opintososiaalisten etuuksien huomioinnista. Käytettävän aineiston uusiksi kriteereiksi päädyttiin valikoimaan julkiset, uusimmat tiedonan-

not sekä ohjeistukset, joissa esitettiin kevytyrittäjänä toimimisen vaatimuksia. Lisäksi käytetävän aineiston supistamiseksi asetettiin tarkasteltavaksi opiskelijan mahdollisuus toimia kevytyrittäjämäisesti. Taulukossa oleva X-merkintä tarkoittaa aineistoksi kelpaavaa kriteeriä laskutuspalveluyrityksessä. (Taulukko 3.)

Taulukossa esiintyvillä otsikoilla tarkoitetaan kevytyrittäjänä toimimisen vaatimuksia. *Y-tunnuksella* ja *YEL-vakuutuksella* tarkoitetaan, ettei laskutuspalveluyritys vaadi ottamaan yrityskohtaista tunnusta, eikä yrittäjäneläkevakuutusta. *ALV-verolla* tarkoitetaan, ettei laskutuspalveluyritys vaadi laskuttamaan työsuorituksesta arvonlisäveroa. *Opintososiaalisilla eduilla* tarkoitetaan opiskeluun liittyvistä taloudellisista huomioista, joita laskutuspalveluyrityksen asiakkaana olevan opiskelijan tulee huomioida, kohteena saatavat tuet ja niiden tulorajat. *Ennakonpidätyksellä* tarkoitetaan työtulon verotusta, jonka laskutuspalveluyritys toimittaa työnsuorittajan verokortin perusteella. (Taulukko 3.)

Laskutuspalveluyritys	Y-tunnus	YEL-vakuutus	ALV	Opintososiaaliset etuudet	Ennakonpidätys
Eezy	X	X		(X)määräaikainen muutos	X
Free-laskutus	X	ei kerrota		X	X
Ukko.fi	X	X		X	X
Kassavirtanen	X	X		X	X
Omapaja	X			X	X
OP-Kevytyrittäjä	X				
4ezeWorks	X	X	X tarkka huomio alv-veromuutoksesta		X

Laskutuspalveluyritys	Y-tunnus	YEL-vakuutus	ALV	Opintososiaaliset etuudet	Ennakkonpidätys
Työt Rahaksi	X	X			X
Pooli	X	X		X	X

Taulukko 3: Dokumenttianalyysin toisen vaiheen aineiston kriteerit

Käytettävän aineiston supistamiseksi ja tarkemman tiedon saamiseksi päädyttiin tarkastelemaan myös viranomaisten vaatimuksia ja ohjeistuksia julkisten tahojen internetsivuilta. (Liite 2.) Kerätyn aineiston avulla valikoituivat käytettävät aineistot kevytyrittäjämäisen toiminnan vaatimuksista sekä käytettävät aineistot viranomaistahojen vaatimuksista opiskelijan näkökulmasta huomioituina. (Taulukko 4.)

Kevytyrittäjyyden vaatimuksia	Opiskelijan näkökulmasta huomioitava	Tiedottava taho
Y-tunnus	Y-tunnus vain yritykselle	Patentti- ja rekisterihallitus
YEL-vakuutus	Työtuloraja 7958,99€	Eläketurvakeskus, työeläke.fi
ALV	Tilikauden liikevaihto alle 10 000€	Verohallinto
Opintososiaaliset etuudet	Työtulorajat	Kela, TE-palvelut, Työllisyysrahasto
Ennakkonpidätys	Henkilökohtainen työtulo	Verohallinto
Vakuutukset	Opiskelija vakuutettu oppilaitoksessa	Oppilaitoskohtainen Careeria (ei julkinen)

Taulukko 4: Kevytyrittäjyyden vaatimuksia opiskelijan näkökulmasta

Dokumenttianalyysissä esitetyn aineiston perusteella ja niiden tarkemman pohdinnan jälkeen lähdettiin tekemään sisällönanalyysia mukaan rajautuneista aineistoista. Ensimmäisessä vaiheessa tarkasteltiin dokumentit, jotka valikoituivat ajantasaisuuden, opiskelijalle tarkoitettujen informaatioiden ja kevytyrittäjämäisessä toiminnan tarkemmista vaatimuksista.

Aineistoa läpikäydessä ja kirjatessa niitä taulukkoon (Taulukko 1), aineistosta alkoi nousta tietynlaisia teemoja. Taulukoinnin perusteella päädyttiin etsimään käyttöön jäävästä aineistosta tarkempaa tietoa kevytyrittäjyyteen liittyvistä velvollisuuksista sekä opiskelijan opintososiaalisista etuuksista laskutuspalveluyrityksien sivustoilta ja vertailemaan niiden palvelutarjontaa. Saatujen tietojen perusteella yrityksien palveluissa havaittiin erilaisia variaatioita palvelujen sisällöissä. Tyypittelykohteiksi valikoituivat palveluntarjoajia pääsääntöisesti yhdistäviä tekijöitä, kuten Y-tunnus, YEL-vakuutus, ALV, opintososiaaliset etuudet, ennakonpidätys ja vakuutukset esiintyivät toistuvina teemoina palvelutarjonnan sisällä. (Taulukko 2).

Haastattelut

Opetushallituksen asiantuntija (puhelinkeskustelu 27.1.2020) ilmaisi kiinnostuksensa ajankohdasta, kevytyrittäjämäistä toimintaa sisältävän yrittäjyysopetusmenetelmän kehittämistä kohtaan. Keskustelun aikana päädyttiin kontaktoitumaan uudestaan, mikäli yrittäjyysopetusmenetelmän kehittäminen mahdollistuisi ja toteutuisi. Keskustelun jälkeen motivaatio kevytyrittämäisen toiminnan kehittämiseen yrittäjyysopetuksessa voimistui substanssiosaamisen kautta.

Aineistonkeruu yrittäjyysopetuksen toteutusmallista päädyttiin toteuttamaan haastattelun keinoin. Menetelmän tarkoituksena pyrittiin saamaan tietoa ja palautetta kehitetystä yrittäjyysopetuksen toteutusmallista, sen sopivuudesta ja kehittämistarpeista. Haastateltaviksi valikoituivat alakohtaista opetushenkilöstöä, oppilaitosorganisaation johtoa ja opetushallituksen asiantuntija. Haastattelujen tarkoituksina pyrittiin selvittämään näkökulmia kollegoilta opetuksen suunnitelmasta ja sisällöstä käytännön tasolla, organisaation johdolta opetuksen toteutuksen ja pilotoinnin mahdollisuudesta ja opetushallituksen asiantuntijalta kokonaisvaikutelmaa toteutusmallista. Haastateltavien henkilöllisyydet pidettiin salassa heidän toiveidensa mukaisesti. Kaikissa haastatteluissa kysyttiin lupa äänitykselle haastatteluun osallistujilta. Haastattelut toteutuivat etäkokouksina Teamsin kautta, jotka äänitettiin ja litteroitiin. Valittavasti kehittämistyössä ei päästy tavoitteena olleisiin kontekstuaalisiin, paikkaan sidottuihin haastatteluihin, vallitsevan Koronavirus COVID-19 tilanteesta johtuvan etätyöskentelyn takia.

Kaikki haastattelut toteutettiin lähes avoimina teemahaastatteluina, joissa aluksi esitettiin Opiskelija Kevytyrittäjänä -toteutusmalli. Diasarjan sisältö rakennettiin alakohtaisen taustatekijöiden, toteutuksessa käytettyjen pedagogisten mallien, opiskelijan kevytyrittäjämäisten vaatimuksien, toteutusmallin etenemisestä ja sen asiasisällön esittelyn mukaisesti. (Liite 3.)

Jokaiseen haastatteluun kohdennettiin yksi valikoitunut kysymys, muuten keskustelu toteutui vapaamuotoisena. Haastatteluista muotoutui hyvin erilaisia, vaikka niissä käytettävä rakenne oli samanlainen.

Haastattelu 1.

Opetushallituksen asiantuntijan haastattelu toteutettiin lähes avoimena yksilöhaastatteluna. Teams-kokouskutsu lähetettiin opetushallituksen edustajan toimesta aiemman yhteydenoton perusteella. Haastatteluun varattiin aikaa 60 minuuttia. Ennen varsinaista haastatteluosuutta esitettiin powerpoint-esitys, jonka aikana kerrottiin Opiskelija Kevytyrittäjänä-toteutusmallista. Haastattelun tavoitteeksi asetettiin palautteen saaminen kehitetystä yrittäjyysopetuksen toteutusmallista. Haastattelu muotoutui vapaasti keskustelun aikana.

Haastattelu 2.

Opetushenkilöstön haastattelu toteutettiin lähes avoimena ryhmähaastatteluna Teams-kokouksena. Kokouskutsu lähetettiin viikkoa aiemmin samassa oppilaitoksessa työskentelevälle viidelle hius- ja kauneudenhoitoalan opettajalle, kollegoille. Kutsussa kerrottiin haastattelun aiheesta ja sisällöstä. Haastatteluun varattiin aikaa 30 minuuttia. Kollegoja oli neljä paikalla, viiden sijasta. Ennen varsinaista haastatteluosuutta esitettiin powerpoint-esitys, jonka aikana kerrottiin Opiskelija Kevytyrittäjänä-toteutusmallista. Haastattelun tavoitteeksi asetettiin erilaisten näkökulmien ilmentyminen kollegoilta opetuksen sisällöstä ja toteutussuunnitelmasta käytännön tasolla. Esityksen jälkeen haastateltavat päätyivät kertomaan näkemyksiään toteutusmallin sopivuudesta ja sisällöstä sekä esittämään lisäkysymyksiä. Haastattelun pysymisessä aihealueessa tarvittiin ohjausta. Haastattelu muotoutui vapaasti keskustelun aikana, kuitenkin haastattelijan ohjauksessa.

Haastattelu 3.

Oppilaitosorganisaation esihenkilöiden haastattelu toteutettiin lähes avoimena ryhmähaastatteluna Teams-kokouksena. Esihenkilöt ehdottivat liiketoiminnan klusterin koulutuspäällikön ja ammatillisen opettajan lisäämistä kokoukseen. Kokouskutsu lähetettiin edellisellä viikolla ja haastatteluun varattiin aikaa 45 minuuttia. Haastatteluun osallistuivat oppilaitoksen apulaisrehtori, koulutuspäällikkö 1 ja koulutuspäällikkö 2 ja liiketoiminnan opettaja. Ennen varsinaista haastatteluosuutta esitettiin powerpoint-esitys, jonka aikana kerrottiin Opiskelija Kevytyrittäjänä-toteutusmallista. Haastattelun tavoitteena oli saada oppilaitosorganisaation johdolta hyväksyntä opetuksen toteutus- ja pilotointimahdollisuuteen. Haastattelu muotoutui vapaasti keskustelun aikana, kuitenkin haastattelijan ohjauksessa.

Haastatteluanalyysissä olevan aineiston pohjalta pyrittiin tekemään sisällönanalyysiä ryhmitellen haastattelut erillisiksi teemoiksi. Jokaisella haastattelukerralla kysyttiin toteutusmallista kohdistettu haastattelujen asiantuntijuuteen liittyvä erityiskysymys. Taulukossa nostetaan esille avoimen haastattelun ja erityiskysymyksen kontekstissa saadut ja valikoidut vastaukset, jotka poimittiin litteroidusta tekstistä. (Taulukko 5.)

Kokonaisvaikutelma toteutusmallista	Opetuksen sisältö ja toteutussuunnitelma käytännössä	Mallin toteuttaminen ja pilotointi
<p>”Puolen lukukauden kestävä opintokokonaisuus”</p> <p>”Oppimisprosessiin tulee antaa aikaa”</p> <p>”Taustalla pitää olla muuta osaamista ennen kuin tämän tyyppiseen lähtee”</p> <p>”Yrittäjyysnäkökulma olennainen ja tietysti asian kokeminen oikeasti”</p> <p>”Oikein kiinnostava kokonaisuus”</p> <p>”Positiiviset asiat yrittäjyysopetuksessa tärkeitä”</p> <p>”Laskelmiin ja taloudenhallintaan pelillisyyttä mukaan, esim. excell-simulointi”</p> <p>”Suomen yrittäjiäkin kannattaisi haastatella tästä asiasta, heiltäkin voisi tulla mielenkiintoisia näkökulmia”</p>	<p>”Työelämälähtöinen 70-20-10 -malli sopii hyvin”</p> <p>”Omatoimiset aikuiset menee hyvinkin tällä saplulla”</p> <p>”Oppimisprosessi ja ajan käytön suunnittelu, siihen pitää satsata, pitää olla aikaa”</p> <p>”Opiskelijan tulee osata substanssi”</p> <p>”Hyvä pointti, että pitää olla näytöt tehty”</p> <p>”Ehdottomasti kolmantena opiskeluvuonna, viimeisimpinä opintoina”</p> <p>”Miten resurssoidaan se, opettaja kuka opettaa, miten sen pystyy yksilöimään kaikkiseltaan, koululla vai onko tarkoitus, että tehdään koululla”</p>	<p>”Mielenkiintoinen malli”</p> <p>”Yhtymäkohtia yrittäjyyteen löytyy, vaikka onkin suunniteltu kauneudenhoitoalan puolelle”</p> <p>”Voisin kuvitella meille vähän samantapaista. Mutta me ollaan vasta ehkä siinä stepissä. Meillä on toiseksi ollut yritystoiminnan suunnittelussa vaan teoreettista, ihan vanhanaikaisesti opetettu yrittäjyyttä”</p> <p>”Pystyykö kevytyrittäjyyttä tekemään osuuskunnan kautta, meneekö kevytyrittäjyys aina laskutuspalveluyritysten kautta?”</p> <p>”Oliko se niin, ettei sote-alan yrittäjät voineet olla kevytyrittäjiä?”</p> <p>”Yrittäjyyspolku on se mitä XX on oltu kehittämässä”</p>

Kokonaisvaikutelma toteutusmallista	Opetuksen sisältö ja toteutus suunnitelma käytännössä	Mallin toteuttaminen ja pilotointi
	<p>”Nuoret haluaa, että niille opetetaan talouden hallintaa”</p> <p>”Yhteydenotot verotoimistoon ja muihin, niin ne on niitä mitä pitää tuoda nuorelle”</p> <p>”Voisko työssäoppimisessa hyödyntää kevytyrittäjiä?”</p> <p>”Kaikki pitäisi integroida”</p> <p>”Tän voi hyvinkin toteuttaa muiden ryhmien asiakaspalvelussa?”</p>	<p>”Nämä tutkinnon osat tulisivat loppuvaiheessa”</p> <p>”Missä vaiheessa te kerrotte opiskelijoille”</p> <p>”Tää konsepti toimii loistavasti ilman muuta aikuisilla”</p> <p>”Onko tästä mitään hyödynnettävissä esim. yrittäjät?”</p> <p>”Onko muita aloja, joilla tätä voisi hyödyntää?”</p>

Taulukko 5: Haastatteluanalyysin ensimmäinen vaihe

Seuraavassa vaiheessa sisällön analyysin keinoin vastaukset tyypiteltiin kolmeen alatyyppiin, jotka perustuivat haastatteluanalyysissä ilmenneiden samankaltaisuuksiin, kehittämisehdotuksiin ja eriäviin näkökulmiin. (Taulukko 6.) Toteutusmenetelmän vahvuutena nähtiin työelämälähtöinen yrittäjyysnäkökulma, joka perustuu aitoon kokemukseen. Toteutusmenetelmän vaatimuksena koettiin opiskelijan ammatillisen osaamisen taso, joka tulee olla todennettu. Kehittämisehdotuksina esitettiin toteutusmallin integroimista muiden koulutusalojen yrittäjyysopintoihin sekä toteutuksen sisältöön liitettäväksi taloudenhallintaa pelillisyyden keinoin. Eriävinä näkökulmina esitettiin toteutusmallin laajentamista muiden alakohtaisten tutkinnon osien sisälle. Haasteena koettiin opetuksen toteuttaminen ja sen resursointi. Opiskelijoiden opinnot ja opetus vaativat opettajalta ja opiskelijalta opetuksen eriyttämistä. Kysymys toteutusmallin toteuttamismahdollisuudesta koulutussopimuspaikassa eli alakohtaisessa yrityksessä esitettiin myös.

Samankaltaisuudet	Kehittämisehdotukset	Eriävät näkökulmat
Työelämälähtöinen yrittäjyysnäkökulma <ul style="list-style-type: none"> • aito kokemus 	Integrointi muiden alojen tutkintoihin, kuten liiketoiminnan perustutkinto, yrittäjän ammattitutkinto	Toimintaa myös alakohtaisten muiden tutkinnon osien sisälle
Oppimisprosessi vaatii aikaa ja sitoutumista	Laskelmiin ja taloudenhallintaan pelillisyyttä mukaan	Miten työ toteutetaan ja resurssoidaan?
Opiskelijan alakohtainen osaamisen taso <ul style="list-style-type: none"> • näytöt tehty • opiskelijan viimeisimpiä opintoja 	Opiskelijoiden ohjaus yrittäjyysopintoihin	Sopiiko koulutussopimuspaikassa toteutettavaksi?
Mielenkiintoinen kokonaisuus		
Talouden hallinta		

Taulukko 6: Haastatteluanalyysin toinen vaihe

Haastattelujen sisällönanalyysin perusteella Opiskelija Kevytyrittäjänä -toteutusmalli voidaan toteuttaa ja pilotoida hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyysopetuksessa. Sisällönanalyysin perusteella toteutusmalliin liittyviksi huomioiksi valikoituivat työelämälähtöisyys, opiskelijan osaaminen ja oppiminen, sovellettavuus ja kehittämisen kohteet. (Taulukko 7.)

Opiskelija Kevytyrittäjänä -toteutusmallin ominaisuuksia
Työelämälähtöisyys <ul style="list-style-type: none"> • alakohtainen yrittäjyysnäkökulma
Opiskelijan osaaminen ja oppiminen <ul style="list-style-type: none"> • alakohtaiset kädentaidot hallittava, osaaminen todennettu • oppimisprosessi vaatii aikaa, puoli lukuvuotta • viimeisimpiä opintoja

Opiskelija Kevytyrittäjänä -toteutusmallin ominaisuuksia
<p>Sovellettavuus</p> <ul style="list-style-type: none"> toteutusmahdollisuus muissa ammatillisissa perustutkinnoissa Yrittäjän ammattitutkinto
<p>Kehittämisen kohteet</p> <ul style="list-style-type: none"> Taloudenhallintaan pelillisuus mukaan Integrointi ammatillisiin tutkinnon osiin

Taulukko 7: Opiskelija Kevytyrittäjänä -toteutusmallin ominaisuuksia

6.4.2 Eettisyys ja luotettavuus

Ojasalo ym. (2014, 48-49) korostavat työelämälähtöisen kehittämistyön eettisiä sääntöjä ja korkean moraalin tavoitteita. Työ tulee tehdä huolellisesti, rehellisesti, tarkasti ja tuotosten tulee olla käytännössä hyödynnettäviä. Tuomi ja Sarajärvi (2018) esittävät tutkimuksen sisäisen johdonmukaisuuden ja eettisen kestävyuden ohjaavan hyvän tutkimuksen kriteereitä. Tutkijan on huolehdittava tutkimussuunnitelman laadukkuudesta, jota ohjaa hyvä tieteellinen käytäntö, kuten tiedeyhteisön toimintatavat, kriteereiden mukaiset tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmät sekä muiden tutkijoiden kunnioitus ja arvostus. Tieteellinen tapa tuottaa tekstiä, raportoida ja runsas lähteiden käyttö on ominaista valikoituneissa lähteissä. Lisäarvoa tutkimuksiin ja pohdintoihin tuovat lähdekirjallisuuden tekijöiden toimenkuvat ja asema. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 21 - 24).

Hirsjärven ym. (2018, 21-27) mukaan tutkimuksen tulee olla suunniteltu, toteutettu ja raportoitu tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimuksien mukaisesti. Vastuu tutkimuksen rehellisyydestä ja hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta on tutkimuksen tekijällä ja laajemmalla mittakaavassa tutkimuksen johtajalla. Tuomi ja Sarajärvi (2018) pohtivat voiko laadullisen tutkimuksen piirissä olla yhtenäisiä käsityksiä laadullisen tutkimuksen luotettavuudesta. Laadullisen tutkimuksen oppaissa luotettavuustarkastelut voidaan havaita erilaisiksi ja eri asioita painottaviksi. Totuudessa ja objektiivisuudessa pysymiseen tulisi huomioida tutkijan puolueettomuusnäkökulma. Tutkija on kuitenkin tutkimusasetelman luoja ja tulkitsejä.

Tutkimuksen raportointiosat kertovat tieteellisistä hyvistä käytänteistä. Tiivistelmässä kuvataan olennaiset asiat tutkimuksesta johdonmukaisessa järjestyksessä. Sisällysluettelo kertoo tutkimuksessa käsiteltävistä asioista. Johdanto saattaa lukijan aiheeseen ja kertoo alustavat tiedot asiakokonaisuudesta. Tutkimuksen tietoperusta eli teoreettinen lähtökohta muodostaa

lähtökohdan tutkimuksessa käytettävillä käsitteillä ja teorioilla, joiden lähteet tulee kriittisesti arvioida. Tutkimusraportissa tulee olla selkeä tavoite ja tarkoitus. Tutkimusmenetelmäosassa kerrotaan tutkimuksen eteneminen ja miten se tehtiin. Tulokset esitetään tutkimustehtävittäin selkeästi ja yksikertaisesti ja ne toimivat johtopäätöksien ja pohdinnan taustalla. Pohdintaosassa tuodaan esille tutkimuksen luotettavuus. (Tuomi & Sarajärvi 2018).

Tutkimuksessa pyritään arvioimaan sen luotettavuutta ja pätevyyttä. Tutkimuksen reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimustuloksen toistettavuutta. Toistettavuudella halutaan varmistaa tuloksen luotettavuus, poissulkien sattumanvaraisuutta. Tutkimuksen validiuksen kautta halutaan mitata pätevyyttä eli tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mihin tarkoitukseen se on valittu. Reliabiliteettiä ja validiutta käytetään pääsääntöisesti määrällisessä tutkimuksen termeinä. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden ja pätevyyden arvioinnissa ydinasioita ovat tarkat selostukset toteutuksesta, tapahtuman kulusta, paikasta, osallistujista, olosuhteista ja ajan käytöstä. Kvalitatiivinen tutkimus on aina ainutlaatuinen ja sen tuloksia on lähes mahdollista toistaa. Kvalitatiiviselle tutkimukselle keskeistä on analyysin tekeminen luokittelun avulla. Tulosten tulkintojen aitoutta, voidaan osoittaa tutkimukseen lisätyillä suorilla otteilla, kuten lainauksina haastatteluista. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231 - 233).

On tärkeää kehittää käytännön toimintoja, tutkimuksien ja tieteiden välisiä teorioita hyödyntämällä. Näin tutkimuksen eettisyyteen ja luotettavuuteen liitettyjä vaatimuksia noudatetaan. Mahdollisesti, uudenlainen tieteellinen tutkimustapa voi aiheuttaa kriittisyyttä yleisesti hyväksytyjen, perinteisten toimintatapojen sijaan tiedeyhteisössä. On tärkeää noudattaa tutkimuksen eettisiä vaatimuksia ja todentaa ne. Toisaalta, kriittisyys on tieteenteon yksi ohjeistuksista. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 21 - 24.)

7 Tuotokset

Kehittämistyön tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Onko opiskelijan mahdollista toimia kevytyrittäjämäisesti ja mitä vaatimuksia opiskelijan tulee huomioida kevytyrittämässä toiminnassa opiskeluaikana?
2. Soveltuuko kevytyrittäjämäinen yrittäjyysopetusmenetelmä hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyysopetukseen ja mitä huomioita menetelmästä voidaan havaita?

Molempiin kehittämistyön tutkimuskysymyksiin saatiin vastaukset aineistonkeruun, dokumenttien ja haastattelujen sisällönanalyysin kautta. Opiskelijan kevytyrittäjämäisen toiminnan mahdollistuminen innosti kehittämään hius- ja kauneudenhoitoalalle yrittäjyysopetustoteutusmallin.

7.1 Kevytyrittäjämäisen toiminnan vaatimukset

Kehittämistyössä käytetyn sisällönanalyysin tuloksena ja pohdinnan perusteella päädyttiin saadun aineiston luokittelukohteiden yleistämään opiskelijan kevytyrittäjämäisen toiminnan tyypit termeihin; verotus, yritystoimintaan liittyvät huomiot ja opintososiaaliset etuudet. (Taulukko 3.) Kuitenkin kevytyrittäjämäisen toiminnan mahdollistuminen opiskeluaikana vaatii yhteistyökumppaneita ideaalin toiminnan toteutumiseen. Opiskelijan näkökulmasta tarkasteltuna yhteistyökumppanit ovat laskutuspalveluyritys ja oppilaitos.

Kevytyrittäjyyden vaatimuksien perusteella voidaan todeta kevytyrittäjämäisen toiminnan olevan mahdollista opiskelun aikana. Opiskelijan toimintaan liittyvät vaatimuksia, jotka tulee huomioida opiskelun suunnittelussa ja toteutuksen yhteydessä. Opiskelija voi toimia kevytyrittäjämäisesti opiskelun aikana huomioimalla henkilökohtaisen verotuksen ja yritystoimintaan liittyvät vaatimukset, opintososiaaliset edut ja yhteistyökumppaneiden kanssa tehdyt sopimukset. (Taulukko 8.)

Vaatimukset	Huomioitavaa
<p>VEROTUS</p> <p>AVL-vero</p> <p>Henkilökohtainen verotus</p>	<p>Arvonlisäverotus koskee opiskelijaa, mikäli hän perustaa yrityksen ja tienaa yli 10 000 euroa tilikaudessa. Kaikista ostoista, jotka kuuluvat arvonlisäverotuksen piiriin, tulee kuitenkin maksaa arvonlisäveroa.</p> <p>Opiskelijan näkökulmasta tarkasteltuna, verotustietojen seuranta ja tulojen ilmoitus on opiskelijan henkilökohtaista toimintaa. Palkkatoita tehdessä verokortin tiedot tulee antaa työnantajalle.</p>
<p>YRITYSTOIMINTA</p> <p>Y-tunnus</p>	<p>Opiskelijan näkökulmasta tarkasteltuna, kevytyrittäjämäisessä toiminnassa ei tarvitse tehdä yrityksen perustamistoimia ja hankkia Y-tunnusta. Tämä vaikuttaa tulevaisuudessa yrityksen perustamiseen ja aloittavan yrittäjän etuusmahdollisuuksiin positiivisesti. Opiskeluaikana tapahtuva kevytyrittäjämäinen toiminta ei poista aloittaville yrittäjille tarkoitettuja etuuksia, joiden perusteena käytetään Y-tunnusta.</p>

Vaatimukset	Huomioitavaa
YEL-vakuutus	<p>Opiskelijan näkökulmasta tarkasteltuna YEL-eläkevakuutuksen perusteet eivät toteudu kevytyrittäjämäisessä toiminnassa. Yrityksen perustamistoimia ei tarvitse tehdä, mikäli arvioitu työtulo pysyy työtulorajan alapuolella.</p>
<p>OPINTOSOSIAALISET ETUDET</p> <p>opintotuki, asumistuki</p>	<p>Opiskelijan näkökulmasta tarkasteltuna opintojen rahoitus, sopivan tukimuodon selvittäminen ja hakeminen, on opiskelijan henkilökohtaista toimintaa, joka on riippuvainen sen hetkisestä elämäntilanteesta. Kevytyrittäjämäisessä toiminnassa opiskeluun liittyviin opintososiaalisiin tukiin tulee perehtyä huolellisesti. Oman toiminnan suunnittelemisen ja aktiivinen tulojen seuraaminen tukikuukausien määrän ja siihen liittyvien vuositulorajojen osalta on tärkeää. Epävarmoissa tilanteissa kannattaa ottaa yhteyttä tukea maksavaan tahoon ja kysyä apua henkilökohtaisesta tulorajasta.</p> <p>Yleisesti julkisten viranomaisten opintososiaalisten etujen myöntämisehdot pohjautuvat tulorajoihin, hakijan ikään, muihin saataviin etuihin ja parisuhde- ja asumismuotoon.</p>
<p>MUUT YHTEISTYÖKUMPPANIT</p> <p>Laskutuspalveluyritys</p> <p>Oppilaitos</p>	<p>Opiskelijan näkökulmasta tarkasteltuna sopimuksen tekeminen laskutuspalveluyrityksen kanssa kattaa vaaditut byrokraattiset toimenpiteet ja laskutuspalveluyritys hoitaa ennakonpidätyksen verottajalle sopimuksen mukaisesti palkkiota vastaan. Laskutuspalveluyrityksen ja sen tarjoaman palvelun valintaan tulee kiinnittää huomiota. Oman toiminnan liikevaihtoa tulee seurata, sen pysymiseksi arvonlisäveron tulorajan alapuolella.</p> <p>Oppilaitoksessa toteutettava kevytyrittäjämäinen toiminta vaatii yhteistyösopimuksen, joka toteutetaan sopimusyrittäjämäisesti. Yhteistyösopimus perustuu prosentuaaliseen kulukorvaukseen, kuten</p>

Vaatimukset	Huomioitavaa
	40 prosenttia hoitopalvelun hinnasta, oppilaitoksen ollessa toimintaympäristönä. Oppilaitos tarjoaa opiskelijalle työympäristön, johon kuuluvat laitteet, tuotteet ja tarvikkeet sekä ajanvarausohjelman ja näkyvyyttä markkinoinnissa. Toimintaperiaate on sama kuin alakohtaisissa yrityksissä. Opiskelija on vakuutettu oppilaitoksen puolesta.

Taulukko 8: Kevytyrittäjämäisen toiminnan vaatimuksia

Analyysin ja taulukoinnin perusteella tuotettiin opiskelijalle yksinkertaistettu ohjeistus kevytyrittäjämäisen toiminnan tukemiseksi. (Kuvio 6.)

Opiskelijalle

Huomioi toiminnassa seuraavat asiat:

K
E
V
Y
T
Y
R
I
T
T
Ä
J
Ä
N
Ä

YHTIESTYÖKUMPPANIT

Laskutuspalveluyritys

- Sopimuksen tekeminen
- Verokortti
- Palvelumaksu + ALV

Oppilaitos

- Sopimuksen tekeminen
- % - osuus

VEROHALLINTO

- Tarkista henkilökohtainen vero -%

HUOM!

- Alv-raja 10 000 €

YRITYSTOIMINTA

Perustamistoimia (mm.)

- Markkinointinimi
- Palveluhinnoittelu
- Markkinointisuunnitelma
- Budjetointi

HUOM!

- Yritykselle ei oteta Y-tunnusta
- YEL-raja 7 958,99 €

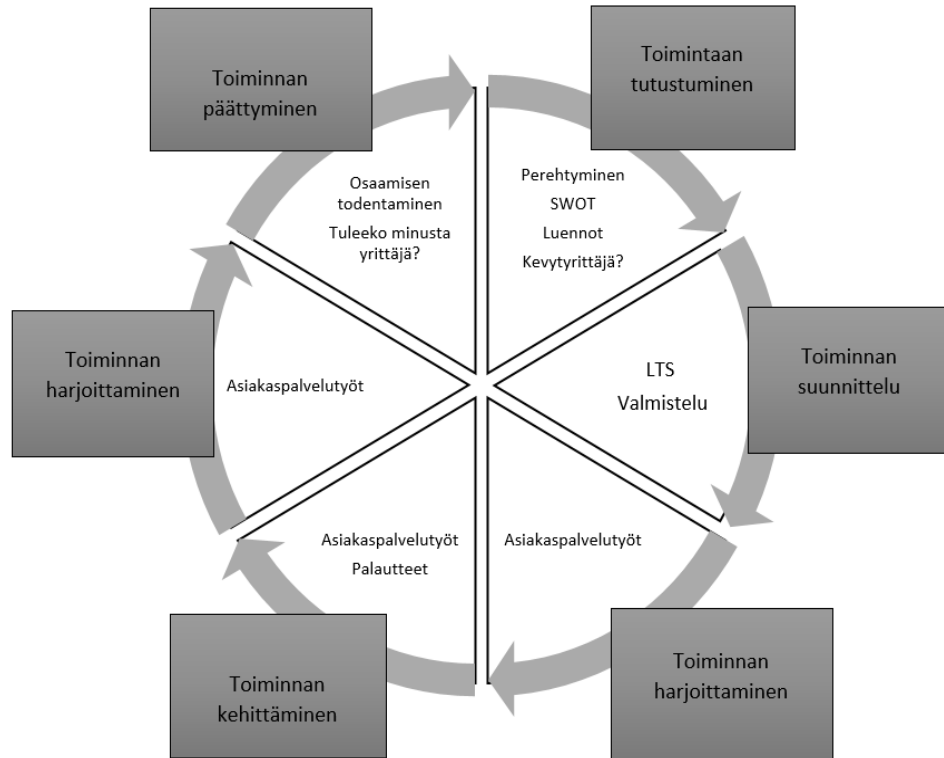
OPINTOSOSIAALISET ETUUKSET

- SELVITÄ TUKIESI TULORAJAT ETUUDEN MAKSAJALTA

Kuvio 6: Opiskelijan muistilista kevytyrittäjämäisessä toiminnassa

7.2 Hius- ja kauneudenhoitoalan kevytyrittäjämäisen toiminnan toteutusmalli

Kehittämistyön tuotoksena ja kevytyrittäjämäisen toiminnan reunaehtojen selvityksen perusteella yrittäjyysopetuksen menetelmäksi on kehitetty Opiskelija Kevytyrittäjänä - toteutusmalli, joka perustuu hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkinnon tutkinnon osiin ”Yritystoiminnan suunnittelu” ja ”Yrityksessä toimiminen”.

Kuvio 7: Opiskelija Kevytyrittäjänä -toteutusmalli (Lundahl 2020)

Kevytyrittäjämäinen toiminta toteutetaan tutkinnon osien, ”Yritystoiminnan suunnittelu” ja ”Yrityksessä toimiminen” opiskelun yhteydessä. Tutkinnon osien opiskelemista suositellaan tapahtuvaksi viimeisimpinä opiskeluajan opintoina. Opiskelijan ammatillisen osaamisen kehittyminen voidaan todentaa aiempien tutkinnon osien suorituksen kautta. Tämä varmistaa alakohtaisen työ tekemisen, hoitopalveluiden osaamisen ja hallinnan tason sekä tarjoaa mahdollisuuden harjoittaa kevytyrittäjämäistä toimintaa. Opiskelijan alakohtaista osaamista kehitetään hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyyden kontekstissa ja samalla kevyt- ja sopimusyrittäjyys lisäävät opiskelijan henkilökohtaista tulovirtaa, joka nostaa opiskelumotivaatiota.

Opiskelijan kevytyrittäjämäinen toiminta tapahtuu lähikontaktituntien, itsenäisen opiskelun ja oppilaitoksessa tapahtuvan asiakaspalvelun kautta. Toimintaympäristöinä käytetään oppilaitoksen asiakaspalvelutiloja, oppilaitoksen verkko-opetusympäristöjä ja opiskelijan valitsemissa digitaalisia sovelluksia. Yrittäjyysopetukseen sovelletaan 70-20-10 -mallia (Eichingerin ja Lompardo 1996), joka pyritään toteuttamaan 65-20-15 toimintasuhteilla. Tarkoituksena on varmistaa opiskelijan osaamisen kertyminen ohjausta lisäämällä. Suhdelukua voidaan muuttaa opiskelijan ohjaustarpeiden mukaisesti.

Opiskelija Kevytyrittäjänä - toteutusmalli aloitetaan *toimintaan tutustuminen* -jaksosta, joka koostuu aihealueeseen orientoimisesta ja käsitteeseen perehtymisestä. Aloitusjakso pohjautuu tiedonhankintaan erilaisten materiaalien ja asiantuntijaluentojen kautta sekä niiden perusteella tapahtuvaan yrittäjyysosaamisen arviointiin. Tämän pohjalta opiskelija toteuttaa kehittämissuunnitelmansa. *Toiminnan suunnittelu*-jakso sisältää yrityksen toiminnan suunnittelua ja siihen liittyviä perustamistoimia kevytyrittäjyyden kontekstissa. Opiskelija hankkii tietoa yritystoiminnasta ja soveltaa osaamistaan tekemällä liiketoimintasuunnitelman (LTS) tulevasta yritystoiminnastaan. LTS esitellään ja palautteen perusteella toimintaa kehitetään tarpeen vaatiessa. Opiskelija lähtee toteuttamaan tehdyn suunnitelman pohjalta valmisteluja, kuten sopimukset yhteistyökumppaneiden kanssa, markkinointitoimenpiteet, digitaalisen ajanvarauksen, budjetoinnin ja kannattavuuslaskelman tulevia asiakaspalvelutöitä varten.

Toiminnan harjoittaminen -jakso toteutetaan pääsääntöisesti oppilaitoksen asiakaspalvelussa ja mahdollisina ulkopuolisina työkeikkoina. Opiskelijan työ koostuu erilaisista asiakaspalvelutöistä, kuten kauneudenhoito- ja parturi-kampaamopalveluista, laskutuksesta ja raportoinnista. Opiskelija tekemien yhteistyösopimusten perusteella toteutuneista asiakastöistä maksetaan sopimuksen mukaiset kulukorvaukset, sopimusyrittäjyyttä mukaillen, jotka perustuvat oppilaitoksen tilojen, tuotteiden ja laitteiden sekä markkinointikanavien ja ajanvarausjärjestelmän käyttöön. Laskutuspalveluyritys toteuttaa asiakkaiden laskutuksen, asiakkaan maksaman korvauksen työn suorittajalle ja ennakonpidätyksen verottajalle palvelumaksua vastaan.

Toiminnan kehittäminen -jakso koostuu asiakaspalvelutöiden, asiakkaiden palautteen, kannattavuuden sekä raportoinnin perusteella tapahtuvista huomioista. Opiskelijan yritystoiminnan kehittäminen toteutetaan pääosin markkinoinnin, palvelutarjonnan, hinnoittelun ja tulovirran seuraamisen kautta. Lisäksi opiskelijan tulee tarkkailla henkilökohtaista tulorajaa ja tehdä muutoksia toimintaan tarpeen vaatiessa. Saatujen tietojen ja toiminnan muutoksien perusteella opiskelija jatkaa *toiminnan harjoittaminen* -jaksoa. *Toiminnan päättymisen* -jakson aikana opiskelija todentaa osaamisensa raportoimalla ja esittelemällä kevytyrittäjämäisestä toiminnasta saadut kokemukset. Yhteistyösopimus oppilaitoksen kanssa raukeaa ja kevytyrittäjämäinen toiminta päättyy oppilaitoksessa. Opiskelijan on mahdollista jatkaa toimintaansa muuttamalla liiketoimintasuunnitelmaa ja sopimusyrityspaikkaa tai aloittaa alakohtainen yrittäjyys valitsemallaan yritysmuodolla.

Opiskelija toimii kevytyrittäjämäisen toiminnan aikana vuorovaikutuksessa asiakkaiden, toisten opiskelijoiden, opettajien ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Kokemuksien, tiedon ja osaamisen jakaminen vahvistaa ammatillista sekä yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelija saa toiminnastaan jatkuvaa palautetta, joka antaa mahdollisuuden kehittää ja muokata kevytyrittäjämäistä toimintaa. Yrittäjämäisen toiminnan, palautekeskusteluiden, esitysten ja raportoinnin kautta opiskelija todentaa ammatillisen osaamisensa tason. Kevytyrittäjämäinen toiminta on opiskelijan toteuttama projekti, jonka arviointi pohjautuu jatkuvaan näyttöön.

8 Johtopäätökset

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tavoitteena oli pyrkiä selvittämään kevytyrittäjämäiseen toimintaan liittyviä vaatimuksia ja kehittämään hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyysopetukseen kevytyrittäjyyteen pohjautuva toteutusmalli. Kehittämistyön tarkoituksena oli selvittää opiskelijan mahdollisuuksia toimia kevytyrittäjänä sekä integroida kevytyrittäjämäinen toimintamalli hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyysopetukseen. Lähtökohtana kehittämistyölle oli kehittää hius- ja kauneudenhoitoalan yritystoiminnan opiskelua realistisemmaksi, alakohtaista pääsääntöistä työllistymistapaa mukaillen. Yrittäjyysnäkökulma opetuksessa tulee olla sidottu alakohtaiseen toimintaan, jolloin opiskelijan yrittäjyysosaaminen kehittyy ja valmiudet siirtymään alakohtaiseksi yrittäjäksi madaltuu. Konstruktivistista näkökulmaa ja opetus- ja kulttuuriministeriön (2017b) yrittäjyyslinjauksia mukaillen Steve Jobsin jääkiekkovertauskuvaa ”Älä mene sinne, missä kiekko on, vaan sinne, mihin se on menossa.” voisi ohjata näkökulmaa uuden yrittäjyysopetusmenetelmän suunnittelussa.

Tietoperustassa käsiteltyjä teemoja hyödynnettiin kehittämistyössä. Työn ja koulutuksen muuttumisen, yrittäjyysnäkökulmien ja työelämälähtöisen yrittäjyysopetuksen sisällön tarkastelemisen kautta päädyttiin suunnittelemaan yrittäjyysopetusmenetelmä kevytyrittäjämäisen opetuksen toteutusmallin pohjaksi. Menetelmä kehitettiin hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkinnon yrittäjyysopetuksen tutkinnon osien ”Yritystoiminnan suunnittelu” ja ”Yrityksessä toimiminen” integroimisen kautta tietoperustassa esiintyvien pedagogisiin malleihin. Pedagogisina menetelminä käytettiin LbD-menetelmää (Raij 2007), 70-20-10 -malliin (Eichingerin ja Lompardo 1996) sekä Kolbin (1984) kokemuksellisen oppimisen mallia. Toteutusmalli suunniteltiin työelämälähtöiseksi, hius- ja kauneudenhoitoalan pääasiallista yrittäjyysmuotoa jäljitteleväksi ja opiskelijan yrittäjyysvalmiuksia tukevaksi. (Kuvio 4). Menetelmää sovellettiin kevytyrittäjämäisen toiminnan vaatimuksien mukaiseksi.

Tämän kehittämistyön tutkimuksellista osuutta lähestyttiin konstruktivisella näkökulmalla. Tutkimuksellisessa osuudessa käytettiin kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä ja hyödynnettiin tietoperustaa yrittäjyysopetuksen toteutusmallin kehittämisessä. Laadullisiksi tutkimusmene-

telmiksi valikoitiin dokumentti- ja haastatteluanalyysit. Opiskelijan kevytyrittäjämäisen toiminnan mahdollisuutta ja kevytyrittäjänä toimimisen vaatimuksia tarkasteltiin dokumenttianalyysin keinoin. Kehitetystä kevytyrittäjämäisestä yrittäjyysopetus toteutusmallista saatiin palautetta haastatteluanalyysin avulla. Sisällönanalyysin keinoin saatiin jäsenneiltyä aineistoa johtopäätöskien tekemistä varten.

Opiskelijan kevytyrittäjämäistä toimintaa selvitettiin dokumenttianalyysin avulla. Dokumentteiksi valikoituivat laskutuspalveluyrityksien internet-sivut ja julkisten tahojen sekä viranomaisten tiedonannot ja ohjeet. Menetelmän kautta aineistot saatiin tutkittavaan muotoon. (Taulukko 2, taulukko 3.) Sisällönanalyysiä hyödynnettiin lopulliseen ja valikoituneeseen aineistoon ja tuloksien pohdintaa, johtopäätöskien tekemistä varten. (Taulukko 4.) Haastatteluanalyysin avulla selvitettiin kehitetyn yrittäjyysopetuksen toteutusmallin soveltuvuutta yrittäjyysopetukseen hius- ja kauneudenhoitoalalla. Haastattelut toteutettiin lähes avoimina teemahaastatteluina, valikoituneina yksilö- ja ryhmähaastatteluina. Litteroitu aineisto ryhmiteltiin teemojen ja tyypittelyn mukaisesti kahteen taulukkoon (Taulukko 5, taulukko 6.) Sisällönanalyysin keinoin valikoitunut aineisto jäsennettiin johtopäätöskien tekemistä varten (Taulukko 7.)

Opiskelijan mahdollisuuksista toimia kevytyrittäjämäisesti löydettiin vähän selkeää ja tutkimuksellista dataa. Suomen Yrittäjien sekä Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otuksen yhteistyössä tekemä Opiskelijasta yrittäjäksi 2019- kyselyssä painotettiin ja kartoitettiin opiskelijayrittäjyyttä ja yrittäjyshalukkuutta yleisellä tasolla. Opiskelijan mahdollisuuksista toimia kevytyrittäjämäisesti saatiin tässä kehittämistyössä dokumentti- ja sisällönanalyysin kautta.

Saatujen tuloksien ja päätelmien perusteella päädyttiin johtopäätöksiin, jonka mukaan opiskelija voi toimia kevytyrittäjämäisesti, huomioiden toiminnan vaatimuksia ja kehitetty yrittäjyysopetuksen toteutusmalli soveltuu opetuskäyttöön. Opiskelijan kevytyrittäjämäisen toiminnan vaatimuksiksi pääteltiin henkilökohtaisen verotuksen, opintososiaalisten etuuksien ja yritystoimintaan liittyvät huomiot sekä yhteistyökumppaneiden osallisuus toimintaan. (Taulukko 8.) Yrittäjyysopetuksen toteutusmalli koettiin soveltuvan hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyysopetukseen. Toteutusmenetelmä koettiin työelämälähtöiseksi ja siirrettäväksi myös muihin ammatillisiin perustutkintoihin yrittäjyysopetukseen. Opiskelijan ammatillisten valmiuksien huomiointi ja oppimisprosessin kesto koettiin tärkeiksi. Kehittämiskohteena nähtiin toteutuksen integrointi muihin alakohtaisiin tutkinnon osiin. (Taulukko 7.)

Tietoperustassa käytetyistä tutkimuksista saatua tietoa sovellettiin työelämälähtöisen ja uuden yrittäjyysopetuksen toteutusmallin suunnittelussa ja kehittämisessä. OECD (2020) julkaisun Continuous learning in working life in Finland perusteella koulutuksen tulee kehittyä työ-

elämäntarpeiden mukaisesti ja koulutustarjonnan tulee olla monipuolisempaa Suomessa. Pedersen ym. (2017, 85-86) mukaan yhteiskunnan kehityksen tukemiseksi koulutuksen muutostarpeet koetaan tarpeellisiksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön (2017a) asettamien yrittäjyyslinjausten mukaan työelämän osaamistarpeet on huomioitava koulutuksen kehittämisessä. Yrittäjyysnäkökulman laajentaminen toteutetaan yrittäjyysopetuksen muutoksen kautta. (Laine & Hämäläinen 2015; Tunstall 2018.) Yrittäjämäisen asenteen ja yrittäjämäisen toiminnan koetaan olevan yksilöiden tärkeimpiä vaikuttajia yksilön itseohjautuvaan ja aktiiviseen toimintaan elämää varten (Laine & Hämäläinen 2015; Arpiainen ym. 2013). Ruskovaara ym. (2011) mukaan yrittäjyystaidot integroidaan opetussuunnitelman sisälle. Yrittäjämäisen toiminnan- ja ajattelukyvyyn kautta synnytetään luovuutta, jonka avulla kehitetään uusia innovaatioita (Dino 2015.) Tietoperustan voidaan nähdä puoltavan kevytyrittäjämäiseen toimintaan perustuvan yrittäjyysopetusmenetelmän kehittämistä.

Tietoperustaa hyödynnettiin uuden yrittäjyysopetusmenetelmän kehittämisen tarpeeseen. Alakohtaisesta yrittäjyydestä ja yrittäjyysopetuksesta ei havaittu olevan tieteellistä dataa. Yrittäjyysopetuksen toteutusmallin kehittämisessä käytettiin aiempia tietoja alakohtaisesta yrittäjyydestä (Fischer 2019) ja Opetushallituksen (2020) määritelmiä työelämälähtöisestä oppimisesta ja sen kehittämisestä. Kehittämistyön tuloksena tuotettiin työelämälähtöinen, hius- ja kauneudenhoitoalan pääsääntöistä työllistymismuotoa soveltava yrittäjyysopetuksen toteutusmalli, joka nimettiin Opiskelija Kevytyrittäjänä -malliksi.

9 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön aihe pohjautui 13-vuoden yrittäjyysopetus kokemukseen ja henkilökohtaiseen mielenkiintoon pyrkiä kehittämään hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyysopetusta. Kehittämistyö perustuu konstruktiiviseen lähestymistapaan. Konstruktiivinen tutkimusote nähdään uutta luovana, kehittävänä ja konkreettisen tuotoksen toteutumisena. Yrittäjyysopetusmallin kehittäminen perustui henkilökohtaiseen yrittäjyysopetuskokemukseen ja kolmen pedagogisen opetusmenetelmän synteisiin, joita yhdistää kokemuksellinen ja työelämälähtöinen oppiminen. Pedagogisten mallien synteesi integroitiin hius- ja kauneudenhoitoalan tutkinnon osiin ”Yritystoiminnan suunnittelu” ja ”Yrityksessä toimiminen”.

Kehittämistyön tietoperustassa hyödynnettiin tieteellistä lähdekirjallisuutta, tutkimusartikkeleita, väitöskirjoja ja alakohtaista tietoa. Kehittämistyön tietoperustan taustoiksi valikoituvat työelämän ja koulutuksen muutostarpeet, yrittäjyys, hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyys, kevytyrittäjyys, yrittäjyysopetus ja työelämälähtöinen oppiminen.

Kehittämistyöhön valikoituneessa tietoperustassa päädyttiin tarkastelemaan yleisesti yhteiskunnan työelämän vaatimuksia ja siihen liittyvää työn muuttumisen murrosta. Tulevaisuuden

työ koetaan vaikeaksi ymmärtää ja työn jatkuva muutos turhauttaa yksilöitä. Yrittäjyysnäkökulman vahvistaminen koulutuksessa koetaan olevan tärkeimpiä vaihtoehtoja työn muutoksen ja oman toiminnan hallitsemisessa. Yksilötasolla yrittäjämäinen asenne ja yrittäjyystaidot edistävät kansalaisten mahdollisuutta kehittyä aktiivisiksi toimijoiksi. Yrittäjyyskasvatus osana koulutusjärjestelmää nähdään olevan keino yrittäjyystaitojen kehittymiselle.

Yrittäjyyskäsite voidaan havaita laaja-alaiseksi ja monitieteiseksi. Yrittäjyyteen liitetään ulkoisen toimimisen lisäksi yksilön henkilökohtaiset asenteet, ominaisuudet ja kyvyt, jotka koetaan yksilön ja yhteiskunnallisen kehittymisen kannalta välttämättömiksi. Yrittäjyyteen liitetään asenteellista, itseohjautuvaa ja yhteisöllistä toimintaa, joka tulisi sisällyttää osaksi koulutusjärjestelmää. Opiskelija Kevytyrittäjänä -mallissa opiskelijan toiminnalla tuetaan yrittäjyyttä ja sen vaatimuksia. Opiskelijan itseohjautuvaa ja aktiivista toimintaa korostetaan projektiluonteisessa, työelämälähtöisessä ja yksilön kokemuksiin perustuvassa oppimisprosessissa.

Tietoperustan valikoitumisen jälkeen lähdettiin kehittämään yrittäjyysopetuksen toteutusmallia, jossa pedagogisia malleja yhdistettiin alakohtaisen yrittäjyysopetuksen tutkinnon osiin. Tämän jälkeen kehittämistyössä lähdettiin selvittämään opiskelijan kevytyrittäjämäisen toiminnan mahdollisuuksia ja reunaehtoja sekä yrittäjyysopetuksen toteutusmallin soveltuvuutta alakohtaisessa yrittäjyysopetuksessa. Tutkimuksellisessa osiossa käytettiin kvalitatiivisia menetelmiä. Aineistonkeruu toteutettiin dokumenttien ja haastattelujen avulla, jotka analyysivaiheen kautta luokiteltiin ja abstrahoitettiin uudeksi tiedoksi. Aineistonkeruussa dokumenttien valinnassa pyrittiin etsimään lisätietoa julkisilta tahoilta ja lähes avoimiin teema haastatteluihin pyrittiin valitsemaan yrittäjyysopetuksen asiantuntijoita sekä oppilaitoksen esihenkilöitä. Tutkimusprosessissa kerrotaan tapahtumien kulku eli aineiston valinta, aineistonkeruumenetelmät, aineiston analyysit ja opinnäytetyön liitteinä esitetään aineistonkeruussa käytetyt materiaalit ja lähteet. Haastattelujen litteroinnin avulla saatiin aitoja otteita käytettäväksi analyysia varten. Kehittämistyön tuotoksiksi muodostuivat ohjeistus opiskelijalle kevytyrittäjämäisessä toiminnassa (kuvio 6) ja Opiskelija Kevytyrittäjä -malli (kuvio 7) opetuksen suunnittelua ja etenemistä varten.

Tämän opinnäytetyön haasteiksi koettiin kevytyrittäjyyden osalta tieteellisen tiedon vähäisyys. Kevytyrittäjyyden virallista määritelmää ei ole. Dokumenttianalyysin aineistonkeruu toteutettiin laskutuspalveluyritysten jakamaan tietoon ja julkisten tahojen ohjeisiin sekä tiedonantoihin. Haastattelun aineistonkeruu toteutettiin suppeammin kuin alkuperäinen toteutus oli suunniteltu. Haastatteluaineiston saaminen yrittäjyyden parissa työskenteleviltä asiantuntijoilta jäi vajaaksi. Esteiden syinä esitettiin eri tahojen kiireiset työskentelytilanteet.

Opiskelija Kevytyrittäjänä -mallista olisi saatu mahdollisesti monipuolisempaa ja tarkempaa tietoa yrittäjyysopetusmallin pilotoinnin jälkeen, kyselyillä ja haastatteluilla siinä toimijoilta.

Tämä olisi vaatinut vuoden pituisen ajanjakson lisäämisen opinnäytetyön tekemiselle. Toteutusmallin lähes avoimet haastattelut olisi ollut toteutettavissa strukturoidummin, jolloin tarkempaa aineistoa olisi mahdollisesti saatu. Haastattelujen alussa esitetty Opiskelija Kevytyrittäjänä -malli olisi voitu toteuttaa videona, jolloin se olisi ollut identtinen haastateltaville. Haastattelut olisi voinut myös toteuttaa laajemmalle osallistujamäärälle. Haastattelut toteutettiin ilman työelämässä toimijoiden, alakohtaisten yrittäjien näkemystä. Työelämässä toimijoiden haastattelut olisi voineet tuottaa uusia ideoita ja ajatuksia toteutusmallin kehittämiseen sekä lisätä oppilaitosyhteistyötä alan toimijoiden välillä.

Tämän kehittämistyön tarkoituksena oli selvittää hius- ja kauneudenhoitoalalla olevan yrittäjyysmuodon, kevytyrittäjyyden mahdollisuutta olla osana opetusta ja pyrkiä soveltamaan saatuja tuloksia yrittäjyysopetuksen kehittämiseen. Kehittämistyön lähtökohtana käytettiin opinnäytetyön tekijän tahtotilaa ja yrittäjyysopetuskokemusta. Kehittämishankkeella ei ollut toimeksiantajaa. Luonnollisesti nämä asiat voivat vaikuttaa kehittämistyön prosessiin ja sen etenemiseen.

Kehittämistyössä käytetty aineisto, aineistonkeruu ja aineiston analyysi toteutettiin tutkimukseen tarkoitetuilla menetelmillä. Tietoperustana hyödynnettiin laajasti painettuja ja sähköisiä lähteitä ja vertaisarvioituja artikkeleita, tutkimuksia sekä väitöskirjoja. Lähteiden valinnassa pyrittiin huomioimaan niiden ajankohtaisuus. Lähdemateriaaliksi valikoitiin myös kansainvälistä aineistoa.

Tässä kehittämistyössä tarkasteltiin hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyyden muotoutumista ja alan yrittäjyysopetuksen kehittämistä. Vallitseva alakohtainen työllistymiskeino on pääsääntöisesti yrittäjyys, joka toteutuu liikkeenharjoittajana tai sopimus-, vuokratuoli- ja kevytyrittäjänä. Alan ammattilaiseksi opiskelevalle tulisi tarjota mahdollisuus oppia tyypillisiä, alakohtaisia yrittäjyyden toimintatapoja, jotka perustuvat työelämälähtöisyyteen eli käytössä oleviin yrittäjyyden muotoihin. Toteutusmallin kehittämisen perusteena käytettiin kevytyrittäjämäisen toiminnan soveltamista alakohtaiseen yrittäjyysopetukseen, joka toteutetaan työtä tekemällä. Yhteiskunnallisesti tarkasteltuna Opiskelija Kevytyrittäjä- malli edistää hius- ja kauneudenhoitoalalle työllistymistä, itsensä työllistämistä ja yrittäjänä toimista sekä vähentää samanaikaisesti alakohtaista työttömyyttä.

Työn opinnollistamisen mahdollisuus hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyysopetuksessa tulisi olla jatkuvaa. Asiakastöiden tekeminen asiakkaille ja aitoa työympäristöä muistuttavassa oppimisympäristössä tarjoaa työelämälähtöiset työskentelymahdollisuudet ja toimii esimerkkinä alalla työskentelystä. Opiskelija Kevytyrittäjämäisessä -mallissa opetus toteutuu työelämän tarpeiden ja vaatimusten ehdoilla. Opiskelijan käden- ja asiakaspalvelutaidot kehittyvät käytännön asiakastöitä tekemällä. Ammatillinen osaaminen lisääntyy ja syventyy monella ta-

solla. Työelämän näkökulmasta tarkasteltuna Opiskelija Kevytyrittäjänä -mallin avulla edistetään alakohtaisen substanssiosaamisen kehittymistä. Valmistuneet opiskelijat tulevat olemaan valmiimpia hallitsemaan asiakastyöskentelyn ja vaaditut kädentaidot.

Kvalitatiivisen menetelmän, haastattelu- ja sisällönanalyysin tuloksien perusteella Opiskelija Kevytyrittäjänä - malli koettiin toteutuskelpoisena, työelämälähtöisenä ja alakohtaista yrittäjyysnäkökulmaa lisäävänä hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyysopetuksessa. Mallin koettiin tarjoavan hyötyjä ja mahdollisuuksia yrittäjyysnäkökulmasta tarkasteltuna yrittäjyysopetuksen toimijoille. Toteutusmallin integroiminen ja soveltaminen muiden ammatillisten perustutkintojen yrittäjyysopetukseen nähtiin olevan mahdollista.

Tässä kehittämistyössä Opiskelija Kevytyrittäjänä -mallissa toteutus suunniteltiin hius- ja kauneudenhoitoalan kontekstissa. Toteutusmallia voidaan käyttää hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkintoa tarjoavissa oppilaitoksissa yhtenä yrittäjyysopetuksen menetelmävaihtoehtona perinteisen yrittäjyysopetuksen rinnalla. Opiskelijat, joilla osaamisen kehittyminen on nopeampaa tai aiempaa osaamista voidaan hyödyntää opintojen nopeuttamiseksi pystyvät edistämään opintojaan. Mikäli kansalliset hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkintoa tarjoavat oppilaitokset lähtevät toteuttamaan toteutusmallia alakohtainen hyöty moninkertaistuu.

Ammattialan yrittäjyysopetuksen integrointi Opiskelija Kevytyrittäjänä - malliin haastaa opettajia ja oppilaitoksia kehittämään ja uudistamaan ammatillista osaamista sekä pedagogisia menetelmiä. Yrittäjyysopetuksen tulee kehittyä valtakunnallisesti asetettujen yrittäjyyslinjauksien mukaisesti. Toteutusmallin kautta tarjotaan mahdollisuutta kehittää opettajien pedagogisia taitoja.

Kehittämistyön tuloksena syntynyt Opiskelija Kevytyrittäjänä -malli tullaan pilotoimaan oppilaitosorganisaation toiveesta hius- ja kauneudenhoitoalalla. Mallin koettiin olevan siirrettävissä ja hyödynnettävissä yrittäjyysopetusmenetelmänä hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkintoa järjestävissä oppilaitoksissa. Toteutusmalli on myös hyödynnettävissä muihin ammatillisiin perustutkintoihin ja ammattitutkintoihin, joissa mikroyrittäjyys nähdään ammattialan pääsääntöisenä työllistymiskeinona.

Valtakunnallisesti tehtyjen kehittämistoimien ja tutkimuksien mukaan yrittäjyyskasvatuksen tulisi olla osana oppimista oppiasteista riippumatta. Tutkimustuloksien mukaan yrittäjyysopetus ei ole ollut riittävää ja siirtyminen valmistumisen jälkeen työelämään yrittäjäksi koetaan haasteellisenä. Opiskelija Kevytyrittäjänä -mallin kautta lisätään yksilöiden yrittäjyystaitojen ja yrittäjyyden kehittymistä.

Koulutuksen kehittäminen koetaan tuottavaksi investoinniksi yhteiskunnallisesti. Tällä hetkellä ammatillisen koulutuksen työpaikalla tapahtuvan oppimisen muotoina toteutetaan kou-

lutussopimusta ja oppisopimusta. Työn muuttuminen ja itsensä työllistäminen nähdään tulevaisuuden työn tekemisen mallina. Osaajia ja asiantuntijoita tuotetaan koulutuksen avulla työmarkkinoille. Opiskelija Kevytyrittäjänä -mallia jatkokehittämällä hanketoimintana yhteistyössä yrittäjyyskasvatusta ja -opetusta kehittävän tahon kanssa mahdollistettaisiin kevytyrittäjämäisen toiminnan soveltaminen vaihtoehtoiseksi työpaikalla tapahtuvan oppimisen muodoksi.

Lähteet

Painetut

- Aaltonen, M. 2019. Huomisen yhteiskunta - olosuhteet hyvinvoinnille. Helsinki: Alma Talent.
- Ahvenniemi, R. 2018. Mental management: käsikirja uuden työelämän kohtaamiseen. Seinäjoki: Bookcover.
- Achtenhagen, L. & Johannisson, B. 2018. The reflexivity grid. Teoksessa Berglund, K., Verduijn, K. & Achtenhagen, L. 2018. Revitalizing entrepreneurship education: adopting a critical approach in the classroom. Abingdon, Oxon; New York: Routledge.
- Berninger, K., Lovio, R., Temmes, A., Jalas, M., Kivimaa, P. & Heiskanen, E. 2017. Suomi seuraaville sukupolville - taloudellisten murrosten käsikirja. Helsinki: Into Kustannus Oy.
- Brunila, K. & Mononen-Batista Costa, S. 2010. Tiedon, työllisyyden, osaamisen, yrittäjyyden ja tasa-arvon eurooppalainen Suomi. Teoksessa Komulainen, K., Keskitalo-Foley, S., Korhonen, M. & Lappalainen, S. 2010. Yrittäjyyskasvatus hallintana. Tampere: Vastapaino.
- Haapala, L. 2016. Joustava työ, epävarma elämä. Helsinki: Like.
- Hakkarainen, K., Lonka, K. & Lipponen, L. 2004. Tutkiva oppiminen: järki, tunteet ja kulttuuri oppimisen sytyttäjinä. 6., uudistettu painos. Porvoo; Helsinki: WSOY.
- Hiltunen, E. 2019. Tulossa huomenna: miten megatrendit muokkaavat tulevaisuuttamme. Jyväskylä: Docendo.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 22., uudistettu painos. Porvoo: Bookwell Oy.
- Ilmoniemi, M., Järvensivu, P., Kyläkallio, K., Parantainen, J. & Siikavuo, J. 2009. Uuden yrittäjän käsikirja. Hämeenlinna: Karisto.
- Kakouris, A. & Georgiadis, P. Analysing entrepreneurship education: a bibliometric survey pattern. Teoksessa Borsella, R. 2018. Entrepreneurship: theory, processes and practice. 2018. Forest Hills, NY: Willword Press.
- Kangas, M., Kopisto, K. & Krokfors, L. 2016. Tulevaisuuden koulussa opitaan kaikkialla, yhdessä ja luovasti - elämää varten. Teoksessa Cantell, H. & Kallioniemi, A. 2016. Kansankyntilä keinulaudalla: miten tulevaisuudessa opitaan ja opetetaan? Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kupias, P. & Peltola, R. 2019. Oppiminen työssä. Helsinki: Gaudeamus.

Lonka, K. & Vaara, L. 2016. Yksin tekemisestä yhdessä tekemiseen. Teoksessa Cantell, H. & Kallioniemi, A. 2016. Kansankynttilä keinulaudalla: miten tulevaisuudessa opitaan ja opetetaan? Jyväskylä: PS-kustannus.

Manninen, J, Koivunen, A & Passi, S 2007, Oppimista tukevat ympäristöt: Johdatus oppimis-ympäristöajatteluun. Helsinki: Opetushallitus, Helsinki. Manninen, J. 2007. Oppimista tukevat ympäristöt: johdatus oppimisympäristöajatteluun. Helsinki: Opetushallitus.

Niemi, H. 2016. Erinomaisuus, sitoutuminen ja eettisyys. Teoksessa Cantell, H. & Kallioniemi, A. 2016. Kansankynttilä keinulaudalla: miten tulevaisuudessa opitaan ja opetetaan? Jyväskylä: PS-kustannus.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät - Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Pedersen, J.B., Hvid, A., Sirén, J. & Siilasmaa, R. 2017. Teknologiat: kohtaa tulevaisuus. Helsinki: Teknologiainfo Teknova Oy.

Ristimäki, K. 2004. Yrittäjyyskasvatus. Järvenpää: Yrityssanoma Oy.

Savolainen, H., Vilkkö, R., Vähäkylä, L. 2017. Oppimisen tulevaisuus. Helsinki: Gaudeamus.

Seikkula-Leino, J. 2009. Kumppanuusmalli vahvistamassa aikoja yrittäjyyskasvatukseen. Teoksessa Kansikas, J., Kyrö, P., Seikkula-Leino, J. & Paakkanen-Römer, T. Yrittäjyyskasvatuksen muotoutuva maisema - Yrittäjyyskasvatuksen identiteettiä rakentamassa. Jyväskylän yliopiston taloustieteiden tiedekunnan julkaisu 176. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Tunstall, R. 2018. Education or exploitation. Teoksessa Berglund, K., Verduijn, K. & Achtenhagen, L. 2018. Revitalizing entrepreneurship education: adopting a critical approach in the classroom. Abingdon, Oxon; New York: Routledge.

Sähköiset

Arpiainen, R., Lackeus, M., Täks, M. & Tynjälä, P. 2013. The Sources and Dynamics of Emotions in Entrepreneurship Education Learning Process. Journal of the Humanities & Social Sciences, 17 (4), 331-346. Viitattu 12.2.2020. [DOI:10.3176/tr.2013.4.02](https://doi.org/10.3176/tr.2013.4.02)

Burman, O. 2019. Oppimisilmapiirin tekijöinä ilo, psykologinen omistajuus sekä yrittäjämäinen oppiminen - oppimisen ilon rakenneyhtälömallinnus. Väitöskirja. Itä - Suomen yliopiston filosofinen tiedekunta/ Kasvatustieteiden ja psykologian osasto. Joensuu: Itä Suomen yliopisto. Viitattu 10.2.2020. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20190495>

Busines.fi. Viitattu 3.3.2019. <https://bisnes.fi/kevytyrittajyys/>

Dino, R.N. 2015. Crossing boundaries: Toward integrating creativity, innovation, and entrepreneurship research through practice. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 9 (2), 139-146. Viitattu 12.1.2020. <https://doi.org/10.1037/aca0000015>

Eläketurvakeskus. 2018. Viitattu 9.4.2020. <https://www.etk.fi/tietoa-etk-sta/etk-lyhyesti/tehtava/>

ePerusteet. 2018. Hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkinto. 2019. Viitattu 26.4.2020. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/6728280/reformi/rakenne>

Eskelinen, H. & Saleva, A. 2016. Sesonkiyrittäjyys Keski-suomalaisten mikroyrittäjien kokemana. Pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto, kauppakorkeakoulu. Viitattu 27.2.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201607053470>

Evangelische Schule Berlin Zentrum. 2020. Viitattu 20.2.2020. <https://www.ev-schule-zentrum.de/>

Fischer, M. 2019. Ennakoivan sopimisen työkalupakki hius- ja kauneudenhoitoalalle. Opinnäytetyö. Laurea ammattikorkeakoulu. Viitattu 1.12.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019060314436>

Haikkola, L & Myllyniemi, S. 2020. Nuorisobarometri 2019. Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura, Nuorisotutkimusverkosto, Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 20.4.2020. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2020/04/Nuorisobarometri_2019-netti.pdf

Hannula, H. 2015. Yrittäjyyskasvatus ammatillisen opettajankoulutuksen opetussuunnitelmassa. Tapaustutkimus HAMK Ammatillisessa opettajakorkeakoulussa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Viitattu 13.2.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9892-3>

Heinonen, O.-P. 2020. Opetushallituksen pääjohtajan podcast haastattelu 12.1.2020. Work goes happy. Viitattu 28.2.2020. <https://anchor.fm/work-goes-happy/episodes/Jatkuva-oppiminen-on-keskeisin-muutoksessa-selviytymisen-ulottuvuus---Haastattelussa-Opetushallituksen-pjohtaja-Olli-Pekka-Heinonen-ea4p8d>

Henriksson, K., Korhakangas, M. & Mantere, P. 2014. Kehittämispohjaisen oppimisen sovellus peruskouluille: LbD4All-opas. Laurea-ammattikorkeakoulu julkaisusarja 26. Viitattu 23.4.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016070613556>

Järventaus, J. & Kekäläinen, H. 2018. Uudistuva työ ja yrittäjyys - visioista toteutukseen. Ehdotus yrittäjyyden edistämisen strategiseksi toimenpideohjelmaksi vuosille 2018-2028. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 27/2018. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 28.2.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-340-5>

Kansaneläkelaitos 2020. Viitattu 8.4.2020. <https://www.kela.fi/opiskelijat>

Koramo, M., Keinänen, J., Oosi, O. & Wennberg, M. 2017. Itsensätyöllistäminen ja jakamistalous työelämän murroksessa. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 13/2017. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 27.2.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-201-9>

Kotila, H., Mäki, K., Vanhanen-Nuutinen, L., Moisio, A., Pettersson, A. & Aura, P. 2016. Opi työssä: uusia toimintamalleja opintojen aikaisen työn opinnollistamiseen. Helsinki: Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Viitattu 26.2.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-6619-87-3>

Kuoppala, E. & Hytinkoski, P. 2013. Hiutaleita KINOSTamassa: Oppilaitosten innovaatiotoimintaMikkelin ammattikorkeakoulu. Viitattu 23.2.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-588-392-6>

Kuuskorpi, M. 2012. Tulevaisuuden fyysinen oppimisympäristö: käyttäjälähtöinen muunneltava ja joustava opetustila. Väitöskirja. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta. Turun yliopisto. Viitattu 21.2.2020. <https://laurea.finna.fi/Record/3amk.162264>.

Laine, K. & Hämäläinen, R. 2015. Collaborative business planning in initial vocational education and training. Journal of Vocational Education & Training, 67 (4), 497-514. Viitattu 12.2.2020. [DOI: 10.1080/13636820.2015.1063000](https://doi.org/10.1080/13636820.2015.1063000).

Lukka, K. 2014. Konstruktiivinen tutkimusote. Viitattu 28.4.2020. <https://metodix.fi/2014/05/19/lukka-konstruktiivinen-tutkimusote/>

Möttönen, T. 2019a. Yrittäjät Suomessa - Elinkeinovapaudesta yrittäjyysyhteiskuntaan. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 268. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 23.2.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-533-3>

Möttönen, T. 2019b. Yrittäjyyskasvatuksen historialliset juuret. Teoksessa Römer-Paakkanen, R., Suonpää, M. & Hermiö, A. Yrittäjyyskasvatuksen kaari Lapsuudesta tulevaisuuden työhön. Haaga-Helien julkaisut 12/2019. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Viitattu 24.2.2020. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/67748/1/Mottonen_Yrittajyyskasvatus.pdf

Omapaja. Viitattu 27.2.2020. <https://omapaja.fi/>

Oosi, O., Jauhola, L., Kortelainen, J., Luukkonen, T. & Karinen, R. 2020. Nuorten tulospersuutiset hankinnat - Tuloksellisuustutkimus. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 4/2020. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 5.2.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-491-4>

Opetushallitus 2020. Viitattu 9.4.2020. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tyoelama-oppiminen>

Opetusministeriö. 2009. Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat. Opetusministeriön julkaisuja. Viitattu 24.2.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-485-679-9>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017a. Tulevaisuuden työ on yhä enemmän yrittäjyyttä - koulutuksen yrittäjyyslinjaukset julki. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu. Viitattu 28.2.2020. <https://minedu.fi/documents/1410845/4363643/yrittajyyslinjaukset-koulutukseen-okm-2017.pdf/dd81b6e7-888e-45e4-8c08-40d0d5a5277e/yrittajyyslinjaukset-koulutukseen-okm-2017.pdf>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017b. Viitattu 3.3. 2020. <https://minedu.fi/amisreformi>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019. Viitattu 3.3.2020. https://minedu.fi/avustukset/avustus/-/asset_publisher/valtiovavustukset-nuorten-yrittajyys-talous-ja-tyoelamataitojen-edistamine-1

Ora-Hyytiäinen, E. 2009. Learning by developing - toimintamalli ja arvioinnin haasteet. Laurea-ammattikorkeakoulu julkaisusarja B 32. Viitattu 23.4.2020. <http://www.urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016070413507>

Organization for Economic CO-operation and Development. 2020. Continuous learning in working life in finland. Viitattu 23.2.2020. <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/2ffcffe6-en/index.html?itemId=/content/publication/2ffcffe6-en>

Oyegoke, A. 2011. The constructive research approach in project management research. International journal of managing projects in business. 4 (4), 573-595. United Kingdom. Emerald Group Publishing Limited. Viitattu 4.5.2020. <https://doi.org/10.1108/17538371111164029>

Pohjola, M. 2020. Teknologia, investoinnit, rakennemuutos ja tuottavuus - Suomi kansainvälisessä vertailussa. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 5/2020. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 5.2.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-492-1>

Poikela, E. 2005. Osaaminen ja kokemus: työ, oppiminen ja kasvatusta. E-kirja. Tampere: Tampereen Yliopistopaino. Viitattu 24.4.2020. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/95384/osaaminen_ja_kokemus_2005.pdf?sequence=1

Poikela, E. & Poikela, S. 2005. Ongelmista oppimisen iloa: Ongelmaperustaisen pedagogiikan kokeiluja ja kehittämistä. E-kirja. Tampere: Tampereen Yliopistopaino. Viitattu 24.4.2020. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/65756/951-44-6410-9.pdf?sequence=1#page=11>

Raij, K. 2007. Learning by Developing. Laurea-ammattikorkeakoulu julkaisusarja A 58. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 24.4.2020. <http://www.urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016070113480>

Raij, K. 2014a. Entrepreneurship education in the LbD action model: review. Laurea-ammattikorkeakoulu julkaisusarja 36. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 24.4.2020. <http://www.urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016070613570>

Raij K. 2014b. Learning by Developing action model. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja 36. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 23.4.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016070613570>

Ruskovaara, E., Pihkala, T., Rytkölä, T. & Seikkula-Leino, J. 2011. Entrepreneurship in Entrepreneurship Education - Practices in Finnish Basic and Secondary Education Level. 1-20. Washington. International Council for Small Business. Viitattu 23.2.2020. <https://search-proquest-com.nelli.laurea.fi/docview/922565944?pq-origsite=primo>

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysi. E-kirja. Tampere: Vastapaino. Viitattu 17.5.2020.

Rönkkö, M-L. & Lepistö, J. 2016. The craft process developing student decision making. Techne Series A, 23(1), 48-61. Research in Sloyd Education and Craft Science. Viitattu 3.3.2020. <https://journals.hioa.no/index.php/techneA/article/view/1623/1492>

Savander-Ranne, C. & Juha Lindfors. 2013. Oppimisympäristö ja oppiminen. Teoksessa Savander-Ranne, C., Lindfors, J. Lankinen, P. & Lintula, L. Kehittyvät oppimisympäristöt. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja taito-työelämäkirjat 5/2013. Helsinki: Metropolia ammattikorkeakoulu. Viitattu 23.2.2020. https://www.metropolia.fi/sites/default/files/publication/2019-11/2013_Savander_ranne_Lindfors_Lankinen_Lintula_Kehittyvat_oppimisymparistot_TAITO5.pdf

Seikkula-Leino, J. 2007. Opetussuunnitelmaudistus ja yrittäjyyskasvatuksen toteuttaminen. Opetusministeriön julkaisuja 28/2007. Opetusministeriö. Viitattu 24.2.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-485-424-5>

Sitra 2020. Megatrendit. Sitran selvityksiä 162. Viitattu 24.2.2020. <https://media.sitra.fi/2019/12/15143428/megatrendit-2020.pdf>

Stenlund, A. 2017. Yrittäjyyden tuottaminen: tavoitteena kyvykkyys, jota kilpailu edellyttää, osaaminen rakentaa ja itsenäisyys ilmentää. Väitöskirja. Lapin yliopiston kasvatustieteellinen tiedekunta. Rovaniemi: Lapin yliopisto. Viitattu 18.2.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-484-956-2>

- Suomen yrittäjät. 2020. Viitattu 26.2.2020. <https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/perustietoa-yrittajyydesta/yritysmuodot-ja-vastuut/toiminimi-eli-yksityinen>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. E-kirja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Viitattu 5.5.2020.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2020. Viitattu 15.4.2020. https://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/ammatinvalinta_koulutus/omaehtoinen_opiskelu/index.html
- Työllisyysrahasto. 2020. Viitattu 16.4.2020, <https://www.tyollisyysrahasto.fi/tyollisyysrahasto/>
- Verohallinto. 2019. Viitattu 3.3.2020. https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/tulot/ansiotulot/tyosuhteessa_vai_yrittaj/kevytyritt%C3%A4j%C3%A4/
- Verohallinto 2020. Viitattu 6.4.2020. https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/verohallinnon_esittely/verohallinnon-yksikot/
- Veronmaksajat. 2019. Viitattu 7.4.2020. <https://www.veronmaksajat.fi/luvut/Tilastot/Kulutusverot/Arvonlisavero/#8eb328a2>
- Viljamaa A., Varamäki E., Vainio A., Korsbäck A. & Sorama K. 2014 . Sivutoiminen yrittäjyys ja päätoimisuuteen kasvun tukeminen Etelä-Pohjanmaalla. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 90, Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Viitattu 27.2.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5863-83-3>
- I Love Hair. 2020. Yrittäjyys parturi- ja kampaamoalalla. Viitattu 27.2.2020. <http://ilovehair.fi/sopimusyrittaja-vai-vuokratuoliyrittaja/>
- Yritä.fi. 2020. Viitattu 26.2.2020. <https://xn--yrit-ooa.fi/toiminimi>
- Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä. Viitattu 9.4.2020. <https://www.ytj.fi/index/tietoapalvelusta.html>
- 4works Oy 2019. Viitattu 6.4.2020. <https://www.4eze.works/lite-laskutuspalvelu/#1549624594837-ed9f8758-c9d9>
- Julkaisemattomat
- Opetushallituksen asiantuntija. 2020. Puhelinkeskustelu 27.1.2020. Opetushallitus. Helsinki.
- Ojala, P. 2020. Yrittäjyyspedagogiikka webinaari 7.4.2020. Suomen yrittäjät. Helsinki.

Suomen Kosmetologien yhdistys 2020. Tuolivuokraohjeistus. Viitattu 26.2.2020.

<https://skykosmetologi.fi/>

Kuviot

Kuvio 1: Kolbin kokemuksellisen oppimisen malli mukailen (1984)	23
Kuvio 2: 70-20-10 -malli työssä oppimisessa mukailen (Kupias & Peltola 2019, 24)	27
Kuvio 3: LbD-toimintamalli (Ora-Hyytiäinen 2009).....	30
Kuvio 4: Hius- ja kauneushoitoalan yrittäjyysopetuksen tutkinnon osien integrointi pedagogisiin malleihin (Lundahl 2020)	36
Kuvio 5: Kevytyrittäjämäisen toiminnan toteutuminen yrittäjyysopetuksessa mukailen 70-20-10 työssä oppimisen mallia (Eichingerin & Lombardo 1996)	37
Kuvio 6: Opiskelijan muistilista kevytyrittäjämäisessä toiminnassa	58
Kuvio 7: Opiskelija Kevytyrittäjänä -toteutusmalli (Lundahl 2020).....	59

Taulukot

Taulukko 1: Hius- ja kauneudenhoitoalan yrittäjyysopetuksen tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset (ePerusteet 2019)	35
Taulukko 2: Dokumenttianalyysin ensimmäisen vaiheen aineiston kriteerit	46
Taulukko 3: Dokumenttianalyysin toisen vaiheen aineiston kriteerit.....	48
Taulukko 4: Kevytyrittäjyyden vaatimuksia opiskelijan näkökulmasta	48
Taulukko 5: Haastatteluanalyysin ensimmäinen vaihe	52
Taulukko 6: Haastatteluanalyysin toinen vaihe.....	53
Taulukko 7: Opiskelija Kevytyrittäjänä -toteutusmallin ominaisuuksia	54
Taulukko 8: Kevytyrittäjämäisen toiminnan vaatimuksia.....	58

Liitteet

Liite 1: Dokumenttianalyysin aineistonkeruu	79
Liite 2: Opiskelija Kevytyrittäjänä -mallin esittelydiat	81

Liite 1: Dokumenttianalyysin aineistonkeruu

Laskutuspalveluyrityksien internetsivut 11.5.2020:

Eezy <https://eezy.fi/>

Eurowork <https://eurowork.fi/>

Floy <https://www.floy.fi/>

Free-Laskutus <https://free.fi/>

Invoicery <https://www.invoicery.fi/>

Kassavirtanen <https://www.kassavirtanen.fi/>

Odeal <https://odeal.fi/>

Omapaja <https://omapaja.fi/>

OP-Kevytyrittäjä <https://op-kevytyrittaja.fi/>

Pooli <https://www.pooli.fi/>

Suomen palkkiopalvelu <https://www.palkkiopalvelu.fi/fi/>

Työt Rahaksi <https://tyotrahaksi.fi/>

Ukko.fi <https://www.ukko.fi/>

4ezeWorks <https://www.4eze.works/>

Viranomaisia ja julkiset tahot 11.5.2020

Careeria oppilaitoksen opiskelijavakuutukset (ei julkinen)

Eläketurvakeskus <https://www.tyoelake.fi/yrittajan-elaketurva/yrittajaelakkeen-maara-ja-maksut/>

KELA

opintotuki <https://www.kela.fi/opintotuki?inheritRedirect=true>

asumistuki https://www.kela.fi/opintotuki?p_p_auth=Q357QXjM&p_p_id=101&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&_101_struts_action=%2Fasset_publisher%2Fview_content&_101_returnToFullPageURL=%2Fopintotuki%3FinheritRedirect%3Dtrue&_101_assetEntryId=3820990&_101_type=content&_101_urlTitle=yleinen-asuminen-1&redirect=https%3A%2F%2Fwww.kela.fi%2Fopintotuki%3Fp_p_id%3D3%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dmaximized%26p_p_mode%3Dview%26_3_redirect%3D%252Fopintotuki%253FinheritRedirect%253Dtrue%26_3_keywords%3Dasumistuki%26_3_groupId%3D10180%26_3_struts_action%3D%252Fsearch%252Fsearch&inheritRedirect=true

Patentti- ja rekisterihallitus <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yleista/ytj.html>

TE-palvelut https://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/ammatinvalinta_koulutus/omaehtoisen_opiskelu/index.html

Työllisyysrahasto <https://www.tyollisyysrahasto.fi/uutiset/aikuiskoulutustukeen-muutoksia-1.8.2020-alkaen/>

Verohallinto

arvonlisävero https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/arvonlisaverotus/vahainen_liiketoiminta_on_arvonlisavero/

henkilökohtainen verotus <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/verokortti/opiskelija/>

Syventävät vero-ohjeet <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-haku-sivu/62252/laskutuspalveluyritysten-ja-niiden-k%C3%A4ytt%C3%A4jien-verotuskysymyksi%C3%A42/>

Liite 2: Opiskelija Kevytyrittäjänä -mallin esittelydiat

OPISKELIJA KEVYTYRITTÄJÄNÄ

Marika Lundahl 2020

TAUSTAA

Alakohtaisen yrittäjyysopetuksen tulisi toteutua itsensä työllistäjän näkökulmasta

Alakohtainen yrittäjyys

- Hius- ja kauneudenhoitoalan ammattilaisten työllistyminen toteutuu pääasiallisesti itsensä työllistämisen kautta
- Elinkeinon harjoittamisen muotoja: liikkeenharjoittaja, sopimusyrittäjä, vuokratuoliyrittäjä, kevytyrittäjä

Yrittäjyysopetus

Opetus toteutunut yleensä:

- **Liiketoimintasuunnitelma (LTS)** tai tehtävät ja työpaikalla tapahtuva oppiminen
- **NY – Vuosi yrittäjänä ohjelma** harjoitusyrityksen perustaminen, yritystoiminnan toteuttaminen ja yritystoiminnan lopettaminen

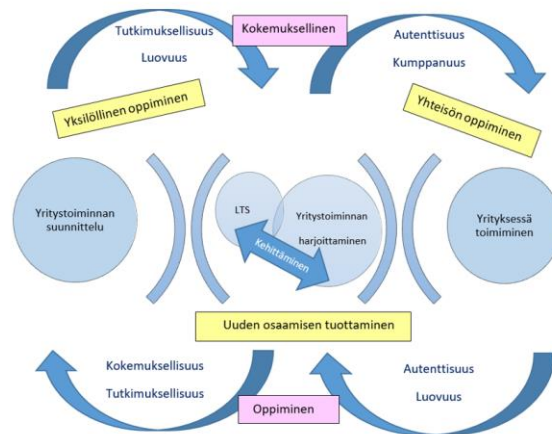
TOTEUSMALLI PERUSTUU

Pedagogiset mallit:

- Kokemuksellisen oppimisen malli (Kolb 1984)
- Työelämälähtöinen 70-20-10-malli (Lompardo & Eichingerin 1996)
- LbD- menetelmä, Learning by Developing (Raij & Laurea 2007)

Integrointi hius- ja kauneudenhoitoalan tutkinnon osiin:

- Yritystoiminnan suunnittelu 15 osp
- Yrityksessä toimiminen 15 osp

KEVYTYRITTÄJYYDEN VAATIMUKSIA

Henkilökohtaisesti huomioitavaa:

Täysi-ikäisyys -> elämäkokemus

Tulorajojen selvittäminen:

- Opintososiaaliset etuudet (KELA, TE-toimisto, työllisyysrahasto)
- Henkilökohtainen verotus

Laskutuspalveluyritys

- verokortti

Yritystoimintaan liittyvät huomiot:

- Ei Y-tunnusta

- YEL-raja 7.958,99€

- ALV- raja 10.000.00€

Laskutuspalveluyritys

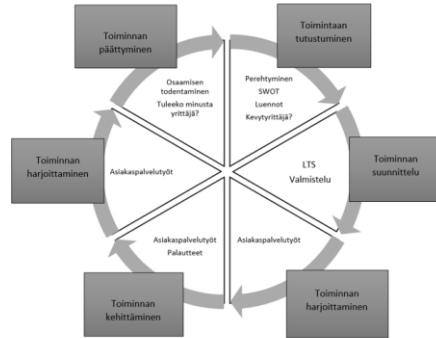
- Sopimus + laskutuskäytänteet

Oppilaitos

- Sopimus, %-osuus

Liikevaihdon tulorajan seuranta

OPISKELIJA KEVYTYRITTÄJÄNÄ TOTEUTUSMALLI

Oppimisprosessin eteneminen	Sisältö	Toteutus	Toimintaympäristö	Huomioitavaa
Toimintaan tutustuminen	Orientaatio <ul style="list-style-type: none"> • asiantuntijaluennot • Perehtyminen käsitteeseen • Sisäinen yrittäjyys, SWOT • Henkilökohtainen budjetointi • opintososiaaliset etuudet • vero-% 	Lähiopetus Itsenäinen työskentely	Oppilaitos Moodle	Tutkinnon osat <ul style="list-style-type: none"> • Yritystoiminnan suunnittelu • Yrityksessä toimiminen 18 - vuotias → Opiskelija selvittää henk.koht. tuloajat
Toiminnan suunnittelu	LTS <ul style="list-style-type: none"> • Kevytyrittäjämäinen toiminta • eettisyys ja hyväksyntä • yhteistyökumppanit • laskutuspalveluyritys • oppilaitos • Opintososiaaliset etuudet • Verotus 	Lähiopetus Itsenäinen työskentely	Oppilaitos Moodle, sites, google	Markkinointinimi EI Y-tunnusta YEL-raja 7958,99€ ALV-raja 10 000€ Laskutuspalveluyritys <ul style="list-style-type: none"> • sopimus, verokortti Oppilaitos <ul style="list-style-type: none"> • sopimus, %-osuus
Toiminnan harjoittaminen	Hoitopalvelut Laskutuskäytänteet Raportointi	Lähiopetus Itsenäinen työskentely	CareeriaCare Moodle, sites, google Laskutuspalveluportaali	Liiketoiminnan tulot ja menot
Toiminnan kehittäminen	Hoitopalvelut Palautteet ja väliarviointi Toiminnan mahdolliset muutokset Raportointi	Lähiopetus Itsenäinen työskentely	CareeriaCare Moodle, sites, google Laskutuspalveluportaali	Liiketoiminnan tulot ja menot Tuloajojen tarkkailu
Toiminnan harjoittaminen	Hoitopalvelut Laskutuskäytänteet Raportointi	Lähiopetus Itsenäinen työskentely	CareeriaCare Moodle, sites, google Laskutuspalveluportaali	Liiketoiminnan tulot ja menot Tuloajojen tarkkailu
Toiminnan päättäminen	Osaamisen todentaminen Raportointi ja esitys Palauttekeskustelu	Lähiopetus Itsenäinen työskentely	Moodle-kurssi Lähiopetus Itsenäinen työskentely	Jatkuva näyttö JATKUUKO YRITYSTOIMINTA MUUALLA?

Opiskelijalle

Huomioi toiminnassa seuraavat asiat:

K
E
V
Y
T
Y
R
I
T
T
Ä
J
Ä
N
Ä

YRITYSTOIMINTA

YRITYSTYÖKUMPPANIT

Laskutuspalveluyritys

- Sopimuksen tekeminen
- Verokortti
- Palvelumaksu + ALV

Oppilaitos

- Sopimuksen tekeminen
- %- osuus

VEROHALLINTO

- Tarkista henkilökohtainen vero -%

HUOM!

- Alv-raja 10 000 €

Pörssiämistöimia (mm.)

- Markkinointi
- Palveluhinnoittelu
- Markkinointisuunnitelma
- Budjetointi

HUOM!

- Yritykselle ei oteta Y-tunnusta
- YEL-raja 7 998,99 €

OPINTOSOSIAALISET ETUUKSET

- SELVITÄ TUKIESI TULORAJAT ETUUDEN MAKSAJALTA

